Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

~~L 31.~~
171
g 37
SW 7511
CA. 1307

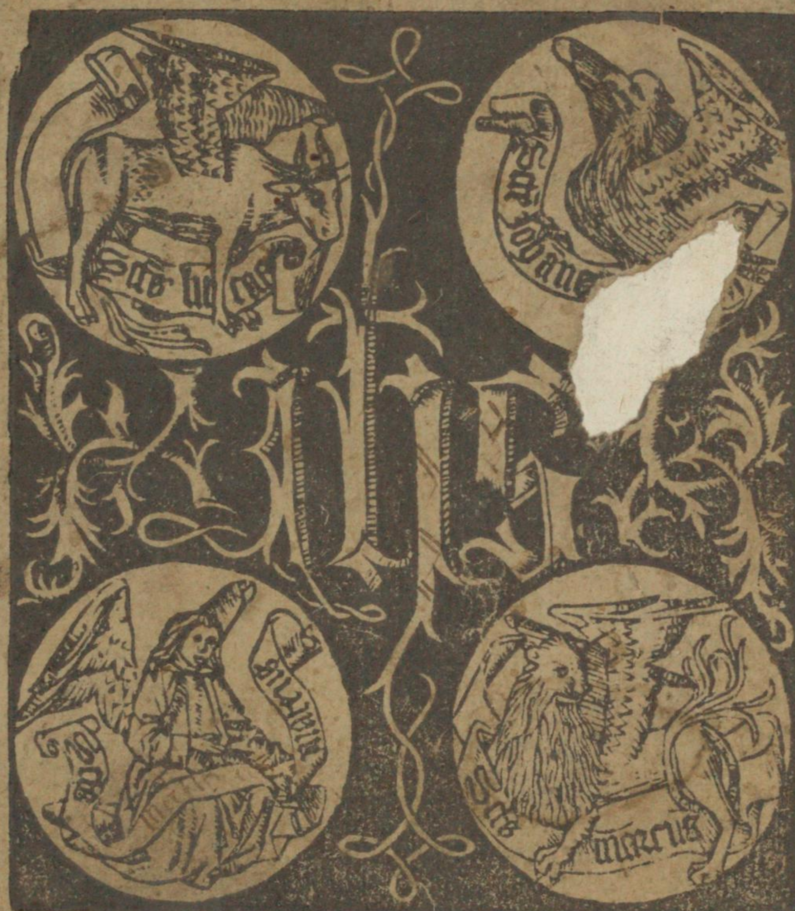
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

171
G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Quattuoꝛ nouiſſima cū multis exemplis pulcherrimis. ꝛ de terroꝛibus moꝛtis cū eterne beatitudinis gloꝛia

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

1494

Memorare nouiſſima

tua ⁊ in eternū nō peccabis Eccl. vij. Sicut dicit beatus. Auguſtinꝰ in libro ſuaꝝ meditationū. Plus vitanda eſt ſola peccati feditas. q̄ȝ quelibet tormentoꝝ immanitas Cū ergo nouiſſimoꝝ noticia ⁊ illoꝝ frequēs memoria a peccatis nos reuocat. ꝟtutib⁹ nos copulat ⁊ in omni bono opere nos retinet ⁊ ꝯfirmat. Ideo diuina inſpirāte grā de his nouiſſimis videlicet que ⁊ quot illa ſunt modicū ꝓpoſui dicere ⁊ narrare Nec nō quodlibet ipōꝝ dictis ⁊ auctoritatib⁹ ⁊ exemplis ſingulariter ⁊ ꝑ ſe ac ſpecialiter ⁊ preciſe quodammodo declarare Eſt ergo notandum ꝙ quatuor ſunt nouiſſima cōiter apud ſanctos in numero computata Sicut patet euidenter ex verbis beati Bernardi in quodam ſermone ſic dicentis In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua Que quidem quatuor ſunt. mors. iudicium. iehēna ⁊ gloria Quid horribilius morte. quid terribilius iudicio. quid intolerabilius iehenna. ⁊ quid iocundius celeſti gloria. Hec berñ. vbi ſupra Iſte ſunt quattuor rote currus anime vehētes eam ad eternam ſalutem Iſta ſunt quattuor incitamenta incitantia ſpiritū hominis vt ſpretis ōnibus mundanis ad ſuū redeat creatorem Eſt ergo ꝯueniens ⁊ vtile ꝙ habeātur in ꝯtinua recordatione Et ergo dicit ſapiēs. eccl. xxvij. Memento nouiſſimoꝝ Vñ quidam volēs hec nouiſſima frequenter habere pre oculis ⁊ iugiter in memoria ꝟſificando ſic loquitur Bis duo ſunt que corde tenus ſub pectore miſi Mors mea iudicium baratri nox lux paradiſi Vñ cum totalis huius opuſculi proceſſus principaliter ad hoc conatur inducere. vt nouiſſimorum celebris memoria cordialiter ⁊ intime hūanis cordibus imprimatur Cotinue ergo videbitur rei cōſonum. vt preſenti huic libellulo nomen cordiale loco ſui tituli ſi placet imponatur

De morte corporali

PRimum igitur nouiſſimorum cuius memoria eſt a peccatis retractiuum eſt mors preſens corporalis Vnde Bernardus in ſpeculo monachorū Sūma philoſophia ē meditatio mortis aſſidua hanc quocūq̄ȝ homo perrexerit ſecū portaret ⁊ ieťnū nō peccabit Itē Auguſtinꝰ ī libro exhortatōnū Nil ſic reuocat a peccatis. ſicut frequēs meditatio mortiſ Hec ē eñi illaq̄ facit hoiēȝ ſe hūiliare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

omnia ꝯtemnere ⁊ penitentiam aggredi ſiue acceptare.

Quod meditatio mortis facit hominem ſe humiliare

Dico ergo ꝙ mortis recordatio facit hominem ſe humiliare Vñ. Auguſtinus in libro de ꝟbis dñi. Agnoſcat homo ſe mortalem ⁊ frangat elationem Cetera noſtra ⁊ bona ⁊ mala incerta ſunt Sola mors eſt certa Vñ quãuis aduentus eius hora nobis eſt occulta ⁊ incerta. Jpa tñ eſt certiſſima ⁊ veniens venit cito ⁊ nõ tardabit. Vñ Ecci. xiiij. Memor eſto qm̃ mors non tardat. ſcribit eñ in thobia Mors ꝑperat fuga nulla patet mortale tributũ Soluere nature lege tenet homo Ad idem dr̃ Bernardus in ſermone Miſer hõ quare te omni hora non diſponis ad mortẽ Cogita te iam mortuum quẽ ſcis de neceſſitate moriturũ Diſtingue q̃liter oculi tui ꝟtentur in capite. vene tue rũpentur cor ſcindetur in dolore Quis ergo iam nõ timebit ⁊ ſe humiliabit cũ certiſſime ſcit ſe moriturũ. ⁊ in terram reuerſurum Nulla eñ erit ꝑſonarũ acceptio ſicut nec fuit vt ſcribit ij. Regũ. xiiij Oẽs morimur ⁊ quaſi aque dilabimur in terrã que non reuertũtur Vñ in Richardo. Jure vocata fuit mors. qꝛ morſus amarus oĩbꝫ ẽ. a quo nemo cauere pt̃ Hic dr̃ in libello de ꝯtẽptu mũdi Mors reſecat. mors oẽ necat qđ carne creat Magnificos ꝑmit ⁊ modicos. ⁊ cũctis dñatur Nobilium tenet imperiũ. nullũq; veret Tã ducibꝫ q̃ꝫ principibꝫ cõmunis habetur Mors iuuenes rapit atq; ſenes. nulli miſeret Jlla fremit. genus õne tremit qđ in orbe mouetur Jlla ferit. caro tota perit de ſub pede mortis. Cõterit nec eripit. vir robore fortis Nil redimit. dũ mors ꝑimit qꝛ federa nũq; Nec ꝑcium nec ſeruicium mors recipit vnq; Sed quid plura loquar: nulli mors impia ꝑcit. Nec euadet inops nec q̃ marſupia farcit Certe audio nũc ꝙ mors eſt vltima linea rerum. vñ ſcribitur in gheta. Omnia mors tollit Doctum cecidiſſe cathonẽ Atq; ipſum ſocratem ꝓcubuiſſe ferunt Ecce qualiter ſcientia aut doctrina nullum preſeruat a mortis iaculis ⁊ ruina. Nam vt ſcribitur Ecci. ſcđo Moritur doctus ſimiliter ⁊ indoct⁹. Unde Eſaye xx xiij. dicitur Vbi eſt legis verba ponderans Vbi ẽ doctor peruulorum Quaſi diceret non ſunt neq; viuunt. ſed eodẽ curſu cum alijs tranſierũt Sed cum gheta ſolos duos dictos ante nominat fore morte peremptos. Dic mihi tu vbi alexander potentiſſimus: vbi Judas machabeus: ⁊ ſampſon vir fortis viribus: vbi creſis ditiſſimus, vbi abſolon pulcherrimus; vbi galtenus medic⁹

et Auicenna eius ſocius: Ubi ſalomon prudentiſſimus. vbi tulli
us: Ubi ariſtoteles peritiſſimus: vbi plato: vbi porphirius: Ubi
doctiſſimus poetarum virgilius: Nonne omnes tanquam pere⸗
grini ⁊ hoſpites vnius diei velociſſime tranſierunt. Uere ſic. Naꝫ
vnus ex eis non remanſit. quia in vanitate defecerunt dies eorum.
et amici eorum cum feſtinatione. Nam vt dicitur in pſalmo. In i⸗
magine pertranſit homo. Nunc enim fortis ⁊ ſanus compos per
omnia. cras vero debilis aut languidus. feſſuſqꝫ in terra. cum du⸗
bia ⁊ fragilis ſit nobis vita tributa Quod etiam ibi clare patet ſecun
dum philoſophum. qui adriano imparatori de eſſentia ⁊ ſtatu ho
minis interroganti ſic reſpondit. Homo eſt mancipium mortis.
hoſpes loci ⁊ viator tranſiens. ſimilis aceruo roſe minus mature at
qꝫ pomo nouo. Ex his faciliter comprobatur q̃ꝫ fragilis ⁊ labilis
et q̃ꝫ indurabilis eſt humana vita. non ſolum modo pauperis. ve⸗
rum etiam cuiuſlibet quantumcunqꝫ diuitis aut potentis: Nam
commune mori. mors nulli parcit honori Mors fera. mors neq̃ꝫ
mors nulli parcit ⁊ equam. Mors ſeruat legem tollit cum paupe
re regem. Nam regis ⁊ pauperis lex eſt moriendi communis. Dat
cauſam flendi ſi bene ſcripta legis. Unde Job viceſimo. ſic ſcribi⸗
tur de diuite ⁊ elato. Si aſcenderit vſqꝫ ad celum ſuperbia eius. ⁊
caput eius nubes tetigerit quaſi ſterquilinium in fine perdetur. et
qui eum viderint dicent. Ubi eſt. velut ſomnium euolans non in⸗
uenietur tranſijt ſicut viſio nocturna. Item Baruch tercio. Ubi
ſunt principes gentium ⁊ qui dominantur ſuper beſtias que ſunt
ſuper terram qui in auibus celi ludunt. qui argentum theſaurizant
et aurum in quo confidunt homines. ⁊ non eſt finis acquiſitionis
eorum. qui argentum fabricant ⁊ ſolliciti ſunt nec eſt inuentio ope⸗
rum illorum. Exterminati enim ſunt ⁊ ad inferos deſcenderunt et
alij in locum eorundem ſurrexerunt. Unde Proſper in ſuis ſenten
tijs ſic ait. Ubi ſunt inſuparabiles oratores. vbi qui conuenienti⸗
us feſta diſponebant: Ubi equorum ſplendidi nutritores: vbi exer
cituum duces: vbi ſatrape ⁊ tyranni: nonne omnes puluis ⁊ fauille
nonne in paucis verſibus eſt eorum memoria vite: Reſpice ſepul⸗
chra ⁊ vide. quis ſeruus ⁊ quis dominus: quis pauper ⁊ quis di⸗
ues: Diſcerne ſi potes victum a rege. fortem a debili. ⁊ pulchrum a
deformi. Item dicit Joannes criſoſtomus in libro de reparatione
lapſi. Quid profuit illis qui in luxuria corporis ⁊ in preſentis vi⸗
te voluptatibus vſqꝫ ad diē permanſerunt: intuere nunc ſepulchra
eorum. Uide ſi eſt aliquid iactantie veſtigium. ſi aliqua diuitiaruꝫ
vel iactantie ſigna cognoueris. Require vbi nunc veſtes ⁊ ornamē
ta peregrina: vbi nunc ſpectaculorum voluptas: vbi pompa ⁊ ſecu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

toꝛum turbe ⁊ opulentia: riſus iocus. immoderata atqꝫ irrefrenata leticia. quo abceſſit: vbi illa nunc ⁊ ipſi. finem vtroꝛumqꝫ intuere diligentius. ⁊ accede ꝓpius ad ſinguloꝛum ſepulchꝛa. Uide ſolos cineres ⁊ feditates. vermium reliquias. ⁊ recoꝛdare hunc coꝛpoꝛum eoꝛum eſſe finem. etiam ſi in delicijs ⁊ leticia. etiam ſi in laboꝛe et continentia tranſegerint hic vitam. ¶ Item beatus Bernardus in ſuis meditationibus ſic inquit. Dic mihi vbi ſunt amatoꝛes mundi: qui ante pauca tempoꝛa nobiſcum erant. nihil ex eis remanſit niſi cineres ⁊ vermes. Attende ergo diligenter quid fuerunt: Homines fuerunt ſicut tu. comederunt. biberunt. riſerunt. doꝛmierũt. duxerunt in bonis dies ſuos. ⁊ in puncto ad inferna deſcenderunt Hic caro eoꝛum vermibus ⁊ illic anima coꝛum ignibus deputat̃. donec rurſus infelici collegio colligati ſempiternis inuoluantur incendijs qui ſocij in vicijs ⁊ in peccatis fuerunt. Quid pꝛofuit illis inanis gloꝛia: bꝛeuis leticia. mundi potentia. carnis voluptas. falſe diuitie. magna familia ⁊ mala concupiſcentia. Ubi riſus: vbi iocus: vbi iactantia: vbi arrogantia. De tanti leticia quanta triſticia poſt tantam voluptatem tam grauis miſeria. De exaltatione ceciderunt in magnam ruinam ⁊ grauia toꝛmenta. Quicquid illis accidit tibi accidere poteſt. Quia homo es. homo de humo. limus de limo. De terra es. de terra viuis. ⁊ in terram reuerteris. De his ſupꝛadictis amatoꝛibus mundi tam carnaliter ⁊ ſeculariter viuentibus nec moꝛtem metuentibus iam vicinam ſic loquitur Bernardus ad fratres de monte dei. O miſerabiles miſeri quos ipſe miſerie huius vite ⁊ vie ſeducunt. tum in bonis dies ſuos ducunt. ⁊ in puncto ad inferna deſcendunt. Nam vt dicitur in pſalmo. Ueniet moꝛs ſuper illos ⁊ deſcendant ad infernum viuentes. Certe nunc quilibet eoꝛum poſſet dicere. Circumdederunt me doloꝛes moꝛtis inferni ⁊cetera. Hi ſunt miſerabiles miſeri quos vita pꝛeſens hic ſeducit. De quibus dicitur. Joannis viceſimopꝛimo. Impij viuũt ſubleuati. confoꝛtatiqꝫ diuitijs. ſemen eoꝛum permanet coꝛam eis pꝛopinquoꝛum turba et nepotum in conſpectu eoꝛum. Domus eorum ſecure ſunt ⁊ parate. ⁊ non eſt virga dei ſuper illos. Bos coꝛuʒ concepit ⁊ non aboꝛtiuit. vacca peperit ⁊ non eſt pꝛiuata fetu ſuo. exultant luſibus. tenent timpanum ⁊ citharam ⁊ in puncto ad inferna deſcendunt: O quam male fecundatur quam ſtulte ludificatur. Qui pꝛopter floꝛem mundi vanumqꝫ decoꝛem. Qui pꝛius apparet quaſi flos ⁊ pꝛotinus aret. Uadit ad infernum perdit dyadema ſupernum. Mallet pꝛeterite ꝙ in omni tempoꝛe vite. Pauper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

viꝛiſſet nec diuitias habuiſſet Nec immeritō. nam quid tunc the
ʒauri: quid aceruus proderit auri. Cum peccatores mittuntur ad
inferiores. Inferni latebras ignem pariterqꝫ tenebras. Semper
paſſuri nec ab his vnquam redituri. Chariſſime quid dicis de di-
uitibus huius ſeculi. nonne moriuntur ſicut ceteri. veriſſime in
nullo videntur priuilegiati. Sapientie ſeptimo. Unus eſt intro-
tus omnibus ad vitam ⁊ ſimilis exitus. Job. viceſimoprimo. Iſte
moritur robuſtus ⁊ ſanus ⁊ diues ⁊ felix. viſcera eius plena ſunt
adipe ⁊ medullis oſſa irrigantur. Alius vero moritur in amaritu-
dine anime ſue abſqꝫ vllis opibus. ⁊ tamen ſimul in puluere dor-
mient ⁊ vermes operient eos. Ecce qualiter diuites mundi ⁊ po-
tentes mortem communem ſortiuntur cum pauperibus. Eccleſia-
ſtici decimo. Omnis potentatus breuis vita. rex eſt hodie ⁊ cras
moritur. ¶ Item de tali rege legitur ſine dubio. primo Machabe-
orum. ſecundo. Gloria eius ſterc⁹ ⁊ vermis hodie extollitur ⁊ cras
non in inuenietur. Exemplum enim accipe de excellentiſſimo mun-
di principe. videlicet Alexandro magno qui vniuerſum mundum
ſibi ſubiugauit ſic ꝙ totius ſeculi ſolus dominus putabatur. Un-
de legitur de ipſo Magnus alexander quo primum grecia rege
floruit e terris multa trophea tulit. Hic mundi peragrat fines
ſibi ſubiugat orbem. Tota terra minor viribus eius erat. Item in
alio loco ſic de eo ſcribitur. Omnia rex regum ſibi ſubdita regna
videbat. Fecit eum fame ſonus ⁊ fortune monarcham. Totus a-
lexandro famuletur ſubditus orbis. Magnus ⁊ in magno domine-
tur maximus orbe. Sed poſt mundi triumphum. poſt vniuerſale
et vnicum totius mundi adeptum imperium quid magni ſeque-
batur Nunquid regni ſtabilitas aut potentie perpetuitas: nūquid
corporis incolumitas aut preſentis vite longeuitas: Certe nequa-
quam. ſed illud commune omnibus Ultimus ad mortem poſt om-
nia fata recurſus. Tunc bene potuit dicere Alexander in hora mor-
tis ſue. Illud iob. Ecce ego quondam opulentus repente contrit⁹
ſum. Nam ſolnmmodo per duodecim annos ⁊ non amplins im-
perauit. Sic enim ſcribit de ipſo Petrus in aurora. Bis ſenis domi-
nans annis morti vir obedit. Cuius viuit adhuc neſcia fama mo-
ri Similiter de morte conquerendo potuit dicere illud Joannis
decimonono. Spoliauit me gloria mea ⁊ abſtulit coronam de ca-
pite meo. deſtruxit me vndiqꝫ et pereo Ecce chariſſime iam ma-
nifeſte patet. licet omnia ceſar habet. tamen gloria ceſaris eſſe de-
ſinit et tumulus vix erit octo pedum. Ex quo apparet euidenter.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ꝙ regia maieſtas omnis terrena poteſtas. Proſperitas rerum
ſeries longinqua dierum. Preterit abſqꝫ mora mortis cum ve
nerit hora. Unde dicit alius poeta. Es ſapiens marcet ſapien/
tia morte redundans Diuitie lapſu mobiliore fluunt. Es probus:
expirat probitas. es honeſtus honeſtas. Labitur es fortis fortia
morte cadunt. Sane iam video ꝙ ſingula de nobis anni furantur
euntes. Et ergo. Si fueris diues. pulcher. fortiſue. quid inde. Si
dominus mundi. ſi rex. ſi papa. ſi epiſcopus. ⁊ ſic de alijs. Quid in
de. Tam cito pretereunt hec omnia ꝙ nihil inde Sola manent me
rita. quia glorificabimur inde. vnde Iſidorus in quadam omelia
ſic dicit. Dilectiſſimi penſare debemus q̄ꝫ breuis eſt mundi felici/
tas. q̄ꝫ modica eſt huius ſeculi gloria. q̄ꝫ caduca ⁊ fragilis eſt tem/
poralis potentia. Dicat qui poterit vbi ſunt reges: vbi principes:
vbi imperatores: vbi duces: vbi rerum locupletes: vbi potentes ſe
culi: vbi diuites huius mundi: quaſi vmbra tranſierunt. ⁊ velut
ſomnium euanuerunt. queruntur ⁊ non ſunt. quid dicemus ad hec
Reges ⁊ imperatores obierunt. ⁊ principes mortui ſunt. Multi
tamen putant ſe diu viuere. ⁊ quaſi nunquam morte cadere de pre
ſenti vita. Certe non ſic impij non ſic ſed tanquā puluis. Uos autē
ſicut homines moriemini. ⁊ ſicut vnus de principibus cadetis
Nam vt dicit Seneca ad Lucillum. Huius eminentis vite cade
re eſt exitus. Unde ſcribitur in gheta. Omnia mors delet. omnia
morte cadunt. Uniuerſas enim felicitates hominum mors termi/
nat ⁊ concludit Nam cum p̄dicaueris ideſcitatē abrahe. pietatē io
ſeph. charitatem moyſi: fortitudinem ſampſonis. zelum phinees.
dauid manſuetudinem. Helizei miracula. Salomonis diuitias ⁊
prudentiam. Abſolonis pulchritudinem ⁊ formam. ſemper extre/
ma omnium luctus occupat. finemqꝫ hiſtorie finis hominis impo
nit. vnaqueqꝫ concluſio ſingulorum videlicet ⁊ mortuus eſt. Ecce
iam patet manifeſtiſſime per predicta ꝙ forma genus. mores. ſapi
entia. res ⁊ honores non retinent hominem quin ruit in cinerem.
Nam omne quod eſt genitum tendit ad interitum. Hinc eſt quod
Ouidius dicit. Ortus cuncta ſuos repetunt matremqꝫ requirunt
Et redit in nihilum quod fuit ante nihil. Similiter ego miſerri/
mus quaſi ad nihilum redactus ſum ⁊ neſciui. Nam dies mei ſi/
cut vmbra declinauerunt ⁊ ego ſicut fenum arui. ⁊c. Homo ſicut fe
num dies eius ſicut flos. ſic efflorebit. Quoniam ſpiritus pertran/
ſibit in illo. ⁊ non ſubſiſtet. ⁊ non cognoſcet amplius locum ſuum.
Ecce iam conſidera. ꝙ homo eſt fragilis. durans tempore paruo.
Efficitur ſimilis flori qui creſcit in aruo. Unde dicitur Eſ/
saie. quadrageſimo. Omnis caro fenum. et omnis gloria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

eius quaſi flos agri. Vere fenū eſt pplꝰ. exſiccatū eſt flos ⁊ cecidit
flos. Et ergo cur ſupbit hō q̄ eſt ſicut fenū tectoꝝ qd̄ priuſq̄ʒ euellat̄
exaruit. vn̄ ſcribit̄ in thobia Eſt hō vas luteū Vas lamētabile. fenū
aridum. fragil' glebula. ſaccus olēs. Carnis vita. labor carnis Con
ceptio. tabes mēſtrua Putredo finis. origo lucꝰ. Sperma prius.
Modo ſaccꝰ olens Poſt vermibꝫ eſca in tumulo Pro qua dote ſu/
perbit homo Itē Bernardꝰ in libro meditationū. Vn̄ ſupbit hō cu
ius ꝯceptio culpa Naſci pena. labor vita. neceſſe mori Poſt hoīeʒ
vermis. poſt ꝟmem fetor ⁊ horror Sic in nō hoīem ꝟtit̄ oīs homo
Attende ergo p̄ncipiū vite tue. ⁊ mediū ⁊ finē ſiue terminū. ⁊ inue
nies magnā occaſionē te humiliādi Quid cogitas. q̄d dicis. ⁊ q̄d
temetip̄m facis. nōne puluis es ⁊ terra: Scriptū eſt eīn̄ eccī. xij Re
uertat̄ puluis in terrā ſuam vnde erat In terrā viliſſimā in terram
putridā ꝟmibꝫ repletā. Job. xvij. Putredini dixi pater meus es:
Mater mea ⁊ ſoror mea vermibꝫ Itē eccl'a. xvij. Oīs hō terra ⁊ ci/
nis. Et geñ. iij. Reuerteris in terrā de qua ſumptus es. qꝛ puluis
es ⁊ in puluerem reuerteris. Et idem ſicut ammonet alanus Eſto
memor q̄ puluis eris ⁊ ꝟmibus eſca. In gelida putrens qn̄ iacebis
humo Nō erit in mūdo q̄ te velit vltra videre Cum tua rancidior
ſit caro rupta cane. vn̄ Bernar. q̄d fetidius humano cadauere. q̄d
horribilius mortuo hoīe cuius erat in vita gratiſſimus āplexus ſit
in morte horribiliſſimꝰ aſpectus Quid ergo pſunt diuitie q̄d deli/
cie q̄d honores diuitie nō liberāt a morte. nec delicie a ꝟmibꝫ nec
honores a fetore O ōs eterne q̄ʒ miſera ſorte claudit̄ omnis homo
Certe tu chariſſime ſi p̄dcā diligēter attenderes maxiam humilia
tionis cām pculdubio inueīres. Itē q̄ mortis memoria hoīem hu
miliat. patʒ. iij. regū. xxi. de achab. q̄ audita ꝯminatōe mortis ſibi
facta ab helia interim humiliatus ē ſic q̄ dn̄s dixit ad heliam. nō
ne vides achab humiliatū coram me Legit̄ q̄ in romana curia q̄n
dam fieri ſolebat ⁊ adhuc fit ſuo tp̄e q̄ creato papa apportabat̄ corā
eo ſtuppa. q̄ incenſa dicebat̄ ſibi ſub hac forma Sic trāſit gl'ia mōi
hoc ē. ſicut ignis ſtuppā velociter ⁊ cito redigit in fauillā ſic oīs mū
di gl'a cito labit̄ ⁊ p̄terit quaſi vmbra Narrat etiam iſidorus con/
ſuetudinem antiq̄tus fuiſſe. q̄ p̄ma die coronatōis imꝑatoris Cō
ſtantinopolitani cū eſſet in gl'a ſua. lathomus quidam apportauit
ei tria vl' quattuor genera lapidū dicens ei q̄ eligeret de quo vellet
ſibi fieri monumentum. Item legit̄ de beato ioanne elemoſinario
patriarcha alexandrino q̄ dum ſepulchꝝ eius fieret nūq̄ʒ voluit ꝑ
fici. ordinās q̄ in magnis feſtiuitatibꝫ cū ī honore ſuo eēt aliq̄s ve
niret ad eum ita dicens. Dn̄e ſepulchꝝ tuū imperfectū eſt iube il/
lud ꝑfici. qꝛ neſcis qua hora fur eſt aduenturus. Et quare fiebant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſtta de papa impatore ⁊ patriarcha. qꝛ oēs erant ſtatus excellētiſſi
mi huius mūdi niſi vt ſemetipos recognoſcerēt homies mortales.
Et ſpe longioris vite aut magnanimitate potētie ſeu terrene glorie
ſuperbiendo ſe nō extollerent Sed mortis memoriā pre oculis ha
bendo ſe in omnibꝫ humiliarēt. vñ ꝑ ꝓphetā dr in pſalmo. Sciant
gentes quoniā hoīes ſunt inquā id ē de humo ſeu de limo ꝓcreati.
et ideo neceſſorio moriunt. Vñ ecci. xli. Omnia que de terra ſunt
in terrā cōuertētur. d quoꝝ numero omnis homo deputat. vñ ꝓphe
ta Hieremias dt Terra. terra. terra: audi ſermones meos. Terrā
vocat hoīem ter Eſt enī terra. qꝛ de terra creatur. in terra cōuerſat
et in terrā redit ⁊ mutat. Terra eſt creatōe. cōuerſatōe ⁊ morte Ter
ra ē natura. vita ⁊ ſepultura Terrā ſapit. terram lingit. terrā ſitit ⁊
cōcupiſcit Cōglutinatus ē in terra venter eius. deſcēdit ad inferio
ra terre Celeſtiū oblitus ꝓ terra litigat. ꝓ terra pugnat. ꝓ terra ma
re nauigat. ꝓ terra terrā circuit ⁊ ꝑambulat. ⁊ ſepiꝰ ꝓ terra nūc huc
nunc illuc hō miſerabilis anxius laborat. nec a talibꝫ ceſſat. donec
qui de terra ſumptus eſt reuertit in materiā ꝑmam. videlicet terrā
dicens illud. iij. regum. ij. Ecce ingredior viam vniuerſe terre. ⁊ iō
Luz fex cū limus cum res viliſſima ſimus Vñ ſuꝑbimus: qui ad
terram terra redimus.

Quod meditatio mortis facit hominem omnia contemnere:

Facit etiā ſcdo mortis memoria hominem oīa cōtemne
re ⁊ tāq̄ꝫ nihilū ſe reputare Hiero. in ꝓlogo ſuo ſic inqt. Fa
cile cōtemnit omnia. qui ſe ſemꝑ cogitat morituꝝ. Nā con
cupiſcētia oculoꝝ cōtemnitur. qñ aliquis cogitat ſe breuiter om
nia relictuꝝ. Concupiſcentia carnis cōtemnitur. dūmodo quis con
ſiderat ꝙ corpus ſuū ꝓpriū quaſi in inſtātia erit cibꝰ vermiū. Su
perbia vite deſpicitur. dum qs hoc corde pōderat. ꝙ ille q̄ vult eſſe
ſuꝑ alios. ponetur in terra ſutus pedes omniū q̄ eſt infimū elemē
toꝝ. Et iō dt idem Hiro. in epl'a ad ciprianū. Memento mortis
tue ⁊ nō peccabis Qui quotidie recordatur ſe morituꝝ. contemnit
pñtia feſtinās ad futura. Eſau aūt cōſiderās ſibi mortē imminere
faciliter cōtempſit terrena. vñ Geñ. xxv. En morior q̄d mihi ꝓde
runt ꝑmogenita: Yſidorus aduertens pñtis vite breuitatē. ⁊ ꝙ ea
que videtur hic poſſideri q̄ſi inſtātiſſime videlicꝫ in morte relinq̄n
da ſunt. ad illoꝝ exhortans ꝯtemptū ſic inq̄ens ait Si vis eſſe q̄e
tus nihil ſeculi appetas. Semper requiem mentis habebis. ſi cu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ras ſeculi a te proieceris. abijce a te quicquid bonum propoſitum
poterit impedire. Eſto mortuus mūdo ⁊ mūdus tibi Mūdi glo
riam quaſi mortuus nō aſpicias. ab effectu huius vite quaſi mortu
us te iā ſepara Sicut ſepultus nō habeas curā de ſeculo Tāq̈ʒ de
functus ab omi te purga negocio. viuēs cōtemne qđ poſt mortē nō
poteris habere. vn̄ ait Seneca Nihil eque tibi pficiet ad tpantiā
oim rez tpaliū ⁊ cōtemptū ſicut breuis eui ⁊ hui⁹ tpis incerti medi
tatio. Igit̄ dilecte mi dū viuis memori mēte memento mori. Vn̄
legit̄ in libello de dono timoris q̈ qdam magne litterature in phi
loſophia datus mūdi vanitatibꝫ audiens ſemel legi in matutinis
de lōga vita patꝝ antiquoꝝ ⁊ q̈ ſemp dicebatur in fine ad quem
libet coꝝ ⁊ mortuus eſt. Gen̄. v. Cogitauit q̈ ſibi etiā taliter euei
ret quātumcʒ tpis viueret ſup terram. ⁊ ex hoc cōcipiēs mundi con
temptū intrauit ordinē pdicatorum. in quo factus ē peritus magi
ſter in theologia ⁊ vir eximie ſanctitatis. O q̄ʒ bene habuit p ocul'
verba eccli. xi. ſic dicētis. Si annis multis vixerit hō. ⁊ in omibus
his letatus fuerit. meminiſſe debet tenebroſi temporis ⁊ dierum
multorum que cum venerint vanitatis arguentur preterita. Vere
in die mortis patet vanitas ⁊ vanitatum vanitas. ⁊ q̈ omnia fue-
runt vana. vnde ſcribitur Eccleſiaſtici. iij. Cuncta ſubiacent vani
tati ⁊ ſic eſt reuera. vana ſunt omnia vniuerſa ⁊ ſingula. Vanitas
eſt vita noſtra ⁊ quelibet mundi creatura. Nam vt dicitur in pſal-
mo vniuerſa uanitas omnis homo viuens. Tu aūt eſtimas diu vi
uere. ⁊ hec temporalia annis plurimis in delicijs poſſidere. Cha-
riſſimi non ſic. Homo vanitati ſimilis factus ē dies eius ſicut vm
bra pretereunt. Ecce iam vides q̈ dies tui erunt pauci ⁊ epiſcopa-
tum tuum accipiet alter. Et ideo Tempora longa tibi noli promit
tere vite Quocuncʒ ingrederis ſequitur mors corporis vmbram.
Ideo ſi bene inſpexeris te ⁊ verba tibi dicta, ac etiam poſtmodum
dicenda cordis auribus diligenter perceperis. potius deberes di-
cere. vado mori credens per longum viuere tempus Forte dies hec
eſt vltima vado mori. Tibi enim dicitur. Luce duodecimo Stul
te hac nocte demones repetent animam tuam a te. Que autem pa
raſti. cu'us erunt: Ergo vade mori. vade certus quia velox eſt de-
poſitio tabernaculi tui. vt ſcribitur ſecunda. Petri primo. Et cogi
ta iam te mortuum quem ſcis de neceſſitate etiam poſt quantoſli-
bet annos proculdubio moriturum. Ac contemne tranſitoria que
ſtatim ⁊ abſcʒ mora (quamuis inuite) erunt relinquenda. Unde
poeta refert. Predia terrarum. poſſeſſio diuitiarum. Fabrica muro
rum grandis ſtructura domorum. Gloria menſarum. cum delici-
is epularum. Inſigneſcʒ thori magꝝ ciphicʒ decori. Reſplen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

dens veſtis que moribꝫ obſtat honeſtis Grex armentoꝝ ſpacioſus cultus agroꝝ. Fertile vinetũ diuerſa vita repletum Gaudia natoꝝ dilectio dulcis eoꝝ. Cũcta relinquet̃. nec poſt hec inuenient̃ Ex his iam vide ⁊ ꝯſidera ꝙ nihil ſtabile ſeu ꝑmanẽs eſt in pñti vita. vnd̃ ẽcceſiaſtes. ij. Magnificaui opa mea edificaui mihi domos plãtaui vineas. feci ortos ⁊ pomeria. cõſeui ea cuncti gñis arboribꝫ ⁊ extruxi mihi piſcinas aquaꝝ vt irrigarẽ ſiluas lignoꝝ germinãtuim. poſſedi ſeruos ⁊ ancillas. multãq familiã habui. Armẽta quoq ⁊ multos ouiũ greges vltra oẽs q̃ ante me fuerũt in hierl'z coaceruaui mihi argentũ ⁊ auꝝ ⁊ ſubſtãtias regũ. ac ꝓuinciaꝝ. feci mihi cantatores ⁊ cãtatrices. ac delicias filioꝝ hoim. Ciphos ⁊ vrceos ad vina in miſterio fundẽda ⁊ ſupgreſſus ſum opibꝫ oẽs qui fuerunt añ me in hieruſalem Sapiẽtia quoq ꝑſeuerauit mecũ. ⁊ oia que deſiderauerunt oculi mei nõ negaui eis. nec ꝓhibui cor meũ quin frueret̃ voluptate ⁊ oblectaret ſe in his q̃ paraueram Cũq vertiſſem me ad vniuerſa opa q̃ fecerãt manus mee. ⁊ ad labores in quibus fruſtra ſudauerã vidi in oibꝫ opibꝫ vanitatem afflictõnem animi ⁊ nihil ꝑmanere ſub ſole Uere nihil ꝑmanet. oia em̃ trãſeũt ⁊ labuntur quaſi vmbra. vñ Joãnes de garlãdia Qd̃ fuit eſt ⁊ erit perit articulo breuis hore. Ergo qd ꝓdeſt eſſe fuiſſe fore. Eſſe fuiſſe fore tria ſunt florida ſine flore Nã ſil'e omne perit qd̃ fuit eſt ⁊ erit. Mũdꝰ eñi tranſit ⁊ cõcupiſcentia eiꝰ Et iõ Qd̃ breuiter durat qs prudẽs querere curat. vñ Bernardꝰ in libro meditationũ ſic ait Quid theſaurizat quis in terra. cũ ſine dilatõe trãſeat ⁊ illud qd̃ colligit̃. ⁊ ille qui colligit Tu ergo hõ quẽ fructũ expectas in mũdo. cuius fructus eſt ruina ⁊ finis mors Utinã hec intelligeres ⁊ nouiſſima ꝓuideres Jtẽ petrus bleſenſis in quadã ep'la ſic dicit Gl'a mũdi fallax ⁊ ſeductoria ſuos decipit amatores Quicquid eni vl' futuꝝ ꝓmittit vl' in pñti ꝓuidet. totũ ad nihilũ deucit. tãq aqua decurrẽs Ergo inſpice q fragil'. q fallax. q inanis ſit mundus ⁊ illius gl'ia quã cupimus Et igit̃ o ſtultiſſime Cur cito nõ ſꝑnis q̃ ꝓteriun tia cernis. nõne vides mundũ miſeꝝ nimis ⁊ furibundũ Sub gladio dire mortis languendo perire

Quod mors facit hominem penitentiam acceptare

IUxta ordinẽ ꝓmiſſoꝝ nũc reſtat diligẽter inueſtigare qualiter mortis memoria facit hoiem pniam aggredi ſiue acceptare. Jſtud clare patet. ione. iij. de niniuitis qui ad cõminatõnem mortis penitentiam peregerunt. Luce. iij. Facite dignos fructꝰ pe

nitentie. Et ſubdit Securis ad radicem arboris poſita eſt quod ē
cōminatio mortis. Cū occideret eos q̄rebant eū ꝛ reuertebātur. ſcꝫ
ad pn̄iam. Ambroſius ſup lucā Ue mihi ſi pc̄ā mea nō defleuero.
ve mihi ſi media nocte nō ſurrexero ad ꝯfitendū tibi dn̄e Ue mihi
ſi dolū ꝓximo meo fecero. ve mihi ſi ỽitatē nō dixero. Ad radicē ar
boris ſecuris poſita ē. faciat q̄ p̄t fruct⁹ grē qui debet penitētie. Ad
eſt dn̄s ꝛ qui req̄rit fructū vite Job. etiā ꝯſiderās breuitatē pn̄tis
vite potius elegit hic q̄ꝫ poſtmodum inutiliter ſine fructu penitere
vn̄ dꝛ iob. x. Paucitas dieꝝ meoꝝ finietur breui. dimitte me ergo
vt plangam paululum dolorem meū an̄q̄ꝫ vadā ꝛ nō reuertar ad
terrā tenebroſam ꝛ optam mortis caligine. Uere temp⁹ pn̄s ē bre-
uiſſimū. Nā vt dꝛ iob. xiiij. Breues dies hois ſunt. Itē ꝑma ad
Coꝛ. vij. Tempus breue eſt ꝛ iō eſſet melius mīmo breuiter ꝛ leui
ter ſuſtinere modicū. q̄ꝫ poſtea dolere ꝛ inutil'r penitere ꝑ infinita ſe
cula ſcloꝝ. vn̄ dt Auguſtin⁹ in libro de decē chordis Melior ē mo
dica amaritudo in faucibꝫ q̄ꝫ tormentū eternū in viſceribꝫ. De bre
uitate pn̄tis vite idē dt in ſermone Uita hois tota breuis ē ab īfan
tia vſq̄ꝫ ad decrepitā ſenectutē Adam em̄ ſi adhuc viueret ꝛ hodie
moriretur. q̄d ei lōgitudo ꝓfuiſſet. certe modicū l' nihil. immo poſ-
ſet dicere Jam mihi p̄terire fluxerūt tp̄a vite. vn̄. Quid ꝓdeſt hoī
ſi viuat ſecula centum. Cū moritur vitā trāſiſſe putat quaſi vetuꝫ
vn̄ Auguſtinus ſup pſalteriū Si toto tp̄e illo viueres ex quo adaꝫ
emiſſus eſt de paradyſo vſq̄ꝫ ad hodiernū diem. certe videres vitā tu
am non fuiſſe diuturnā que ſic auolaſſet Uita aūt vniuſcuiuſq̄ꝫ ho
minis quāta eſt adde tātoſlibet annos. duc longiſſimam ſenectutē
Quid erit. nōne quaſi aurora matutina. vn̄ Fragiliores ſumus q̄ꝫ
ſi vitrei eſſemus Uitrū ꝛ ſi fragile eſt. tn̄ bene ſeruatū ꝛ cuſtoditū
diu durat vita aūt humana q̄ꝫtumcūq̄ꝫ ſeruetur durare non poteſt
Hebre. ix. Statutū eſt omnibꝫ hominibus ſemel mori. vn̄ Sene-
ca Uita noſtra ꝑegrinatio eſt. cū diu ambulaueris deniq̄ꝫ redeun-
dum eſt. Hanc mortis neceſſitatem ꝛ human. vite breuitatē conſi
derabat gentil' ille xerxes. De quo btūs Hiero. ſcribens in ep̄la ad
heliodoꝝ ſic inquit. Xerxes ille potētiſſimus rex q̄ ſubuertit mōtes
mariaq̄ꝫ ꝯſtrauit. cū de ſublimi loco cerneret infinitā multitudinē
ſui exercitus. dꝛ eo fleuiſſe ꝙ nullus coꝝ quos cernebat ſuꝑuiueret
poſt centū annos. In humanis valde neccāriū ſe humanam vitam
nō eſſe lōgeuam. Nam ſicut barlaam refert. ipa cuidam arbori cō-
paratur. ad cuius radices ſedēt duo mures. vnus albus. nigerq̄ꝫ re
liquus. i. dies ꝛ nox huius arboris vite radices inceſſabiliter corro
dentes. Item Auguſtinus in originali tractās illud. Jacobi q̄rto.
Que eſt noſtra vita Uapor ad modicū parens deinceps termiatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſic dr̃ Vita hec ē vita dubia vita ceca ⁊ vita erumnoſa quam humo-
res tumidãt. dolores extenuãt. ardores deſiccãt. aera morbitãt. eſ-
ce influãt. ieiunia macerant. ioci ſoluũt. triſticie ↄſumũt. ſollicitudo
coartat. ſecuritas ebetat. diuitie iactant. paupertas deijcit. iuuẽtus ex-
tollit. ſenectus incuruat. infirmitas frangit. meror deprimit. ⁊ poſt
hec oĩa mors interimit ⁊ vniuerſis gaudijs ſitum īponit. ita vt cū
eſſe deſierit. nec fuiſſe putetur Vñ Sap. ij. Exiguum ⁊ cũ tedio eſt
tempus vite nr̃e Ex nihilo nati ſumus ⁊ poſt erimꝰ quaſi nihil fui-
mus. Et ibidem Umbra tranſiens eſt tp̃s nr̃m Jtē ſap. p̃mo Trã-
ſiet vita nr̃a tãquã veſtigiũ nubis ⁊ ſicut nebula diſſoluet̃ q̃ fugata
eſt a radijs ſolis ⁊ a calore eius aggrauata Job xvi. Ecce breues an-
ni tranſierũt ⁊ ſemita ꝑ quam nõ reuertar. ambulabo Eiuſdem ix.
Dies mei velociores fuerũt curſore. p̃tereũt quaſi naues poma por-
tantes. ⁊ ſicut aq̃la volãs ad eſcam Eiuſdẽ vij. Dies mei velocio-
res tranſierunt. q̃ꝫ a texente tela ſuccidit̃ ⁊ ↄſumpſi abſqꝫ vlla ſpe.

Memento mei deus qꝛ ventꝰ eſt vita mea ⁊ non reuertat̃ oculus
meus vt videat bona nec aſpiciat me vltra viſus hoĩs. vñ. Tela te-
xentis citius tua vita ſecatur Nã nullo tranſire die vel nocte mora-
tur Qd̃ ſilis vento fuerat tua vita memento. q̃ fugit abſqꝫ mora q̃
ſola tranſit in hora Ecce q̃ꝫ breuis ē hec p̃ns nr̃a vita Vñ. eccl'. xviij
Numerus dierꝝ hoĩm. vt multũ centũ anni Sꝫ iſte nũerus ꝑ ſucceſ-
ſus tp̃m ē modicũ minoratꝰ Vñ etiam in pſalmo dr̃. Dies ãnorꝫ
nr̃orꝫ ſeptuaginta anni Si ãt in potẽtatibꝫ octuaginta ãni. ampliꝰ
eorꝫ labor ⁊ dolor Sꝫ quid ē hoc tẽpus ſeptuaginta ãnorꝫ vl' centũ
annorꝫ ꝑ quod hõ viuit. eſt hoc tempꝰ magnũ: eſt hoc lõgũ annorũ
ſpaciũ reputandũ Certe nõ ſꝫ reſpectu eternitatis potiꝰ ē momẽtuꝫ
q̃ꝫ tempꝰ nominandũ Cũ etiã mille anni ſint añ oculos dñi. ſicut di-
es heſterna que p̃terijt. ⁊ tranſit velut vmbra. Uere ẜe hec eſt vita
breuis. lubrica pena dolor Jtẽ non ſolum põderãda ē p̃ntis vite bre-
uitas. ſꝫ etiam maxia incertitudo Cũ dubia incertis verſetur vita
periclis. Neſcimus enim diem neqꝫ horam Sed cum dixerit pax
⁊ ſecuritas. tunc repentinus ſupueniet interitus at forſitan fur il-
le eſt hodie aduenturus Vñ poeta Quis ſit adhuc an nos plures ↄ-
plebimus annos Neſcis an cras te mors ſit raptura vel ante Et er-
go dicitur. Eſaie xxxviij. Diſpone domui tue qꝛ morieris tu ⁊ non
viues: Et ibidem. Preciſa eſt veluta texente vita mea. dum adhuc
ordirer ſuccidit me Nam dum primo incepi viuere in eodem tem-
pore etiam incepi morti appropinquare Unde Sapi. v. Nos ſta-
tim nati continuo deſinimus eſſe Hinc Seneca in epiſto. Cotidie
morimur. nam cotidie demitur aliqua pars vite. ⁊ ſic quid aliud
eſt vita noſtra q̃ꝫ quidam curſus ſiue tranſitus. Unde non immerito

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

comparatur horologio quod gradatim ſꝑ tranſit et vſque ad certuꝫ
punctum continuo diſcurrit et tunc ſubito ac improuiſe cadit. ac cā
panellas tangit ⁊ eas ſonitum facere ꝯpellit Sic ī veritate vita no
ſtra ſꝑ labitur ⁊ fluit vſqꝫ ad certum punctum. hoc eſt ad vite termi/
num a deo prē ſtatutum ⁊ prefixum quem nemo poterit preterire.
Tunc enim deficit ⁊ cadit in campanellas realiter ⁊ ad lrāꝫ ſeſe pul
ſari ⁊ ſonare facit Igitur euigila ⁊ prudenter expecta curſū vite tue
Nam horologium tuum gradus pauciſſimos hꝫ ꝑtranſire Omni
eñ hora plures gradus preterit ⁊ trāſcendit ⁊ ſtatim cū ad vltimū
ꝑuenerit. in baratrum mortis ſubito dilabitur ⁊ cadit. Audi ergo
quid poeta de hoc refert Vita breuis velut vmbra leuis fugit anni
bilatur. Sic vadit ſubitoqꝫ cadit dum ſtare putatur.

MEdia namqꝫ vita in morte ſumus. Et ergo dicitur de hoc:
Eccleſiaſtici nono Neſcit homo finem ſuum. ſꝫ ſicut piſces
capiuntur hamo. ⁊ ſicut aues comprehenduntur laqueo. ſic
etiam capiuntur homines in tempore malo Ecce iam venit finis. fi
nis venit: nam mors vite eſt vltimus finis Hic eſt finis cunctorū
hominum qui ammonetur in domo luctus vt habetur. Eccleſiaſti.
vij. Vnde dicitur in libello metrico de vita ⁊ geſtis ipſius alexan/
dri magni O felix mortale genus ſi ſꝑ haberet Eternū pre mente bo
num finemqꝫ timeret Qui tam nobilibꝫ media qꝫ plebe creatꝰ: Im
prouiſus adeſt anime diſcrimine magno. Ecce iam frater chariſſi/
me Vita quid eſt hominis niſi res vallata ruinis Eſt caro noſtra
cinis modo principium modo finis Hinc eſt ꝙ Bernardus dicit
Cū recordor ꝙ ſum cinis. ⁊ ꝙ cito venit finis ſine fine ꝑtimeſco ⁊ vt
cinis refrigeſco. ⁊ quia ſecundum Gregorium valde ſe ſollicitat ho
mo in bono opere qui ſemper cogitat de extremo fine Igitur dilec/
tiſſime Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum Semper ha
bens memori mente neceſſe mori. Quis ergo homo ſane mentis
conſiderans breuitatem ⁊ maximam incertitudinem huiꝰ miſera/

Hic nihil deficit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

bilis vite ac ꝓpinquitatem mortis iam venture. Quis omnia ad-
uertens diligenterqꝫ reuoluens ꝙ anni nri velut aranea mutabūtur
et dies ſicut fumꝰ deficiūt. ⁊ ꝙ hō natus de muliere tam breui vi-
uit tpe. q̄ quaſi flos egredit̾ ⁊ ɔterit̾. ac fugit velut vmbra Quis eti-
am mētetenꝰ hec ponderās ac intuēs cordialiter ⁊ ɔſiderās ſic ſe du
cit̾ a diabolo mūdo ⁊ carne. ꝙ penitere negligit in hoc tpe breuiſſi-
mo. immo (vt verius dicā) in hac pñti horula. ſiue momēto. Certe
nemo negligit ſiue dr̄t niſi quem malicia ſua penitꝰ excecauit O q̄n
ta pena talibus hoib9 de illa negligētia ɔſequet̾. Vñ dr̄ paulꝰ apl's
ad Heb. ij. Quō effugemus ſi tātam neglexerimꝰ ſalutem Hinc be
atus Effrem dr̄ Chariſſimi in hoc breui tpe ſi neglexerimus nullā
omnino excuſatōem habebimꝰ quā ꝓ facinorib9 nrīs oſtendamus.
Noli ergo breuitatē huiꝰ tpis negligere. ne ꝑ infinita ſcl'a penitētia
infructuoſa poſtmodū incipias tarde penitere Igit̾ feſtina ne tarda
ueris ne cū fatuis ꝟginib9 finaliter excludaris vñ. Mat. xxv. Ecce
ſpōſus venit ⁊ que pate erant intrauerūt cū eo ad nuptias. ⁊ clauſa
eſt ianua Suꝑ quo btūs Gregoriꝰ ſic dr̄ O ſi palatum cordis ſa-
pere poſſet. q̄ꝫtū admirationis hꝫ Ecce ſponſus venit Quātuꝫ dul
cedinis intrauerunt cum eo ad nuptias ⁊ quātum amaritudinis ⁊
clauſa ē ianua Chariſſime ſi hec ſaperes ⁊ intelligeres. ac cordetenꝰ
ruminares ad penitentiā vtiqꝫ feſtinares curreres. nec tempus ac-
ceptabile ⁊ dies ſalutis ꝑ comeſſationes ⁊ ocia īutiliter ꝑderes ſine
fructu Et ergo ſcribitur Apocal'. ij. Memēto vñ excideris ⁊ pñiaꝫ
age ¶ Legit̾ apud clareuallez accidiſſe. ꝙ q̄dam vir ſanctꝰ cū eſſet ī
oratione audiuit vocē miſerabiliter lamētātem. ⁊ cū inq̄reret q̄d h̄
eſſet reſpondit Ego ſū aīa cuiuſdā dānati infelicem meā deplan-
gens dānationē Et cū de pena eiꝰ quereret̾ dixit ꝙ inter oīa q̄ dāna
tos magis excitabāt ad penā erat amiſſio tpis ſibi grā dei collati ī
cuius ꝑua morula potuiſſent penitētiam egiſſe q̄ eos liberaſſet a pe
na infernali Vñ. Hugo de ſcō victore. Oīa gehenne ſuꝑplicia ſupe
rat dcū nō videre ⁊ bonis carere que in poteſtate habuiſti obtinere
Operemur igit̾ bonū dū tēpus habeꝰ. ne poſtmodū dicamꝰ penitē-
do illud Hieremie viij. Trāſijt eſtas finita eſt meſſis ⁊ nos ſalua
ti non ſumus Hinc eſt ꝙ deuotꝰ ille effrem nos āmonet dicēs Ob
ſecro vos chariſſimi ⁊ ſuꝑpliciter rogo, o amici mei vigilate in hoc
breui tpe. in hac hora vndecima cōtendite. iā em̄ veſꝑa ꝓperabit cuꝫ
gl'a multa remunerator adueniet reddere vnicuiqꝫ ſm̄ oꝑa ſua Exē
plariter etiam patet ꝙ mortis memoriā inducit hominem ad peni
tentiam faciendam Vñ legitur de quodam milite flagicioſo ꝙ nul
lam penitentiam a papa alexandro ſibi inpoſitam voluit acceptare
et tandem papa dedit ſibi ānulū ſuū. vt illū in digito ſuo ꝓ peniteꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ria poꝛtaret et qⁱcūq; eū inſpiceret ꝙ de moꝛte ſua cogitaret. Qō
cū feciſſet ꝑlibꝫ diebꝫ tandē ad papā rediJt dicēs ꝙ ꝑatus eſſet oēm
aliam pniaꝫ quātūcunq; ſibi iniūgeret facere et adīplere ¶ Itē legit
de quodā alio pctōre q̄ etiā nullā a ꝯfeſſore voluit acceptare pniaꝫ
tandē cōfeſſor ſuus ſibi hoc iniūxit: vt ꝑciperet ſeruitori ſuo ꝙ ſꝑ in
primo ferculo baculū decorticatū ei pñtaret dicēs. Dñe ad memo-
riam reducatis ꝙ neccario habetis mori et neſcitis vbi. quō et qn̄.
Cū aūt ꝑ tꝑs aliquod hoc factū fuiſſet et ꝑ hoc q̄ comedebat ſibi in
tediū ꝯuerterētur. dixit ꝯfeſſori ſuo ꝙ ꝑatus eēt oēm aliam pniam fa
cere quantācūq; etiam vellet. Nam cor ſuū in ſeipō ꝯturbatū erat ⁊
formido mortis cecidit ſuꝑ eū. Ex ꝑdictis pꝫ ꝙ memoria mortis
facit hoīem ſe humiliare omīa ꝯtēpnere. pniam aggredi ſiue acce-
ptare. et ex ꝯñti peccata ꝯ euitare. Et ideo Sepe recordꝰ eris bone
frater ꝙ morieris Si memor es mortis felicis eris cito ſortis.

¶ Sequuntur nunc exēpla ex varijs ſacraꝝ lraꝝ paſſibꝫ homi
ni chriſtiano admodum vtilia

¶ Petrus damiani ad blā cam comitiſſam de terroribus mortis

PEnſandū quippe ē cū iā peccatrix aīa vincul' īcipit carnis
abſolui q̄ꝫ amaro terrore ꝯcutit. quātis mortis ꝯſciētie
ſtimul' lacerat. Recolit vetita q̄ ꝯmiſit videt mādata q̄
negligēter īplere ꝯtēpſit Dolet īdulta pnie tꝑa ſeſe īaniter ꝑcepiſſe
Plorat īmobilē diſtricte vltōis articulū īeuitabil'r īminere Manere ſatagit. ire ꝯpellit. recuꝑare vult ꝑdita nō audit Poſt terga reſpi
ci ēs totiꝰ trāſacte vite curſum velut vnū breuiſſimū. deputat itine
ris paſſum Añ ſe oclos dirigit ⁊ īfinita ꝑhēnitatis ſpacia deꝑhēdit
Plorat itaq; q2 añ tā breue ſpaciū acq̄rere potuit leticiā oīꝫ ſclorū.
Deflet etiā ſe ꝓpt tā breuē illecebre voluptatē īenarrabilē ꝑpetue ſua
uitatiſ amiſiſſe dulcedinē Erubeſcit q2 ꝓpter illā ſubam que ꝯmibꝫ
erat obnoxia illā neglexit q̄ choris āgelicis erat īferēda. Iā radios
mētis attollit. ⁊ dū diuiciaꝝ īmortaliū glaꝝ ꝯtēplat eā ꝓpter vite ino
piā ꝑdidiſſe ꝯfundit Cūq; ſub ſe reflectit oclos ad hꝰ mūdi ꝯuallē
terrāq; caligiē. Suꝑ ſe ꝟo mirat eterni luīs claritatē liq̄do deꝑhē-
dit q2 nox erat ⁊ tēbre qđ amauit O ſi rediuiuū pnie tꝑs ꝑmitteret
potuiſſꝫ q̄ꝫ dure ꝯūſatōis iter arriperet q̄ꝫtis ſe deuotōnū vincul' īno-
daret ¶ Interea dū ebeſcētes ocli ꝯtabeſcūt. Dū pectꝰ palpitat. dum
raucum guttur anhelat. dentes palatum nigreſcunt. ⁊ q̄ndaꝫ ve
lut eruginē cōtrahunt. Palleſcunt ora. membra cuncta rigeſcunt.
Dum hec ⁊ hmōi tanq; vicine morti precedentia famulantur of-

ficta·aſſunt omnia geſta ſimul et ꝟba.nec etiam cogitationes deſūt ꝛ cuncta hec amaꝝ ꝯtra actorem teſtimonium reddūt Coaceruāt oīa ante reſpicientis oculos ꝛ que reſpicere refugit.coactus ꝛ inuitꝰ attendit Adeſt preterea hinc horrenda demonū turba. illinc ꝟtus angelica In illo qui medius eſt liquido deprehenditur.cui ꝑti iure poſſeſſio vendicetur Nam pietatis in eo videntur inſignia viſitationis angelice blandicijs delinitur ,atqꝫ armonice melodie vt exeat prouocatur Quod ſi eū ſiniſtre parti nigredo meditorium ꝛ feditatis ſqualor adiudicet:intolerabili mox terrore ꝯcutitur. repentini impetus violentia ꝑturbat̄ precipitatur inuaditur. ꝛ de miſerie carnis argaſtulo violenter euellitur .ꝛ ad eterna ſuꝑplicia cum amaritudine trahitur Jam vero poſt egreſſionem de corpore quis explicare valeat quot armate iniquoꝝ acies in inſidijs lateant: quot frementes cunei feralibus telis obſtrueti tūc obſideant. ꝛ ne libere trāſire poſſit animus velut militari more ꝯſtipate legiones oꝑpugnāt Hec ꝛ huiuſmodi frequenter in corde verſari quid eſt aliud ꝙ̄ lenocinantia huius vite blandimenta reſpuere mundo repudium dare.illicitos motus carnis illidere ſolidumqꝫ perfectionis adipiſcende ꝓpoſitum indeclinabiliter cuſtodire.

Ex horologio eterne ſapientie

PEtit ante diſcipulum ſimilitudo iuuenis pulcherrimi ꝗ morte preuentus in proximo migraturꝰ. de ſalute anime ſue nihil diſpoſuerat Qui huiuſmodi voce lacrimabili clamabat Circūdederunt me gemitus mortis dolores inferni circumdederunt me Heu deus eterne ad quid in hunc mundū naſcebar ex vtero cur non ſtatim perij En principium vite mee fuit cū fletu ꝛ dolore.nunc āt finis meus ꝛ exitus exiſtunt cum miſerabili planctu ꝛ merore O mors quā amara eſt memoria tua cordi iocundo ꝛ in delitijs enutrito Horribilis pn̄tia tua ꝛ qui ꝛ etate iuuenis et robore fortis ꝛ qui potitur ſucceſſibus proſperis O ꝙ̄ paruꝫ credidiſſem ꝙ tam cito mori debuiſſem Sed nunc mors miſera repēte quaſi in inſidijs irrumpens irruiſti ſuꝑ me.ꝯphendiſti me ꝛ mille funibꝫ ligaſti ꝛ in vinculis tecū trahis ferreis ſicut trahi ſolet dānatus ad ſuppliciū mortis Tempus preterijt.dilapſum eſt a nullo hominum reuocari poteſt. non fuit hora tam breuis in qua ſpiritualia lucra ſuo valore oīa terrena inꝯparabiliter excedentia ꝯparare potuiſſem Heu me miſetum ideo nunc ſtillat oculus meus pre dolore ꝛ palpebre fluunt aquis qꝛ reuocare qđ preterijt non poſſuꝫ Eya vos omnes qui adeſtis qui meā miſeriam videtis.qui florē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

iuuentutis adhuc gaudetis qui tempus aptuꝫ adhuc habetis. me
reſpicite meaſqꝫ miſerias ꝯſiderate ⁊ in meo periculo dampnũ. vr̃m
decliate florẽ iuuẽtutis vr̃ẽ cũ deo expẽdite tp̃s ſacris occupare ac
tõib; ne ſil'ia patiami. O felix pn̄ia ⁊ ꝯuerſio matura q2 ſecura qui
aũt tarde pn̄ie ſe ꝯmittit dubius ⁊ incertus erit. q2 neſcit an ṽe aut
ficte peniteat. O cras cras. q̃ꝫ longã reſtẽ feciſti mihi. ⁊ in baratrũ
mortis me ꝓtraxiſti. ꝑcraſtinãdo decepiſti me. Et q̇d adhuc dicaꝫ
in ꝓximo ẽ tribulatio mea. vt de h̉ mũdo recedã. Attẽde nũc ad me
queſo diligẽter Ecce in hac hora magis gaudere de breui oratiũcu
la pura de ſalutatõe angelica deuote ꝑ me dcã q̃ꝫ ſuꝑ milia auri et
argenti. O mi d̉s q̃nta bona neglexi. q̃ꝫ male accidit mihi ꝙ hec ñ
ꝓuidi qñ bñ ꝓuidere potui. ꝙ horas nũq̃ꝫ redituras ꝑdidi. q̃ꝫ mo/
dica fcã ⁊ negocia inutilia tractãs tã multa ⁊ p̄ciosa bona neglexi.
O mi d̉s nũc finẽ ṽb meis ipono. vlteri⁹ plãgere nõ valeo. Ecce ve
nit hora q̃ me aufert d̉ terra Heu mihi nũc video. nũc expior ꝙ am
pli⁹ viuere nõ valeo. ⁊ ꝙ mors ẽ in ꝓpiquo. En man⁹ iualide icipi/
unt rigeſcere. facies palleſcere. viſus obũbrari. ⁊ oculi ꝓfundari ac
trãſuerſari Ach me miſeꝝ pũcture mortis amariſſime circũdãt me
et cor debile ſuffocare nitunt̃. O cordis ãguſtie ⁊ p̄ſſure mortifere.
En pulſus icipit caprizare Anhelitus deficere ⁊ q̃ſi ex ꝓfũdo ſe col
ligere. lucẽ hui⁹ mũdi ãplius nõ video. Et ecce iã ſtatũ alteri⁹ mũdi
p̄ ocul' mẽtalib; q̃ſi p̄meditãdo ꝓſpicere icipio. O mi d̉s q̃ꝫ miſera
biles aſpcũs. en cruẽte beſtie. laruales demonũ facies. nigri ethio/
pes inũerabiles circũdãt me iſidiãtes ⁊ expectãtes miſerã aiãꝫ me
am in ꝓxĩo exiturã ſi forte torq̃nda eis in ſortẽ tradatur. En ſudor
mortis adeſt. ⁊ mẽbra penetrãs ⁊ victã eẽ naturã ⁊ iã ſuccubiſſe at/
teſtãs O terribil' aſpcũs iuſti iudicis mihi iã p̄ñtis. ꝑ riorez ſubito
veniẽtis ꝑ exhibitõem Hic valete ſocij ⁊ amici k̃mi. q2 hic exitur⁹ o
culũ mẽtis ad purgatoriũ q̇ iã deducẽdus ſum ꝯuerto. iñ nõ exitu/
rus donec reddã nouiſſimũ q̃drãtẽ Illic oculo cordis itueor miſe/
riã ⁊ dolorẽ. penã ⁊ afflictõem m̃ltiplicẽ Heu me miſeꝝ iter alias
debitas penas illo loco exurgere video flãmas igniũ. ⁊ iuoluere et
recipĩgere q̃ſdã aĩas miſeroꝝ. q̃ velut ſcĩtille flãmiuome ĩ medio ig
nis ĩãdẽꝫ diſcurrũt Sicut cũ mag̃ villa tota ĩ icẽdio poĩt̃ ⁊ ĩ igne ⁊
fumo ſcĩtille ꝑiter ſurſũ ⁊ deorſũ ferũt̃ vlulãtes ⁊ p̄ dolore cruciatuũ
clamãtes ſingl'e ⁊ dicẽtes Miſeremĩ mei miſeremĩ mei ſaltẽ vos a/
mici mei Ubi nũc ẽ amicoꝝ meoꝝ adiutoriũ. vbi ꝓmiſſiones bone
cõſanguineoꝝ. et alioꝝ ꝑ q̇ꝝ inordiatũ affcm̃ noſmetip̄os neglexi⁹
et nobiſip̄ſ hãc penã adauximus. heu cur tot fecim⁹. laborauimus
eis placere volẽtes et male remũerati ſum⁹. ardem⁹ et eſtuam⁹. nec
ab ill' adiutoriũ recipim⁹. En mira afflictõ purgatorij q̇d patimur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſupplicium ſuperat qͦdcūqꝫ huius tempoꝛalis mundi Unice hoꝛe ſ
ſtius quam patimur acerbitas penalitatis cētum annos in ſe putat
habere ſeculi tranſeuntis miſerias Sed ſuꝑ omnia genera toꝛmen/
toꝛum ledit nimis illius diuine faciei abſentia Et hec oīa ꝑdicta in
vltima agone ꝯſtitutus tibi pro memoriali relinquo Et his dictis
agonizando expiro.   Gregorius in omelia.
¶ Qui inqꝫ ſunt humane anime maiores inimici q̄ꝫ maligni ſpūs
qui hanc exeuntem a corpoꝛe obſident, quam in carnis a coꝛꝑe ob/
ſident. quā in carnis amoꝛe poſitam deceptoꝛijs delectationibꝫ fo/
uent quā vallo circūdant qꝛ ante mentis eius oculos reductis iniq
tatibꝫ quas perpetrauit hanc ad ſocietatē ſue dānationis trahentes
coartāt vt ipſa iam extremitate vite depꝛehenſa: ⁊ a quibus hoſtibꝫ
circumcluſa ſit videat ⁊ inde euadendi auditum inuenire non poſ/
ſit. qꝛ opari iam bona non licet: que cum agere licuit ꝯtempſit. De
quibus adhuc apte quod ſequitur intelligi poteſt Circūdabūt te ⁊
coanguſtabūt te vndiqꝫ Maligni quippe ſpūs vndiqꝫ āguſtant a
nimam qñ ei non ſolum operis ſed etiam locutionis ⁊ inſuꝑ cogita
tionis iniquitates replicant. vt que pꝛius ſe ꝑ multa dilatauit in ſce
lere ad extremū de oībꝫ āguſtietur in retributione Si em̄ diſtricte
pēſet cuius ſit pōderis impꝛoperiū ex oꝛe veritatis agnoſcit. cū ne/
ligēti ⁊ futura non ꝓſpiciēti dꝛ Et quidē in hac die tua que ad pa
cem tibi nūc autē abſcondita ſunt ab oculis tuis Nam cogitandū
valde ē q̄ꝫ terribilis erit hora nr̄ē reſolutionis quis pauoꝛ mentꝭ q̄ꝫ
ta tūc oīm maloꝝ memoꝛia. que obliuio tranſacte felicitatis; q̄ foꝛ
mido ⁊ ꝯſideratio iudicis Quid ergo nobis eſſe de pn̄tibus ad de
lectationē debet qñ ſimul cūctis tranſeuntibꝫ nō valet tranſire qͦd ī
minet qñ ⁊ hoc funditus finitur qͦd diligitur ⁊ illud incipitur vbi
doloꝛ nūquā finitur tunc maligni ſpūs egrediente aīa ſua oꝑa req
runt tunc mala que ſuaſerunt replicant vt ſociā ad toꝛmentum tra/
hant ¶ Hieronymꝰ in epl̄a ad demetriadem. reſpuant honoꝛes. de
ſpiciantur diuicie Ipa quoqꝫ vita nr̄ā martyrij amoꝛe ꝯtemnatur.
Et hec omnia ⁊ ſi pro eternitatis pꝛemio non darentur eſſēt tn̄ qñꝫ
peritura Amittunt hec etiā illi qui ſꝑ cupiunt poſſidere q̄ꝫ multos
memoꝛia nr̄ā retinet in maximis honoꝛibꝫ ⁊ diuitijs ⁊ ꝯſtitutos re
pēte de ſūmo illo potēcie faſtigio ꝯcidiſſe ⁊ eos q̄ tumoꝛe elati aliud
q̄dā q̄ꝫ hoīes ſe iā putabāt exitu ſuo tādē docuere nō q̄d fuerit. q̄d
em̄ in h̄ mūdo ſtabile q̄d firmū ē. q̄d poꝛro ñ breue ⁊ icertū. ⁊ caſui
nō ſuiēs Quale illͦd bonū ē qͦd ſꝑ timeas amittere l' qͦd auferēdum
abs te metuas l' a te relinquēdū ſcias Nā ⁊ ſi nullo eripiat caſu l' mor
te certe ꝑdēdū ē Et ſi vita nr̄ā tendat ꝑ mille ānos ⁊ ad extremū il
lū diē totiꝰ etatꝭ cotidiana deliciarū voluptate veiaꝰ q̄le h̄ q̄ſo diu
ē qͦd fine delet, age iā trāſactū vite tue tꝑs aīo ꝛuolue, nōne videbit ſ

vmbra quedam fuiſſe qđ trāſijt ⁊ inſtar ſomnij tenuis incertū eſſe omē qđ videtur. Hoc idē ⁊ decrepitus ſenex ſentire poteſt cui cōuenit dicere cū ꝓpheta. Dies mei ſicut vmbra declinauerūt, ⁊ ego ſicut fenum arui

Ex dialogo Gregorii.

Vir quidā in hoc mūdo valde diues fuit criſorius nomīe ſed tm̄ vicijs plenus quantū reb9. ſuperbia tumidus. ſue carnis voluptatibus ſubditus. in acq̄rendꝫ rebus auaritie facibus accenſus Sed cum tot mal' dn̄s finē ponere decreuiſſet. corꝑali hūc moleſtia ꝑcuſſit Qui ad extremū veniēs eadē hora qua iā erat de corpore exiturus aptis ocul' vidit tetros ⁊ nigerrimos ſpūs corā ſe aſſiſtere ⁊ vehemēter imminere vt ad inferni clauſtra ſe raperēt. Cepit tremeſcere palleſcere ⁊ ſudare. ⁊ magnis vocibus inducias petere: filiumq̄ȝ ſuū noīe maximū quē ipe iam monachus monachū vidit cepit nimijs ⁊ turbatis vocibus clamare dicens Maxie curre. nūq̄ȝ tibi mali aliq̄d feci. in fide tua me ſuſcipe. Turbat9 mox maximus affuit lugēs ⁊ ꝑſtrepens familia ꝯuenit. Eos aūt quos ille inſiſtentes ſibi grauiter tolerabat. ipi malignos ſpūs videre nō poterāt. ſȝ eorū pn̄tiam in cōfuſione in pallore ac tremore illius qui trahebatur videbāt. Pauore aūt eorū terre imaginis huc illucq̄ȝ ꝟtebatur in lectulo iacebat in ſiniſtro latere aſpectū eorū ferre nō poterat. ꝟtebatur ad parietē ⁊ ibi erāt Cūq̄ȝ ꝯſtrictus nimis etiaȝ ſe relaxari deſꝑauit. cepit mḡnis vocibus clamare Inducias vſq̄ȝ mane. inducias vſq̄ȝ mane. Sȝ cum clamaret in ipis vocibus de habitaculo ſue carnis euulſus ē. De quo nimirū ꝯſtat q2 ꝓ nobis iſta nō ꝓ ſe viderat vt eius viſio nobis ꝓficiat. quos adhuc diuina potētia longanimiter expectat. Nam ille tetros ſpūs añ mortē vidiſſe ⁊ inducias petiſſe. q̄d ꝓfuit qui eaſdē inducias quas petiuit nō accepit

Item aliud ad idem.

Eſt apud nos athanaſius p̄ſbiter licaonij q̄ in diebus ſuis licꝯtonij rem terribilē narrat eueniſſe. Ibi nāq̄ȝ vt ait qđdā monaſterium cōgalaton d2 in quo quidam monachus magne eſtimationis habebatur. bonis quippe moribus videbatur atq̄ȝ in omni ſua actōe ꝯpoſitis. Sed ſicut ex fine res patuit longe aliter q̄ȝ apparebat fuit. Nam cū ſe cū fratribus ieiunare mōſtraret. occulte manducare ꝯſueuit qđ eius viciū frēs omino neſciebant: Sed corꝑis ⁊ mentis moleſtia ad vite extrema ꝑductus eſt Qui cū iam eſſet ad finem ꝑductus fratres ad ſe omēs qui in monaſterio inerāt congre

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

gari fecit At illi vt putabāt tali viro moriēte magnū qd ac delecta
bile ſe ab eo audire crediderūt Quibꝫ ille afflictus ꝛ tremēs ꝯpul-
ſus ē ꝓdere cui hoſti tradit⁹ cogebat exire. Nā dixit qn̄ me ieiunare
vobiſcū putabatis occulte comedebā. Et ecce nūc ad deuorandum
draconi ſum dat⁹ q̄ cauda ſua genua mea pedeſqꝫ colligauit .caput
vero ſuū intra meū os mittēs ſpm̄ meum ebibēs abſtrahit. Quibꝫ
dictis ſtatim defunct⁹ ē atqꝫ vt penitēdo ſe liberare potuiſſet a dra
cone quē viderat expectat⁹ nō eſt. Qd nimirꝫ ꝯſtat qꝛ ad ſolā vtili-
tatē audientiū viderat.eū hoſtē cui traditus fuerat ꝛ innotuit ꝛ nō
euaſit ¶ Ex vitiſpatrum.

Abbas ſylois ſedēs in cella ſemꝑ claudebat oſtiū ſuū Dicebāt
de ipo ꝙ in die dormitōis ſue cū ſederēt circa eū prēs reſplē
duit tanqꝫ ſol facies ei⁹ Et dt eis Ecce abbas anthonius venit.et
poſt puſillū rurſus dt Ecce chor⁹ ꝓphetarꝫ. Et iterꝫ ā plius facies e⁹
reſplēduit ꝛ dt Ecce chor⁹ apl'orꝫ veīt Dupl'r adhuc refulſit facies
ei⁹ ꝛ ecce ipē cū aliqbꝫ loqbat Deꝓcati ſunt aūt illū ſenes dicētes.
Cū q̄ loqris pr̄: Qui dixit eis Ecce angeli venerūt accipe me ꝛ ro
go vt dimittar penitere modicū Dicūt ei ſenes.nō indiges pnīa pr̄
Dicit aūt ill'. vere neſcio me vl' initiū pnīe feciſſe.ꝛ ꝯgnouerūt omēs
qm̄ ꝑfcūs eſt Et rurſum fcā ē facies ei⁹ ſicut ſol.ꝛ timuerūt oēs. Di
xit aūt eis. Videte ecce dn̄s venit dicēs Afferte mihi vas electōnis
heremi. Et cōtinuo reddidit ſpm̄.ꝛ fcm̄ eſt fulgur ꝛ replet⁹ ē totus
ille locus odore ſuauitatis

¶ Ex vita ſancti Hieronymi

¶ Adueniēte die quo venerabil' Euſebius migraturꝫ ſe ſcierat .ter
cio die ꝑeunte lāguore febriū cōcuſſus valide ſuꝑ terrā nudaꝫ ma
giſtri ſcꝫ hieronymi nō imemor ſe nudū fecit d̄ferri a fratribꝫ admo
nens fratres ſingulos in ꝓpoſito manere. Deniqꝫ ſaccum quo glo-
rioſus induebatur hieronymus deferri fecit ꝛ ſuper ſe poni. Ordi-
nauitqꝫ ſe nudum inſtar glorioſi magiſtri extra eccleſiam in qua ia
cebat ſancti hieronymi cadauer ſepeliri. Poſt hec cōmunione acce-
pta ſe dn̄o ꝛ glorioſo hieronymo cōmendauit. ꝛ ſic ꝑ triduum locu
tione.corporaliqꝫ viſione priuatus circūſtantibus fratribus paſſi-
onē domini ꝛ alia legentibus iacuit. Die aūt mortis duabus ſe ho
ris ante beate anime exitū cepit venerabilis pater euſebius tā hor
ribiles actus agere vt circūſtantes monachi tanqꝫ amentes iacerēt
in tra.nā qn̄ꝫ trāſuerſ ocul' iūctis maibꝫ.facie horribili.diraqꝫ vo-
ce clamabat.nō faciā.nō faciā.mētiris mētiris Poſt hec faciē in ter
rā q̄ꝫtū poterat firmās clamabat Adiuuate me frēſ ne pereā Mona
chi āt iterrogabāt eū Quid hēs pr̄: qb⁹ ille.nō viderꝫ demonū agmia
q̄ me debellare cupiūt.qd te fcūrꝫ volebāt cū dicebas.nō faciā non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

faciā Et ille. cōnant̄ vt blaſphem⁹ inueiar Tūc illi q̄re faciē tuā ab
ſcōdebas in terra Ne ait aſpectū coꝝ videre tā terribilē qd̄ oēs pe
ne nihil ſunt reſpcū illi⁹ Inter hec ꝟba aci⁹ ꝓoris reiterans ſic ad ex
trema deueni Frēs aūt pauidi ⁊ ſtupētes ſtabāt velut mortui neſci
entes qd̄ facerent. Ad extremam aūt horam veienti glo̾ſus eidem
hieronim⁹ apparuit cōfortans eū Ad cui⁹ aduentū perterrita illa de
monū turba euanuit Et viderūt hieronymū monachi qdā· aliꝗ āt
has voces ab euſebio audiebāt. vn̄ venis pr̄: q̄re tm̄ morat⁹ es: Cui
vox illa audiētib⁹ frīb⁹ Expecta fili ne formides. q2 te n̄ deſerā quē
tm̄ diligo. Qua voce audita. breui diſcurſo tp̄e venerabil' Euſebi
us expirauit. Ad cui⁹ corpus fiebāt miracula p̄terite vite ſcitatē in
ſinuātia Inter que qdam monachus ſui monaſterꝗ p̄ lachrymis ⁊
vigilꝗs oculoꝝ luīe ꝓuatus ſtatim vt eius corp⁹ venerandū facie
tetigit. oculoꝝ lumē recepit. Quidā demonia cuius etiā obuius ſe
peliēdi corpi liberatus ē ¶ Aliud ex diſtinctōe nona Legit̄ in libro
de. vꝗ. donis ꝙ narrauerit qdā frater noīe gwalter⁹ mgr̄ in theolo
gia. ꝙ cū eccl'a qdā ꝯſecrari dēret. ⁊ quidā nobil' comes excōīcat⁹ ibi
dē ſepultus eꝗciēdus eēt ꝓpter cōſecratōem patefcā ſepulchro. appa
it immaniſſimus bufo ſup faciē eius totā eā opiens ⁊ corrodens ⁊
aliꝗ ꝟmes ⁊ ſerpētes ad quoꝝ aſpectū ⁊ horrorē oēs q aderāt luge
rūt Fili⁹ āt dicti comitis iuuēis hec audiēs acceſſit. et viſa ſanie car
nis paterne ⁊ ꝟmiū mirabili diuerſitate ⁊ horrore dixit Iſti ſunt a
mici nr̄i quos nutriūt delicie nr̄e hos qeſcere facim⁹ in mollib⁹ lc̄is
in pictis thalamis. ⁊ augmētamus diuerſitate ferculoꝝ Melius ē
ergo vt ext inguant̄ in vita p pn̄iam. moleſtētur p ieiuniū. vt iterfe
cti a nob nō occurrāt in morte. Et relicto ꝓncipatu oēm glaꝫ mūdi
fugit. cogitās ſe btm̄ ſi fieret paup p xp̄o. Venit aūt romā vbi in tio
re dei mirabil'r corp⁹ ſuū afflixit. carbonarꝗ etiā inibi ſortit⁹ officio
dēpto ſolo ſuo ꝯfeſſore oīb⁹ hoīb⁹ vſq3 ī finē vite ſue ꝑmāſit īcogni
t⁹ ⁊ tādē veniēs qdā die rhomā vt carbones vēderet. ibidē īfirmita
te graui ꝑcuſſus ⁊ vulneratus patientiſſime ⁊ mitiſſime ſuſtinuit
deinde vocatus a chriſto feliciter aduolauit. Quo migrante om
nes vrbis cāpane vltro ⁊ per ſe diuina ꝟtute ſonuerunt. Quod cū
tam papa ioannes q3 vniuerſus populus vehementiſſime miraren
tur. cōfeſſor ipius ſacerdos quidam homo ſancte vite totum vite
ſue ordinem ⁊ quis eſſet enarrauit. Quod audientes ſui nobiles ⁊
milites qui eū ibidem queſierunt licet viuū nō inueniſſent corp⁹
tamen defuncti ad terrā ſuā cū gaudio deduxerunt

¶ Aliud ex libro de illuſtribus viris

Quiſ⁹ qdā d frīb⁹ clareuall' inocēt3 vite cōuſatōis hōeſte cū guīſa
īq3diu cōgtaſſ3. tādē ad extrēa dueit. ītrauit ad eū grā viſitatōiſ bea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

tus Bernardus ꝛ cōfoꝛtans cū ait. Cōfidis fili q꞉ mig̃turus es iaꝫ
de moꝛte ad vitā. de laboꝛe t̄pali ad requiē ſempiternā. Ille ꝟo cuꝫ
ingēti fiducia rn̄dit. Quid ni ꝑgam ad dn̄m ꝛ creatoꝛē meū. Ꝟe ꝯfi
do ꝛ quātum de mia dn̄i nr̄i ieſu xp̄i p̄ſumere audeo. certus ſuꝫ. q꞉
cito viſurꝰ ſum bona dn̄i in terra viuētium Poꝛro btūs bernardus
vt erat medicus ſapiēs paſtoꝛq̄ꝫ ſollicitꝰ timēs homi ruſticano ne
tam fida rn̄ſio de p̄ſumptōis magis temeritate q̄ꝫ ꝯſciētie puritate
procedere ait. Signa coꝛ tuū. qd locutus es. vn̄ tibi ſubrep̄e pote-
rit tante p̄ſumptionis audacia Enimuero tu nō es ille paupculꝰ ꝛ
miſerabil' homo q cū nil aut ꝓpe nihil haberes i ſeculo nccitate foꝛ
ſan magis q̄ꝫ timoꝛe dei cogēte ad nos ꝯfugiſti. multis p̄cibꝫ tādeꝫ
aditum impetrādo Nos ꝟo dei cauſa collegimꝰ inopē. ꝛ p̄erē te fe
cimus victu atq̄ꝫ veſtitu ceteris. q꞉ cōitatibꝫ his q nobiſcū ſunt ſa-
piētibꝫ atq̄ꝫ nobilibꝫ viris ꝛ factus es quaſi vnus ex ill'. Quid igit
tribuiſti dn̄o ꝓ omibꝫ iſtis Et ecce nō ſufficit ingratitudini tue gra
tis accepiſſe te tot bn̄ficia de manu dn̄i. niſi ꝛ regnū ipius heredi-
tatio iure vēdices tibi Ad hec ille rn̄dens blando vultu ꝛ trāqllo
animo dixit Bene pater chariſſime bn̄ vtiq̄ꝫ ꝑoꝛaſti. ꝛ ꝟa ſunt oīa
que dixiſti: Uerumtn̄ ſi iubes loquar ad te dn̄m ꝛ p̄rē meū ꝛ pau
cis apiam vn̄ mihi paupi ꝛ miſero ſuggeri potuit tāte cā p̄ſumptō
nis: ſed vt ego ſpero deuotōis occaſio ſi tn̄ ꝟa ē illa p̄dicatio vrā q̄ꝫ
nob ſepius inculcaſtis qua ſcꝫ regnū dei nō carnis nobilitate. non
terrenis diuitijs poſſidet. ſꝫ ſola obediētie ꝟtute acqrit. Hanc inq̄ꝫ
ſn̄iam tanq̄ꝫ ꝟbum abbreuiatum a dn̄o ſedula ꝯmemoratōe apud
me cōtinui. ponēs illud quaſi ſignaculū ſuꝑ coꝛ meum aſſidue me
ditando. ꝛ ſuꝑ brachiū meū ſollicite opando. Querite ſi placet ab
omibꝫ mgris meis. ꝛ ſocijs quibus me obſequi ꝛ ſeruire iuſſiſtis ſi
cuiq̄ꝫ illoꝝ aliqn̄ inobediēs fui. ſi de frībus noſtris quēpiā ꝟbo aut
ſigno vl' quolibet alio mō quātum in me fuit ꝯtriſtaui Nō ſi opaꝫ
dedi omibus in xp̄o obedire. omibus ſeruire. cūctos ꝑ dei grām di
ligere. qs ꝓhibere me pōt vt de mia eius nō confidam. Beatꝰ itaqꝫ
bernar. Cū tale rn̄ſum ab homīe ruſticano accepiſſet. gauiſus ē gau
dio magno ꝛ ait. Uere btūs es fili chariſſime q꞉ caro ꝛ ſanguis nō
reuelauit tibi ſapiam hanc. ſed pater celeſtis ip̄e te docuit. ip̄e poſu
it aiam tuā ad vitā rectiſſimoqꝫ tramite perduxit ad patriā. Iā g̊
ſecurus egredere: qm̄ patefacta eſt tibi ianua vite. Defuncto itaqꝫ
fratre ꝛ exequijs celebratis. venerabil' pater de ꝯuerſatione ꝛ ꝯſū-
matōe eis ſermonē in caplo luculētum ſua illa deuotōe ꝛ facundia
peroꝛauit. omeſqꝫ illius exemplo ad amoꝛem obedientie mirabil'r
accendit vehememēter nāqꝫ affectꝰ fuit in rn̄ſione illius ꝛ magis cō
gratulabatur ei ſuper obediētie virtute ꝛ ſuper ipius anime puri-

tate q̄ ſi vidiſſet eum ſignis ⁊ prodigijs choruſcantem.

Sequitur ſecundum nouiſſimorum de extremo iudicio.

SEcundū nouiſſimoꝝ cuius frequens meditatio nos a peccatis reuocat. eſt iudiciū nouiſſimū ⁊ finale. Huius em̄ memoria nō ſolū cohibet a maximis pctis. verūetiā a culpis ⁊ minimis peccatis Vñ i vitiſpatꝝ legiꝛ ꝙ cū quidā ſenex vidiſſet quēdam iuuenē diſſolute ridentē dixit ei. Corā celo ⁊ terra reddituri ſumus rōem toti⁹ vite nr̄e ⁊ tu rides. q̄ſi diceret. ſi ſcires quā ſtricta ratio fiet paſtmodū in iudicio de oībus pctis quātūcunq̄ leuib⁹ ⁊ ꝑuis. Vtiq̄ nō rideres ſed poti⁹ plāgeres ⁊ doleres. q̄a nūc tempus flēdi locus eſt pctā luendi Poſtea gaudebunt q̄ nunc ſua crimina flebūt. vñ Gregorius in omelia Pñtis tp̄is ita eſt agēda leticia vt nūq̄ amaritudo ſequentis iudicij recedat a memoria. Hinc eſt ꝙ dñs dī Eccl. xxxviij. Memor eſto iudicij mei. nā cum accepero temp⁹ ego iuſticias iudicabo Sic per ꝓphetā loquitur in pſal. ⁊ Johel vltimo. Cōſurgāt ⁊ aſcendāt gentes in valle ioſaphat q̄ ibi ſedebo vt iudicē in circuitu oēs gentes. Itē Hieremie. ij. Adhuc iudicio ꝯtendā vobiſcū ait dñs. De quo gñali iudicio ſcribiꝛ. Ozee. iiij. Audite ꝟbum dñi filij iſrł q̄ iudiciū dño cū habitatoribus terre. Hoc aūt iudiciū valde eſt timendū. vñ ꝓpheta dī. A iudicijs em̄ tuis timui. Item ſapiētie. v. Videntes tui habunꝛ timore horribili. gemētes ꝑ anguſtia ſpūs. Certe dñe in hoc die turbabuntur gētes ⁊ timebūt q̄ habitāt termīos a ſignis tuis nec immerito pauebūt. q̄ multa horribilia erūt ſigna q̄ videbūt. Nā vt ſcribitur Luce. xxi. Cū viderint filiū hoīs venientē in nube cū ptāte magna et maieſtate tūc erūt ſigna in ſole luna ⁊ ſtell. Et in terra preſſura gētiū pre ꝯfuſione ſonitus maris ⁊ fluctuū. ita vt areſcēt homīes pre timore ⁊ expectatōe q̄ ſuꝑueniet vniuerſo orbi O miſer hō cogita illius iudicis dei ſcȝ ⁊ hominis tam horribilem aduentū. nā ignis in conſpectu eius exardeſcet ⁊ in circuitu eius tēpeſtas erit valida. Ignis inq̄ añ ipm̄ ꝑcedet ⁊ inflāmabit in circuitu inimicos eius. Vñ ad hebreos. x. Terribil aūt eſt quedam expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio. q̄ cōſumptura eſt aduerſarios Et malachie. iiij. Ecce dies veniet ſuccēſa quaſi camin⁹ ⁊ erūt oēs ſuꝑbi ⁊ oēs facientes impietatē ſtipula. Item Eſaie lxvi. Ecce dñs in igne veniet. Vñ Johel. ij. Ante faciem eius erit ignis vorans ⁊ poſt eum exurens flamma. Et ideo ſicut ſcribiꝛ malachie. iij. Quis ſtabit ad videndū eum Ipſe em̄ ignis ꝯflans ⁊ q̄ſi herba fullonū ⁊ ſedebit conflans ⁊ emūdans argentū Quis ergo ſane mētis hunc iudicē ⁊ ad-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

uentũ eius toto corde non timebit Gregorius sup ezechielem Que erit mens hominis eterni iudicis penitentiam nõ formidãtis. vbi ſimul pctã añ oculos redeũt ⁊ oĩa que cum delectatione acta ſunt ad memoriã cum pauore reducãt Certe vt ſcribit puerbi. xxviij. Viri mali non cogitant iudiciũ ꝙ autem reqrunt deum aĩaduertũt oĩa. Bern. in pſa Expaueſco quidem multum iudicis venturi vultum quem latebit nil occultum. nec reliquit quid multum Et ꝗs nrm̃ ñ timebit. qñ iudex apparebit. ignis añ quem ardebit pctõres ꝙ delebit Eſt autẽ hoc iudiciũ ſpecialiter metuendũ ꝓpter tria Primũ eſt multiplex accuſatio ipſis pctõribus valde grauiter ꝑhorrenda Secũdum eſt ſtrictiſſima villicationis ratio de oĩbꝫ ſingulariter facienda. Tercium eſt horribilis ſententie expectatio. que a iuſto iudice tũc crudeliter corã cunctis hominibus ꝯtra inſenſatos ꝓferet Que omnia ſunt pctõribus plimum metuenda ⁊ ꝑ ꝯſequens eoꝝ memoria eſt peccatis retractiua

Quod iudicium timendum eſt ꝓpter multiplicem accuſationem.

EST igit primum ꝓpter quod iudicium timendum ẽ valde ⁊ ſpecialiter timendum multiplex accuſatio que in ipſis peccatoribꝫ valde grauiter eſt ꝑhorrenda. vnde multa inueniũtur ⁊ numerantur in ſcriptura que in nouiſſimo die peccatores accuſabunt Primum eſt ꝓpria ꝯſcientia que peccatorem arguet non in occulto vt nunc. ſed coram oĩbꝫ tunc apte Vñ daniel. vij. Iudiciũ ſedit ⁊ libri apti ſunt. id ẽ ꝯſcientie que oĩbꝫ reuelabũt In his libris ꝯtinentur ſententia vite mortis gl'e ſeu ꝯfuſionis ſalutis vel damnationis ſempiterne Item apocalipſis xx. Indurati ſũt mortui ex his que ſcripta erant ĩ libris, id ẽ in ꝯſcientijs eoꝝ Vñ ad romanos ſcdo Teſtimoniũ illis reddẽte cõſcientia eoꝝ Nam ſicut teſtimoniũ bone ꝯſcientie hominis iuſti ẽ gl'a. ita teſtimonium praue ꝯſcientie eſt accuſatio damnatio ſeu pena Scdm qd accuſat peccatorem ſunt diaboli ⁊ ſpũs maligni Ipſi em̃ ſicut proditores ſuggerunt pctm̃ faciendum. ac de facto ⁊ ꝯmiſſo peccatorez accuſabũt ſicut ſocius furis interdum accuſat furem de eo qd fecit cũ eo Joãnes ĩ apocalipſi. xij. Diabolus accuſator fratꝝ nominatur. Unde Auguſtinus Aſtabunt omnes añ tribunal chriſti ⁊ preſto erit diabolus ⁊ recitabit ꝟba ꝓfeſſionis noſtre ⁊ obijciet nobis in faciem ꝗd nobis ⁊ in quo peccauimus ⁊ in ꝙ loco ⁊ ꝗd facere debeamus Dicturus eſt em̃ ille aduerſarius noſter Equeſſime iudex iudica iſtum eſſe meum ob culpam. ꝙ tuꝰ noluit eſſe ꝑ grãm. tuus ẽ ꝑ naturã. meus ꝑ miſeriam tuus eſt ꝑ ꝯpaſſionem meus ob ſuaſionem. tibi ino-

bediens. mihi ↄſentiens a te accepit imoꝛtalitatis tunicam. a me ac
cepit hanc pannoſam tunicam qua indutus eſt. tuam veſtem dimi/
ſit cum mea huc venit Eq̄ſſime iudex iudica ergo illum eſſe meum
ꝛ mecum ↄdemnandum Hec agnus Tertiũ quod peccatoꝛes ac/
cuſabit ſunt angeli ꝛ ſpũs beati Credibile eſt em̄ ꝙ ille q̇ tradidit e
is animas cuſtodiendas. requiret ab eiſdem de huiuſmodi cuſtodi
a rationem Et cum illi non mentiantur nec culpam alienã ſibi de
bent imputare opoꝛtebit eos dicere ꝙ ipſi non ſint in culpa. ſed pec
catoꝛes qui noluerunt eis credere ꝛ obedire. ſicut non eſt culpa me/
dici qui nihil omittit de ꝑtinentibꝫ ad curam infirmi ſi nõ ſanat lã/
guidũ ſibi inobedientem Unde hieremie li. Curauimus babilo/
nem ꝛ non eſt curata eſt ꝟbum angeloꝝ quaſi dicerent Fecimus qḋ
neceſſarium erat fieri circa babilonem vt curaretur ſed culpa ſui fu/
it ꝙ non eſt curata Quartum accuſans peccatoꝛem ſunt creature. ꝛ
ſi queſieris que dico ꝙ omnes ꝛ ſingule Nam offẽſo creatoꝛe totꝰ
mundus odio habebit offenſoꝛem. vnde. Job xx. Reuelabunt celi
iniquitatem impij ꝛ terra aduerſus eum conſurget Nam dominꝰ
aduocabit celum de ſurſum ꝛ terram deoꝛſum diſcernere populum
Criſoſt. ſuper matheum In illo die nihil eſt quod reſpondeamus v
bi celum ꝛ terra ſol ꝛ luna dies ꝛ nox ꝛ totus mundus aſtabunt ad
uerſum nos in teſtimonium peccatoꝛum noſtroꝛum. Et ideo dicit.
gregoꝛius Si queris q̇s te accuſabit. dico ꝙ totus mundus ꝛ crea
ture non ſolum accuſabunt peccatoꝛem. verumetiam peccatoꝛeȝ de
ipſis vindicabunt Sap̃. v. armabit creaturam ad vltionem inimi/
coꝛum ꝛ pugnabit cum eo oꝛbis terrarũ contra inſenſatos id ē pec/
catoꝛes Item eiuſdē xvi.. Creatura tibi factoꝛi deſeruiens excãde/
ſcit in toꝛmentum aduerſus iniuſtos Quintum accuſans peccatoꝛē
ſunt miſerabiles perſone que iniuriam paſſe ſunt Nam illi eos tũc
accuſabunt qui ipſis iniuriam fecerunt. Tunc enim verificabitur
verbum pꝛophete in pſalmo: ſic dicentis. Cognoui quia faciet do/
minus iudicium inops ꝛ vindictam pauperis. nam ipſe qui intue
tur abyſſos. qui ſedet ſuper cherubin ꝛ ſeraphin qui ambulat ſuper
pennas ventoꝛum. terribilis in conſilijs ſuper filios hominũ Tũc
iudicabit cauſas pauperum quando ſtabunt in magna conſtantia
aduerſus eos q̇ ſe anguſtiauerũt Tũc vindicabit oĩa pater oꝛpha
noꝛum et iudex viduaꝝ Patiẽtia ꝓ pauperꝝ nõ ꝑibit in finẽ Accu
ſabũt etiã ſubditi ſuos ip̃ios ꝛ negligẽtes p̃latos Bern̄. ſup cañ. O
terribilis deꝰ ſup filios hoim̄ Fruſtra icipiẽt dicere tẽ miſeri mõtibꝫ
Cadite ſup nos ꝛ collibus cooperite nos. Uenient ante tribunal
chriſti et audietur populoꝛum grauis querela accuſatio dira. quo
rum vixere ſtipendijs. nec diluere peccata quibus facti ſunt duces

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ceci ⁊ mediatores fraudulenti Sextum accuſans peccatorē eſt pec/
catū Hieremie ij. Arguet te malicia tua ⁊ auerſio tua increpabit te
Unde peccata erunt ligata ad collum peccatoris Ozee xiiij. Col/
ligata eſt iniquitas effraim abſconditum eſt pctm̄ eius Treno. p̊/
mo. Cōuolute ſunt ⁊ impoſite collo meo ſcȝ iniquitates mee. Et i/
deo ſicut furtum ligatum ad collum furis accuſat eum Sic ⁊ tunc
peccata accuſabunt miſerꝝ peccatorem. Prouer. v. Iniquitates ſue
capient impium. ⁊ funibꝫ peccatorꝝ ſuorꝝ quiſqꝫ ꝯſtringitur Hinc
eſt ꝙ ꝑ ꝓphetam dr̄ Funes pctōꝝ circūplexi ſunt me qbꝫ inquā funi
bus mali ꝑ diabolum trahentur ad infernum Tunc em̄ cadēt i re/
tiaculo eius peccatores. ⁊ captio qꝫ abſcōdit apprehendet eos Le/
gitur de ericio ꝙ intrans ortum onerat ſe pomis figens ea in acule/
is Cum autē venerit ortulanus. tunc ericius volēs fugere impedit
ab onere ⁊ ſic cū pomis ꝯprehendit ⁊ arreſtatur Sic etiam accidit
peccatori diuerſis peccatis onerato in die iudicij ꝯprehenditur ⁊ ac
cuſabitur ab eiſdem. ps̈. Cognoſcet dn̄s iudicia faciēs in operibus
manuū ſuarꝝ ꝯprehenſus eſt peccator De quo Criſoſt. ſuꝑ matheū
dr̄ Ipſe cogitationes ⁊ ſpecialiter opera ſtabunt an̄ oculos nr̄os. ac
cuſantes eos an̄ deū dicēte aplo Cogitationibus inuicem accuſan
tibus Bernardus Tunc opa nr̄a ſimul loquētia dicēt ad peccato/
rem Tu nos egiſti opa tua ſumus non te deſeremꝰ tecū erimus. te
cum ad iudicium ꝑgemus Na vt dr̄ Ezechiel xviij. Sicut iuſticia
iuſti erit ſuper eum ſic impietas impij erit ſuper eum. Hinc eſt ꝙ
Pſalmiſta dr̄ Audite hec oēs gentes auribus ꝑcipite qui habitatꝭ
orbem Cur timebo in die mala: id ē in die iudicij: que non ſolū ma
la. immo peſſima cuilibet peccatori Ad qd̄ reſpondit ſibijpſi dicēs
Igitur nunc timebo. qꝛ iniquitas calcanei mei circūdabit me Sep
timum ⁊ vltimū accuſans peccatorem ſunt tormenta ſiue inſtrumē
ta paſſionis ieſu chriſti. immo verius ipſemet chriſtus Un̄ Hiero/
nymus Crux chriſti ꝯtra te pugnabit. ⁊ chriſtꝰ ꝑ vulnera ſua cōtra
te alligabit Cicatrices contra te loquentur ⁊ clam de te conquerēt
Hinc auguſtinus in tractatu de ſimbolo ſic dicit Fortaſſis dn̄s in
corpore ſuo cicatrices obſeruabit vt in iudicio peccatoribꝫ exprobra
ret. ⁊ conuincens eos dicat Ecce hoīem quē crucifixiſtis. ecce deum
hominem in quem vos infelices credere noluiſtis. videte vulnera
que infixiſtis. agnoſcite latus qd̄ pupugiſtis. quod propter vos ap/
tum eſt ⁊ intrare noluiſtis Tunc etiam ipſe chriſtus accuſans pec/
catores dicet illud quod Naum quarto. habetur ſcriptum Reue
labo pudenda tua ⁊ oſtendam gentibus nuditatem tuam ⁊ regnis
ignominiā tuam Ozee ſecundo Reuelabo ſtulticiam eius in ocu/
lis mandatorum eius ⁊ vir non eruet eum de manu mea O qꝫ ti/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſtes ⁊ q̃ȝ deſolati erunt in hoc die miſeri peccatores. Tunc em̃ ſcri-
bitur Apocalipſis primo. Uidebit eum oculus ⁊ qui eum pupuge
runt. ⁊ plangent ſuper eum omnes tribus terre. Tunc peccator vi-
debit ⁊ iraſcetur. dentibꝰ ſuis fremet ⁊ tabeſcet

¶ Quod iudiciũ timendũ eſt propter reddendam rationem.

Aliud quod iudicium reddit timoroſum eſt ſtrictiſſima vil-
licationis noſtre ratio de omnibus ſingulariter facienda.
Luce decimoſexto. Redde rationem villicatõis tue. Jam em̃ non
poteris amplius villicare. Chariſſime ſi eſſes rationem redditurus
mille florenorum coram domino temporali iuſto prudenti ⁊ ſeuero
multum deberes ſollicitari ꝓ bona ↄputatõne facienda. Sis ergo
multomagis ſollicitans ⁊ vigilans pro reddenda ratione de com-
miſſis bonis corã deo ⁊ angelis ⁊ omnibus ſanctis. quibus tunc p̄
ſentibus ⁊ aſtãtibus te neceſſario oportebit cõputare. non ſolũ de
maioribus verũetiam de minimis vſqȝ ad vltimũ q̃drantem. vñ Eſa
ie. iij. Dominus ad iudiciũ veniet cum ſenioribus populi ſui ⁊ pri
cipibus eius. Et zacharie. xxiiij Ueniet dñs deus meus omneſqȝ
ſancti eius cum eo. videlicet ad iudicium generale. quod erit in pu
blico coram omnibus homibus ⁊ non in occulto. ⁊ ideo tanto ma-
gis eſt timendum. vñ ſophonie. iij. Mane iudicium ſuun dabit
in lucem. ⁊ non abſcondetur. Erit ergo ratio multimoda de cunc-
tis tunc reddenda ¶ Primo videlicet de anima a deo nobis data et
commiſſa. Si em̃ rex filiam ſibi dilectiſſimam quã in regno diſpo
ſuit facere reginam: alicui commiſiſſet ſubditorum ſuorum ⁊ ille eã
male cuſtodiſſet. quis dubitat q̃n rex exigeret rationeȝ de cuſtodia
filie ſue taliter neglecte. Quid ergo faciet rex celoꝝ de illo cui filiaȝ
ſuam. id ē animã ſpecial'r ſibi dilectam tradidit in cuſtodiam: quã
intendit ad dignitatē regiam ſublimare in cel'. ſi eam male cuſtodi
unt. nonne magnã exiget iñ rõem Jõ dr deutero. iiij. Cuſtodi temeȝ
ipm ⁊ aiam tuã ſollicite. vñ Augꝰ. Maius eſt damnũ in amiſſio-
ne vnius aie q̃ȝ mille corpoꝝ Uñ Bernardus in libro meditatio-
nũ ſuarum. Totus iſte mũdus ad vnius aie preciũ eſtimari nõ po
teſt. Et ideo dr ibidem. Cur carnem tuã p̄cioſis rebꝫ impugnas ⁊
adornas. quã poſt paucos dies vermes comeſturi ſunt ī ſepulchro
Et aiam tuã bonis opibus nõ decoras. que deo ⁊ angel' eius in iu
dicio ē penitēda. Cur ergo aiam vilipēdis ⁊ ei carnē anponis. Do-
minã ancillari ⁊ ãcillã dñari. mag̃ abuſio ē Idem in libro de ↄtēptu
mũdi Hodie filij hoim curã aie negligũt. curã ãt carnis oi deſide-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

rio perficiunt. nec͛ eñi peccare metuunt ſed puniri. Tu ergo chariſ-
ſime noli minus dignus plus diligere magis digno. noli coꝛpus
diligere ⁊ animam negligere. noli ancillam extollere ⁊ dominam ꝑ-
mittere ancillari. Unde Criſoſtomus in libꝛo de reparatione lapſi
Si animam negligamus nec coꝛpus ſaluare poterimus. Non eñ (Chriſoſt:)
anima pꝛo coꝛpoꝛe ſed coꝛpus pꝛo anima factum eſt. Qui ergo
quod pꝛimum eſt negligit. ⁊ ſecundum quod inferius eſt ⁊ extollit
et cuſtodit vtrum coꝛrumpit. Qui vero oꝛdinem ſeruat ⁊ quod pꝛi-
mum eſt colit ⁊ cuſtodit. ⁊ ſecundum neglexerit per pꝛimi ſalutem
ſaluabitur ⁊ ſecundum. Si ergo volueris animam tuam ſaluare
et bonam inde domino rationem reddere. ipſam inſtrue ſcientijs
et virtutibus diuinis. ¶ Unde dicit plato in thimorbeo. Ad hoc.
anima eſt adiuncta coꝛpoꝛi vt fenoꝛetur ſcientias ⁊ virtutes. ſi cuꝫ
magno fenoꝛe venerit. benigne recipietur a ſuo creatoꝛe. ſin autem
relegabitur ad infernū. Secundo reddenda erit ratio de coꝛpoꝛe
noſtro. Ipſum ſiquidem eſt caſtrum a deo nobis traditum ⁊ com-
miſſum. ¶ Unde dicit beatus Bernardus. Bonum caſtrum cuſto-
dit qui coꝛpus ſuum cuſtodit. Exigetur ergo ratio de cuſtodia hu-
ius caſtri. videlicet ſi inimici domini id eſt carnis voluptates ⁊ vi-
cia aliquando ſunt recepti ⁊ familiares eiuſdem ⁊ amici. id eſt vir-
tutes ⁊ bona opera abinde turpiter ſunt effugati. Si diabolus ibi
fuerit receptus ⁊ chꝛiſtus verus dominus confuſo modo ſit exclu-
ſus. Quod ſi fecerimus magna erit ſuſpicio de nota perditionis no-
ſtre ⁊ infidelitatis. ⁊ ſtabimus ad reddendam exinde rationem

¶ Item coꝛpus noſtrum eſt iumentum a deo nobis conceſſum
vt ipſo vtamur pꝛo anime noſtre commodo ⁊ vtilitate. de quo de-
bemus reddere rationem quo ad tria. Unde Eccleſiaſtici. triceſi- (Ecleſiaſt: 33)
motertio. ¶ Cibaria virga ⁊ onus azino. panis diſciplina ſeruo
Tam azinus q̄ȝ ſeruus deſignat noſtrum coꝛpus. cui debetur pa-
nis ad ſuſtentationem nature. virga diſcipline ad repꝛeſſionem laſ-
ciuie. ⁊ onus boni operis ad perfectum penitentie. Exiget igitur do-
minus pꝛimo de hoc ſuo iumento ſi illud pabulum diſcrete mini-
ſtrauerimus non nimis laute ipſum coꝛpus nutriendo. Nam qui
ſeruum ſuum delicate nutrit: poſtea illum ſentiet contumacem
Ut habetur Pꝛouerbioꝛum. viceſimonono. Etiam non nimis mo-
dicum de neceſſarijs ipſi coꝛpoꝛi tribuendo. quod ſi fecerimus re-
putabimus pꝛopꝛioꝛum coꝛpoꝛum peremptoꝛes. Contra quod lo-
quitur ſic beatus Bernardus. in epiſtola ad fratres de monte dei. (Bernar:)
Sunt ⁊ alia coꝛpoꝛum exercitia in quibus neceſſe eſt laboꝛare. ſi-
cut vigilie ieiunia ⁊ huiuſmodi: que ſpiritualia non impediunt ſed
adiuuant. ſi cum ratione ⁊ diſcretione fiant. quia ſi ex indiſcretōis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

vitio ſic agantur vt vel deficiente ſpiritu vel languente corpoꝛe ſpi
ritualia impediant qui ſic eſt. corpoꝛi ſuo abſtulit boni operis effe
ctum. ſpiritui affectum pꝛoximo exemplum. ꝛ honoꝛem deo. ſacrile
gus eſt ꝛ hoꝛum omnium in deum reus. Et ergo Gregoꝛius. trice
ſimo moꝛalium ſic ait. Per abſtinentiam carnis vicia extinguenda
ſunt. non caro ſed neceſſe eſt vt artem continentie quiſqꝫ teneat. qui
non carnem ſed vicia occidat. Sepe em̄ dum in illa hoſtem inſeq/
mur etiam ciuem quem diligimus trucidamus

¶Secundo exiget ſi virga diſcipline illud correxerimus a re/
bellione ꝛ laſciuijs illud cohibendo. Unde bernardus ſuper canō
Jugo diſcipline inſolentia tua moꝛum eſt domanda ¶Item di/
cit in epiſtola O q̄ꝫ compoſitum reddit omnem corpoꝛis necnon ꝛ
mētis habitum diſciplina ceruicē q̄ ſubmittit. ꝛ ponit ſupcilia. com
ponit vultum ſignat oculos. cachinnos pꝛohibet moderat linguaꝫ.
frenat gulam ſedat iram ꝛ foꝛmat inceſſum. ¶Tertio exiget dn̄s ſi
ip̄m corpus laboꝛare fecerimus in opibus penitentie ꝛ virtutum.
Unde Auguſtinus. Pꝛopterea de paradiſo emiſſus ē adam ꝛ con
tra eden habitauit. vt ſignificaret ꝙ in laboꝛibus q̄ ſunt delicijs cō
trarijs erudiēda eſt caro peccati Unde corpus noſtrum reputanduꝫ
eſt aīmal laboꝛioſum ad opa penitētie facienda nobis a deo commo
datum. Noli ergo illud tenere ocioſum cum ignoꝛas q̄ꝫdiu penes
te manebit ne imperfecto opere penitētie ab illo qui conceſſerat foꝛ
ſitan impꝛouiſe reputatur. Et ergo dicit Joannes criſoſtomus. Si
mutuo acceperis equum aut bouem inſtanter operaris. ꝛ dicis foꝛ/
te. cras a me tolletur quare hoc etiam non facis equo corpoꝛi ſciliceꝫ
tuo. Sic ergo iumentum tuum a chꝛiſto tibi conceſſum diſcrete
nutrias vt ſuſtentetur natura ꝛ domentur vitia. Sic virga diſcipli
ne corrigas vt maneat in obedientia ꝛ fulgeat caſtimonia. ſic ad la
boꝛem inſtruas vt pꝛofugentur ocia ꝛ faciat digna penitentie ope/
ra. tunc finaliter poſſis domino bonam ꝛ ualentem exinde reddere
rationem. ¶Tertio reddenda eſt ratio de pꝛoximis. ꝛ pꝛimo pa
ter de filio. Hoc habetur .i. regū. Quod heli punitus eſt pꝛo filijs
ſuis eo ꝙ nouerat illos indigne agere ꝛ non corripuit eos delinquē/
tes. Unde pꝛouerbioꝛum. triceſimonono. Erudi filium tuum Un
de quidam. Si tibi ſit natus pꝛecantem corrige natum. Ne ve ſu
um luere poſſis de iure reatum. ¶Item pꝛelati de ſuis ſubditis
Ezechielis. triceſimotertio. Fili homi nis ſpeculatoꝛem dedi te do
mui iſrahel. Audiens ergo ex oꝛe meo ſermonem annunciabis eis
ex me. Si me dicente ad impium Impie. moꝛte moꝛieris: ꝛ locutꝰ
nō fueris vt ſe cuſtodiat ipiꝰa via ſua ꝛ ip̄e in iniq̄tate ſua moꝛitur

Gregorius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſanguinem eius de manu tua requiram. ¶ Item eiuſ-
dem, triceſimoquarto. ¶ Ecce egoipſe ſuper paſtores et requiram
gregem meum de manu eorum. ¶ Item domi-
nus ſiue princeps terrenus ratinoem etiam reddet de ſuo inferio-
ri atq; ſubiecto ¶ Hoc patet Numeri. viceſimoquinto, vbi legitur
ꝙ principes a dño iuſte ſunt ſuſpendendi in patibul' ꝑpter peccatū
populi. q2 fornicatus fuit ꝓpl's cū filiab9 moab. que vocabāt eos ad
ſacrificia ſua. ⁊c̄. vt ibidem legit̃ ¶ Tales ergo ſunt ṗncipes ⁊ ꝑlati
de q̈bus ſcribitur Hieremie. xxv. Ululate paſtores ⁊ clamate. aſꝑ-
gite vos cinere optiates gregis. q2 ꝯpleti ſunt dies vr̃i vt interfici-
ami ⁊ cadetis q̃ſi vaſa ꝑcioſa. Videāt ergo ꝑlati eccl'e ⁊ ṗncipes vni-
uerſe terre. q̄ alijs ꝑſunt ⁊ imperāt. qualiter ꝯmiſſum ſibi gregē ver-
bo pariter ⁊ exemplo inſtruūt. regūt defendūt. Prelati nāq; debēt
ꝓpl'm docere; ⁊ a lupinis hereticoꝝ inſultib9 vulpiniſq; fraudib9 ſa-
gaciter defenſare. Principes ṽo terre dñt peccātes corrigere. ſibi ſb-
ditis iuſticiā ⁊ iudiciū facere pupillos ⁊ viduas. miſerabileſq; ꝑſo-
nas diligēter ꝓtegere. nec quēq; iniuſtis actōibus ſeu moleſtijs ag-
grauare. Sciant em̄ fore ſcriptū ſap̄. vi. ꝙ iudiciū duriſſimū in his
q̄ ꝑſunt fiet. exiguo em̄ ꝯceditur mia. potētes aūt tormēta patiētur
Ad vos oēs ergo ꝑlatos eccl'e ⁊ ṗncipes vniuerſe terre ſunt hi ſmo-
nes mei vt diſcatis ſapiam ⁊ nō excedatis. ac ſubditos ſic inſtruite
diligite ⁊ defenſate. vt duriſſimū hoc iudiciū, vbi fortiorib9 fortior ⁊
maioribus maior īſtat cruciato. ſecure ī die nouiſſimo valeatis ex-
pectare: Quarto reddēda erit rō de oib9 opib9 ⁊ ꝯmiſſis. vñ Atha-
naſius in ſimbolo ſic d̾t. ꝙ ad aduentū xp̄i oēs hoīes reſurgere hñt
cū corꝑibus ſuis. ⁊ reddituri ſunt de factis ꝓprijs rōem Et h̾ eſt ꝙ
apl's inuit. ij. ad coꝝ. v. vbi d̾t Oēs nos maifeſtari opz añ tribunal
xp̄i. vt recipiat vnuſq̇ſq; ꝓpria corꝑis ꝓut geſſit. ſiue bonū ſiue ma-
lū. Vñ eccl'i. vltimo. Cūcta q̄ fiūt adducet dñs in iudiciū ⁊ non ſo-
lum magna ⁊ grauia peccata. ſed etiam que in oculis noſtris viden-
tur modica ⁊ quaſi nulla. Job decimotertio. Obſeruaſti omnes ſe-
mitas meas. ⁊ veſtigia pedum meorum conſideraſti. Et ſubdit ca-
pitulo ſequenti. Tu quidem greſſus meos dinumeraſti ¶ Item tri-
ceſimoquarto. Oculi eius ſuper vias hominum. ⁊ omnes greſſus
eius conſiderat. ſcilicet ad retribuendum quod in illis perpetrauit.
Exemplum de angelo numerante paſſus heremite de quo legitur
in vitiſpatrum. Minus eſt verbum ocioſum Et tamen ſic ſcribitur
Mathei. duodecimo ¶ De omni verbo ocioſo quod locuti fuerint
homines reddent de eo rationem in die iudicij. Unde ſapientie ṗ-
mo Qui loquitur iniqua non poterit latere. nec preteriet illū corre-
ctiōis iudiciū Mimū videt vana cogitatō. ⁊ tñ d̾ ſap̄. i. In cogita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

tionibus impij interrogatio erit. Et eiuſdē. vi. Jpē cogitatōnes no
ſtras ſcrutabit᷑. vñ Eſaie vltimo Ego aūt opa coꝝ veniā vt ꝯgregē
cū gentib⁊ videlicet ad iudicandum ꝓut gentes iudicabo. De q̄ ha
bet᷑ iohel. iij. In dieb⁊ ill' ꝯgregabo oēs gentes ⁊ reducam eas ī val
lē ioſaphat. ⁊ diſceptabo cū eis ibi ſuꝑ ꝑplo meo ⁊ hereditate mea iſ
rahel. Oīa ergo opa cogitatōes ⁊ v̄ba ſtrictiſſima iudicabuntur.
Nam vt dīt gregorius ſuꝑ illud mathei. xxiiij Oēs capilli vr̄i nu
merati ſunt. Sic dēs oēs vias nr̄as ꝯſiderat ⁊ greſſus dinumerat.
vt hec mīme cogitatōes aut v̄ba minutiſſima q̄ apd̄ vos valuerūt
in eius iudicio maneāt indiſcuſſa. Tūc eīm vniuerſa opa nr̄a tāq̄
in frōtibus noſtris eēnt ſcripta erūt oīb⁊ manifeſta. Nā vt ſcribitur
eccī. xi. In fine hoīs denudatio illiꝰ opeꝝ Quinto erit reddenda rō
nō ſolū de mal' cōmiſſis ſed etiā de bonis ꝑtermiſſis. Vñ mathei.
xxv. Tūc dicet rex his q̄ a ſiniſtris eiꝰ erūt. Diſcedite a me maledi
cti in ignē eternū q̄ pꝑatus eſt diabolo ⁊ angel' eius Eſuriui ⁊ nō
dediſtis mihi mādu care. ⁊ cetera q̄ ſequunt᷑. Et fuit vna de cauſis
quare diues epulo nō inuenit aque refrigeratōem q̄ɀ pauꝑ lazarus
de micis eius menſe nihil potuit obtinere. ¶ Item nō ſolum
de cōmiſſis ⁊ omiſſis reddet᷑ rō ſed etiā de tꝑe ꝑdito in quo mala fa
cta ſunt. ⁊ bona pulchra neglecta. Vñ eccī. xvij. Numeꝝ ⁊ tꝑs de-
dit ill' dñs: vt ipis ſalubriter ad eiꝰ honorē ⁊ ꝓpriā ſalutē vtet᷑ Qd̄
multi tamē vilipendūt ⁊ tꝑs inutil'r cōſumūt De q̄b⁊ Bernardus
ad ſcholarē cōqueri᷑ ſic dicēs. Nihil ꝑcioſius tꝑe ſed heu nihil vili
us reputat᷑. Tranſierūt dies ſalutis ⁊ nemo recogitat. nemo ſibi pe
rire diē ⁊ nūq̄ redituram cauſat᷑: Sed ſicut nō ꝑibit capillꝰ de capite
ita nec momentū de tꝑe videlicet de quo ratio nō exiget᷑. O quan-
tū hoc timebat btūs Ancelmus in meditatōib⁊ ſuis ita dicēs O li
gnū aridum eternis ignib⁊ dignū q̄d eīm rn̄deb in illa die cū exiget᷑
a te vſq̄ ad ictū oculi oē tempus viuēdi tibi īpenſum qualiter fu
erit a te expēſum. Et iñ dīt ſapiēs Eccī. iiij. Fili cōſerua tꝑs. ¶ Sex
to ⁊ vltimo reddenda erit rō de oīb⁊ donis a dño deo ꝑceptis. Jpe
eīm dñs nihil dat: de quo nō velit habere rōnem. Vñ potiꝰ videtur
cōmodare q̄ȝ ſimpl'r dare Jpe eīm req̄ret rōem de oī dato. ſiue ſit
ſpūale. vt ſunt bona aīe naturalia acq̄ſita ⁊ infuſa. ſiue corꝑalia vt
ſunt fortitudo agilitas ⁊ pulchritudo Siue tꝑalia: vt ſunt diuitie
poteſtates ⁊ honores. De his oīb⁊ pȝ exēplariter ⁊ ꝑabolice. Ma-
thei. xx. de q̄nq̄ talētis. Et luce. xix. de nobili q̄ tradidit ſeruis ſu-
is diuitias. De q̄bus oīb⁊ oportuit rō reddi. ⁊ cōputatio fieri ſpe
cial'. Et ergo ſicut ſcribitur iob. xix Scito eſſe iudiciū ſcȝ breuiter fa
ciendum. in quo de oīb⁊ ⁊ ſingul' ſuperiꝰ iam poſitis ratio ſtrictiſſi
ma exigetur. Quare dicebat iob. xxxi. Quid faciā cum ſurrexerit

ad iudicandū dn̄s. et cū q̄ſierit q̄d rn̄debo illi: O q̄z velociter veie
querēs et interrogās de oibus operib⁹ nr̄is. Nā iuxta ē dies perdi
tionis et adeſſe feſtināt tēpora. ſcꝫ qn̄ iudicabit dn̄s pp̄lꝫ ſuū Quia
vt dr̄ Abdie p̄mo. Juxta ē dies dn̄i ſuper oēs gētes. Jp̄e nāqꜫ dr̄ in
Apocal'. tercio. Ecce veio cito. Et ḡ dr̄ in euāgelio Marci. xiij. Ui
gilate neſcitis em̄ qn̄ dn̄s veniet. an media nocte. an gallicantu. an
mane. ne cū venerit repēte inueniat vos dormiētes. Q̄d aūt vobis
dico om̄ibus dico. Uigilate vigilate. Nā ſi nō vigilaueris veniaꝫ
ad te tāqꜫ fur. et neſcies qua hora veniā ad te. ¶ Jtem apocalipſ' vl
timo. ¶ Ecce venio cito. et merces mea mecum eſt reddere vnicuiqꜫ
ſm opera ſua. Et ergo chariſſime cū de tot ⁊ tātis oportebit te iaꝫ
cito ⁊ quaſi īprouiſe ⁊ ſubito rōnē reddere: ſꝑ vigilia. diligēter te ex
amina. ↄſciam quoqꜫ tuā funditus expurga. Ut cū dn̄s ad iudi-
candū venerit poſſis eidem ↄueniēter rn̄dere. Et in ocul' eius grāꝫ
ac veniā pctōꝝ miſericorditer inuenire Et h̄ ē q̄d ſua detur tibi Ec
cleſiaſtici. xviij. ibi dr̄. An̄ iudiciū temetip̄m interroga ⁊ in conſpe
ctu dei innenies propiciationem.

Quod iudiciū timendūꝫ ſit ꝓpter ſententie prolationem.

Ultimū q̄d finale iudiciū reddit formidabile ⁊ paueſcēdū
eſt horribil' ſn̄ie expectatio. q̄ a iudice tūc crudel'r ē ferenda.
Hec aūt ſn̄ia eſt terribil' ſpēal'r ꝓpter tria. Primuꝫ eſt incertitudo
ſn̄ie ſiue dubitatio Nulli em̄ ↄſtat an pro ſe vl' ↄtra ſe ferat. Nam
vt dr̄ eccl'i. ix. Sūt iuſti atqꜫ ſapiētes. ⁊ opa eoꝝ in manu dei ſunt. et
tn̄ neſcit hō vtꝝ odio an amore dign⁹ ſit. ſed oia ſeruātur icerta Un̄
legit' in vitiſ patꝝ. q cū abbas agaton moritur⁹ ꝑ tres dies ſtaret im
mobil' apertis ocul'. ⁊ frēs eum pulſarēt dicentes Abbas vbi es Re
ſpondit in conſpcū oīm aſpectui iudicis aſſiſto Et dixerūt frēs Tu
times. Dixit Jntima ꝟtute q̄ potui mādata dei cuſtodiui ſed ho-
mo ſum neſcio vtꝝ opera mea accepta ſint corā deo. qr̄ aliter ſunt dī
iudicia ⁊ aliter hoīm. Et ideo nec ↄfido niſi venero ante deum Di
cit em̄ gregori⁹ Sepe iuſticiā meā ad examē diuine iuſticie induc-
ta iniuſticia eſt ⁊ plerūqꜫ ſordet in cōſpectu iudicis. q̄d in intētione
fulget operātis. Un̄ ꝓuerbioꝝ. xiiij. Eſt via q̄ uidetur hominib⁹
recta ⁊ nouiſſima eius ducunt ad interitum. Et quia iſte ſanctus
pater agaton hec cordialiter aduertebat. ideo q̄uis in mandatis dī
cuſtodiendis diligentiſſimus fuit, futuꝝ tamen iudiciuꝫ valde ti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

muit ⁊ expauit. ¶ Item legitur adhuc in vitiſpatrum ꝙ quidam ſe
nex dixit. Tres res timeo. vnam videlicet quādo anima mea egreſ
ſura eſt de corpore. Alia quando occurſura eſt ipſi deo Tercia vero
quando finalem ſententiam in die nouiſſimo expectauerit auditu
ra ecce qualiter multi ſanctoꝝ patrū huc iudiciū timuerunt ꝓpter
incertitudinem ſententie tunc ferende. Et vero merito valde eſt ti/
mendum. vñ Mathei. vij. ⁊ ſunt verba ſaluatoris Multi dicēt mi
hi dñe dñe. nonne in nomīe tuo ꝓphetauimus ⁊ demonia eiecimꝰ
et virtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis dicens. Diſce
dite a me qꝛ nunq̄ꝫ noui vos. Si ꝓphete ⁊ fugātes demones ⁊ mi
racula in dei nomine facientes tunc repellentur; quis tā ſancte hic
poſſet viuere ꝙ in hoc iudicio non habeat tremere ⁊ pauere. Nullꝰ
veriſſime cū non ſit mūdus a ſorde ſup terram. etiam nec infans v/
nius diei. Hinc eſt qd̄ ſcribitur Eſaie. lxiiij. Facti ſumus oīes nos
vt immūdus quaſi pānus mēſtruate vniuerſe iuſticie noſtre Igitur
de oībus operibus nrīs in hoc iudicio ꝓducendis quantumcumq̄ꝫ
etiam videantur bona ſiue iuſta. debemus merito formidare Unde
iob. ix. Uerebar oīa opera mea Si btūs paulus vas electōis: q̄ꝫuꝫ
de nullo pctō ſibi cōſcius fuerit. Dicit eñi actuū. xxiij. Ego oīni bo
na ꝯſcia cōuerſatus ſum apud deum vſq̄ꝫ in hodiernū diem Tamē
ſicut ſcribitur Eccleſiaſtici quinto. De ꝓpiciatu peccatoram noli
eſſe ſi ne metu. Unde primo ad Chorintheos quarto. quaſi pauen
do dicit. Nihil mihi conſcius ſum ſed in hoc iuſtificatus non ſum.
Hinc gregorius ait. Iuſti aūt viri omne quod agunt metuunt dū
caute conſiderant ante quantum iudicem ſtabunt. Omnes eñi ſta
bimus ante tribunal chriſti. vt ſcribit apoſtolus ad Romanos. de
cimoquarto. Et ergo ego miſerrimus quid dicam vel quid faciam
dum nil boni perferam ante tantum iudicem. Secundnm eſt illi/
us ſententie dura ⁊ lamentabilis. immo intolerabilis prolatio. cuꝫ
dicitur. Unde Mathei viceſimoquinto Cum venerit filius ho/
minis in maieſtate ſua ⁊ omnes angeli cum eo. tunc ſedebit ſuper
ſedem maieſtatis ſue. Et congregabuntur ante eum omnes gentes
et ſeperabit eos ab inuicem ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et
statuet quidem oues a dextris. hedos autem a ſiniſtris. Tunc di/
cet rex his qui a dextris eius erunt. ¶ Uenite benedicti patris mei
poſſidete paratum vobis regnum a conſtitutione mundi. Eſuriui
et dediſtis mihi manducare. ſitiui ⁊ dediſtis mihi bibere. ⁊ cetera
que ſequuntur. Tunc dicet ⁊ his qui a ſiniſtris eius erunt. Diſcedi
te a me maledicti in ignem eternum qui paratus eſt a conſtitutione
diabolo ⁊ angelꝭ eiꝰ. Uñ qdā. Iudicis in lite breuis ē vox ite veite.
Dicet reprob ite. veite bois O groſiſſimū dulce chriſti alloqum cū

dixerit. Venite. O durū ꝛ amaꝝ immo intolerabile ꝟbum cum ꝓ
nunciauerit Diſcedite a me maledicti in ignē eternū. ſiue ire Vere
vere Aſpa vox ite. vox eſt bn̄d. ā veīte. Vn̄ dt btūs Bernardꝰ O q̄ꝫ
praue ꝛ itime a ſiniſtris erit ite. cū a dextris uox veīte dt rex largi/
toꝛ vite. Iſte eſt gladius ab vtraqꝫ pte acutus exiēs de oꝛe filij hoīs
vt habetur apocal. pmo. ꝛ etiā. xix. Certe tūc percutiet terrā ꝟga o/
ris ſui ꝛ ſpū labioꝝ ſuoꝝ interficiet impiū. vt hētur Eſaie. xi. O q̄ꝫ
terribile eſt illā vocē tūc audire. vn̄ Augꝰ ſup Ioā. Qui ceciderunt
ad vocē vnā morituri xpi. qd facient ſub voce iudicaturi. Ipſe ſiqui
dem rugiet tanq̄ꝫ leo. Amos. iij. Leo rugiet q̄s nō timebit. Itē eſa
ie. v. Rugitus eiꝰ vt leōis Itē hieremie. xxv. Dn̄s de excelſo rugiet
et de habitaculo ſuo dabit vocem ſuam. ꝑuenitqꝫ ſonꝰ eius ad extre/
mum terre. qꝛ iudiciū dn̄o cū gentibꝫ. Certe tūc vox dn̄i cōfrigētis
cedꝛos nam tūc dn̄s cōfringet cedꝛos libani. Hoc ē ſupbos ꝛ eleua
tos eius ſpēales inimicos. Qui mox ut honoꝛificati fuerint ꝛ tāq̄ꝫ
cedꝛi exaltati quēadmodum fumus deficiēt. cū in hoc iudicio hu/
miliati fuerint a dn̄o. ꝛ q̄ſi penitus ad nihilū redacti. Hec etiā vox
dn̄i erit ſicut tonitruum ꝟberans terrā Iō iob. xxvi. tremēs dicebat
Quis poterit tonitruum magnitudis eius ītueri. Vnd psalmiſta
Intonuit de celo dn̄s ꝛ altiſſimus dedit vocem ſuam. Iob. xxxvij.
Tonabit dn̄s voce ſua mirabilr q̄ fecit magna ꝛ mirabilia. Hinc
ancelmus in meditatōibꝫ ſuis dt. Quid doꝛmitas aīma tepida ꝛ
euomi digna. Qui nō expgiſcitur q̄ nō tremit ad tm̄ toītruum. nō
doꝛmit ſed moꝛtuus ē. Itē ꝟbum dn̄i erit admodū choꝛuſcantis.
Vn̄ zacharie nono. Exibit vt fulgur iaculū eius ꝛ dn̄s ī tuba can/
Certe ſicut dꝛ eſa. xxvij. In die illa clangetur tuba magna Hic dt
Criſoſtomꝰ ſup illō Mat. xxiiij. Virtutes celoꝛum mouebūtur Ve
re vox magna vox tube terribil' cui oīa obediūt elementa. Que pe/
tras ſcidit. īferos apit. poꝛtas ereas frāgit. vīcula moꝛtuorum diſ/
rumpit. ꝛ de ꝓfundis abiſſi liberatas aīas coꝛpibꝫ ſuis reddit. ꝛ ad
iudicium ire compellit. Hec oīa citius conſumentur ī ope. tanq̄ꝫ ſa
gitta trāſit in aere. Dicente aplō. p̄. ad coꝝ. xv. In momento ī ictu
oculi in nouiſſima tuba De hac etiā tuba dt hieronymꝰ ſup math.
Quotiēs diē illū conſidero. toto coꝛde contremiſco. Siue etiā co/
medo ſiue bibo. ſiue aliqd aliud facio ſemper videtur illa hoꝛribil'
tuba ſonare in auribꝫ meis. Surgite vos moꝛtui ueīte ad iudiciū
Hūc diem frequēter debet cogitare q̄libet tribulatus ſeu onere pe
nitētie aggrauatus. ꝛ magnū inde ſuſcipiēti aīa ſubleuamē. Unde
gregoꝛiꝰ in omelia. Diem illū frēs chariſſimi an̄ oculos veſtros po/
nite: ꝛ q̄cquid mō graue cernitur in eius cōparatōe leuiatur. Debe
mus etiā hāc diē expaueſcere ꝛ timere. nā hec dies ire. dies magna.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

et amara valde Unde ſophonie primo. Uox diei dñi amara tribu/
labitur ibi fortis dies ire dies illa. tribulationis ⁊ ãguſtie dies cala
mitatis ⁊ miſerie. dies tenebraꝝ ⁊ caliginis. dies nebule ⁊ turbi/
nis. dies tube ⁊ clangoris Item Eſaie iiij. Sol ꝯuertetur in tene/
bras ⁊ luna in ſanguinem. añꝗ̃ veniat dies domini magnꝰ ⁊ horri
bilis. O quantum metuebat btũs bernardus hunc diem qñ dixit
cum recordor moriturus terret terror me venturus. quẽ expecto nõ
ſecurus. terret dies me terroris dies ire ⁊ furoris dies luctus ⁊ me/
roris dies vltrix pctõris De hoc etiam die ait ſic idem in ſermone.
Nudi ſtabunt ante tribunal chriſti. vt audiant vocem iudicij. qui
obturauerunt aurem ſuam ad vocem ꝯſilij. quid enim loquitur deus
Agite inquit penitentiam Multi tñ diſſimulant multi ꝯtinẽt au/
res ſuas ⁊ dicunt Durus ẽ hic ſmo. non ſic impij non ſic Tũc into
net durus ſmo ꝟbum aſperum cum ꝓnunciatũ fuerit Ite maledi/
cti in ignem eternum. Quid ergo dicent in die illa terribili miſeri
peccatores ꝑpetue ꝯdemnati. cum viderint ſanctos ad regnum vo
cari atꝗ̃ ſemetipſos ad mortis ſupplicia eternaliter deſtinari Cer/
te ſicut dicitur Sap̃. v. Gementes pre anguſtia ſpiritus dicent in
tra ſe penitentiam agentes Hi ſunt quos aliqñ habuimus inderi/ Nota
ſum ⁊ in ſilitudinem improperij Nos inſenſati vitam illoꝝ eſtima
uimus inſaniam ⁊ finem illoꝝ ſine honore Quomodo ergo ꝯputa
ti ſunt inter filios dei ⁊ inter ſanctos ſors illoꝝ eſt Nos errauimus
a via veritatis ⁊ lumen iuſticie non illuxit nobis ⁊ ſol intelligentie
non eſt ortus nobis. Laſſati ſumus in via iniquitatis ⁊ ꝑdicionis
et ambulauimus vias difficiles. viam ãt dñi ignorauimus Quid
nobis ꝓfuit ſuꝑbia. aut quid diuitiaꝝ iactantia ꝯtulit nobis Trã
ſierunt omnia illa tanꝗ̃ nauis que ꝑtranſit fluctuantem aquam cu
ius cum ꝑterijt non eſt veſtigium inuenire Certe hec ꝯfeſſio ⁊ peni
tentia tunc erit nimis tarda Penitebunt quidẽ ad penam ſed nõ ꝯ
uertentur ad veniam Nam tunc non erit amplius locus miſericor
die ⁊ venie ſed equitatis ⁊ iuſticie cũ pronunciatur a tremendo iu
dice Ite ⁊ venite O quantum hec ſententia eſt ab omnibus metuẽ
da Unde legitur ꝙ quidam ſanctus cum ſpũs fornicationis ipſum
grauiter temptaret exorauit dñm vt temptator ei viſibiliter appa/
reret quod et factum eſt Tunc ſanctus ille ait Quid tibi prodeſt ꝙ
me ſic temptas. eſt em̃ ſumma fatuitas Noſti namꝗ̃ ꝙ cum aliquẽ
in peccatum precipitas pctũm tuũ aggrauas ⁊ ex ꝯſequenti ſic pe/
naꝫ tuam augmentas Reſpondens demon ait Scio inquit veruꝫ
eſſe quod loqueris. ſcio em̃ ꝙ quãto plures peccare fecero tãto dieꝫ
iudicij amplius retardabo Illam autem diem ſuper omnia reformi
do in qua duram illam ſententiam me auditurum expecto Ite ma/

ledicti in ignem eternum qui paratus eſt diabolo ꝛ angelis ei⁹. Et
vt fulminationem illius ſententie ſaltem ad tempus valeam retar
dare. ideo nitoꝛ hoīes tā grauiter tēptare. O deus eterne quātū tūc
demones ꝛ miſeri peccatoꝛes timebunt ꝛ a voce tonitrui tui foꝛmi
dabūt Et ergo ſi volueris hanc vocem non timere. ꝛ in illa die ma/
gna ꝛ hoꝛribili ſecurus eſſe ſemina nūc opera pietatis iuſticie ꝛ mi
ſericoꝛdie. O q̄ꝫ felix fuerit ꝛ multum btūs. qui nunc intelligit ſup
egenū ꝛ pauperem. in illa die liberabit eum dn̄s Vn̄. puer. xi. Bn̄
facit anime ſue vir miſericoꝛs. facit etiam dignos fructus. Nam q̄
nunc ſeminant in lachꝛymis ꝛ doloꝛe tunc venientes venient. poꝛ/
tantes manipulos ſuos cum magna exultatione Sed multi nunc
ſeminant ſpinas ꝛ zizania putantes ſe tunc triticū meſſuros. nō ſic i
pij non ſic Que em̄ ſeminauerit hō hec ꝛ metet vt dicit apl's ad ga/
la. vi. Et ergo d̄r dn̄s. Ozee. x. Araſtis impietatem iniquitatem
meſſuiſtis Vn̄ qui ſeminauerit pctm̄ ꝛ actus nequicie metet iehen
nalem penam Qui vero ꝟtutes ꝛ opera penitentie: colliget gloꝛiaꝫ
ſempiternam. qui bona egerunt ibūt in vitam eternam. q̄ ꝟo malū
in ignem eternū. Opera em̄ illoꝝ ſequūtur illos Apocal'. xiiij. Nā
opera tunc ſaluabunt. ꝛ opa ꝯdemnabunt. Hinc eſt qđ d̄r ioannis
v. Veniet hoꝛa in qua oēs qui in monumētis ſunt: audient vocem
domini. ꝛ ꝓcedent qui bona fecerunt in reſurrectionem vite. q̄ vero
mala in reſurrectionem iudicij. vn̄ Apocal'. ij. dicit iudex affuturus
Ego ſum ſcrutans renes ꝛ coꝛda ꝛ dabo vnicuiqꝫ ſm opera ſua Nā
vt d̄r abdie pꝛimo Sicut feciſti fiet tibi Et ergo ſcribitur Hiere. l.
Et ſunt verba iudicis ad angelos malos de peccatoꝛe condemna/
to ſic dicentis Reddite ei ſm opus ſuū. iuxta oīa que fecit facite il/
li Et ergo ſi volueris ante chꝛiſtum autumnū bonum habere ꝛ mul/
tis fructibus abundare: ſemina nunc largiter in hoc ꝟe hui⁹ pn̄tis
vite. nam qui parce ſeminat parce ꝛ metet Et qui ſeminant in bene
dictionibus de bn̄dictionibus ꝛ metent vt habetur ſcđo ad choꝛin.
x. Sic ſeminat in maledictionibus ꝛ peccatis. de eiſdē metet Naꝫ
vt d̄r ꝓuerbio communi. Qđ ſibi quiſqꝫ ſerit pn̄tis tp̄e vite Hoc ſi
bi meſſis erit cum dicitur ite venite. Tercium vero pꝛopter quod
ſententia iudicis eſt terribilis ꝛ deſolata ꝛ omni doloꝛe plena dam/
natoꝛum a deo ꝛ angelis ꝛ ab oībus ſanctis ſeperatio eterna. cum
pars ſiniſtra a demonibus rapietur In inſtanti em̄ ꝛ ſine moꝛa illa
hoꝛribilis ſententia ab oꝛe chꝛiſti pꝛomulgata erunt parati demo/
nes crudeliſſimi rapientes animas miſeroꝛum ducentes eas veloci
ter ad ſupplicium ſempiternum. hoc etiam patet figuratiue Heſter
ſeptimo de miniſtris aſſueri regis qui erant auidiſſimi ad ſuſpendē
dum aman. Unde dicitur ibidem necnon verbum de oꝛe regis exi/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

bat ⁊ operuerunt faciem eius miniſtri regis Sic diaboli ſtatim ſic
illo dicerunt paratiſſimi ad recipiendum ſtatim animas peccatoꝝ
Et hoc eſt qđ đr in lamentationibus Hieremie pmo cap̄. Oēs pſe
cutores eius apprehenderūt eā Vñ chriſoſ. in libro de repatione la
pſi Cogita ſeuos illos ⁊ horrendos penarum miniſtros qui pecca-
tores pcipitant ad ſupplicia ſempiterna Itez hugo de ſancto victo
re. Tortores horribiles qui nūqȝ miſerentur erunt parati vt data
ſententia te damnatum rapiant ad tormenta ſempiterna Tūc mi-
ſerando miſer lamentando dicet Suſceperunt me ſicut leo paratꝰ
ad predam ⁊ ſicut catulus leonis habitant in abditis O dolor in-
effabilis o pena indicibilis talis amariſſime pſecutionis Vñ Ber
nardus in meditationibus ſic ait Quiſputas maior erit. quis luc-
tus. que triſticia. qñ ſeperabuntur mali a ꝯſortio iuſtorū ⁊ a viſio
ne dei. ⁊ traditi in poteſtatē demonū: ibūt cum ill' in ignē eternum.
Ibiqȝ erūt ſine fine in luctu ⁊ gemitu. Procul elōgati a btā patria
paradiſi ⁊ in iehēna nūqȝ lucē habituri iuxta q̄titatē culpe penam
ſuſtinētes. tūc illi miſeri pctōres de oīm redēptōe deſpantes vſqȝ in
eternuȝ non videbūt lumē. nā introibunt in inferiora terre tradent
in manus gladij ptes vulpiū erunt hoc eſt ipoꝝ demonū q̄ ſūt frau
dulenti ⁊ neq̄ſſime ad nocendū oībꝰ. De hac ſepetōis pena. ſic đt
Criſoſtomus in libro de repatione lapſi. nōnulli imperitorum pu-
tant ſibi ſatis eſſe ⁊ optabile videri ſi tantummodo careāt iehenna
Ego aūt multo grauiores q̄ȝ iehennā eſſe dico cruciatus. remoueri
et abijci ab illa gloria. nec puto acerba eſſe iehenne ſupplicia. vt ſūt
illa De quibꝰ audi q̄d dicit btūs Petrus. Torquet is qui a iectur
a conſpecto chriſti hoc crede mihi penis oībꝰ grauius. Et hoc ſo-
lū eſt qđ ſupat ⁊ iehēnam. Vñ idem ſuper illud matbei. xvi. Exci-
detur ⁊ in ignē mittetur. Intolerabil' res ē iehēna ⁊ ſupplicium horri
bile Tamē ſi mille quis iehēnas ponat. nil tale eſt duꝝ quale ab ho
nore illius glorie ppelli ⁊ exoſum eſſe a chriſto. Nam ſcđm Augu-
ſtinū. Reprobi mallent oīe tormentū ſuſtinere q̄ȝ videre faciē iu
dicis irati. Vñ iohel' ſcđo. A facie eius cōtremuit terra. moti ſūt ce
li ⁊ ſtelle retraxerūt ſplēdorē ſuum. a facie eius replicabunt populi
Certe domine tunc peccatores infirmabuntur ⁊ peribūt a facie tua
Et hoc pre dolore nimio. cū eam viderint auerſam. ⁊ quō ad ipſos
terribiliter commotam ⁊ crudeliſſime dicentem illud Hieremie de
cimooctauo. Dorſum ⁊ non faciem oſtendam eis in die perditioīs
eorum. O qualis ſeparatio. O quam grauis ⁊ amara tunc diuiſio
cuiuſlibet peccatoris a facie domini taliter indignātis. ⁊ horribil'r
dicētis Amē dico vob̄ neſcio vos Vñ q̄dā Charoꝝ triſtꝭ diſceſſus

triſtior iſtis Corpis ⁊ aīe triſtiſſimus a deitate. Chariſſimi ꝓpter
hec oīa ſupradicta ⁊ q̄ſi infinita alia que breuitatis cauſa omittun
tur. expgiſcimi ⁊ leuate capita veſtra: ac omi timore ⁊ tremore; diē
illū p̄cauete Nam ſicut dr̄ ſophonie p̄mo. Iuxta eſt dies dn̄i mag
nus iuxta ⁊ velox nimis. Et ĝ dr̄ eſaie. xiij Uigilate. q2 ꝓpe ē dies
dn̄i. ſicut vigilate itaq3 q2 neſcitis diē neq3 horā ita vt ſcribit᷑ Ma
thei. xxv. Un̄ p̄mo ad theſſalonicen̄. vltimo frēs iſta diligēter ſcitꝫ
q2 dies dn̄i ſicut fur ita in nocte veniet. Cū em̄ dixerit pax ⁊ ſecuri-
tas tūc repētinus eis ſupueniet interitus ⁊ ſicut dolor in vtero habē
tis ⁊ nō effugiet. Uos aūt frēs iā non eſtis in tenebris vt vos dies
illa tanquā fur ꝯprehēdat. Uos em̄ filij lucis eſtis ⁊ filij diei Igit᷑
nō dormiamus ſicut ceteri ſed vigilemus ⁊ ſobrij ſimus. Hec vbi
ſupra ¶ Itē luce. xxi. Attendite vob ne forte grauent᷑ corda veſtra
in crapula in ebrietate ⁊ curis huius vite ⁊ veniat ſup vos repenti
na dies illa tāq3 laqueus em̄ ſupueniet in oēs q̄ ſedēt ſup faciē vni-
uerſe terre. Uigilate itaq3 frēs omi tpe orātes vt digni habeamini
oīa iſta fugere q̄ vētura ſunt. ⁊ ſtare añ filiū hoīs. Hec oīa ibidem
Nā in xp̄itate ibi erit timor ⁊ tremor ⁊ intolerabil᷑ dolor. vn̄ Iohel.
ſcd̄o. Magnus ē dies dn̄i ⁊ terribil᷑ valde ⁊ q̄s ſuſtinebit eū. Et eti
am eſaie. ij. Et introibūt in ſpelūcas petrarꝫ a facie formidis dn̄i: ⁊
voragine terre ⁊ a gl'a maieſtatis eius cum reſurrexerit pcutere ter-
ram. Tūc em̄ in fremitu ꝯculcabit terrā. ⁊ in furore obſtupe faciet
gentes. Sicut ſcribit᷑ Abacuc. iij ⁊ iō dr̄ Eſaie. x. Quid facietis in
die viſitatōis: ⁊ calamitatis de lōge veniētis. ad cuius fugietis au-
xiliū. Certe pctōri tūc nullū erit refugium. nullū ſolamen ſeu adiu
toriū. vn̄ Ancelmus. in libro de ſilitudib9 ſic dt̄ de pctōrib9 veni
entib9 ad iudiciū. A dextris erūt pctā accuſantia. a ſiniſtris infini-
ta demonia. Subtus horridū cahos inferni. deſup p̄ntia iudicis
irati. Foris mūdus ardens. intus ꝯſcia vrēs. vix iuſtus ſaluabitur
pctōr aūt ſic dep̄henſus quo fugiet. latere tūc erit impoſſibile. ⁊ ap
parere intolerabile ¶ Item eſt dicta ſentētia eo magis formidabil᷑ ⁊
timēda. q2 nō ſolum corpus diiudicat ſed etiā ipam aīam ꝯdēnat.
Un̄ legit᷑ in exemplo. Duo frēs quorꝫ vnus erat fatuus ⁊ alter ſa-
piens. ibant pariter eadem via. Cū aūt veniſſent ad biuium vbi erāt
due viē vna delectabil᷑ ⁊ pulchra alia xo inabil᷑ ⁊ aſpa Fatu9 vidēs vi
am delectabilē dixit ſapienti. Eam9 p hāc viam. Sapiens reſpon-
dit. Frater ⁊ ſi via iſta delectabil᷑ eſt. tn̄ ad malū hoſpitiū in fine de
ducit. Un̄ ꝯſulo p aliam viam trāſeamus. nā quāuis ipa ſit aſpa ⁊
inhabil᷑. tn̄ ducit final'r ad hoſpiciū laudabile ⁊ pulchrꝫ nimis mag
ne honeſtatis ⁊ quietis. Rn̄dit fatuus frater. Magis volo oculis
meis credere q̄3 tibi de his que tu nō vides. Et ſic ſe poſuit ille fatu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

us in via delectabili ⁊ amena Quod ſapiens videns nolens eum re
linquere ipſum ſequebat̄ Pergentes autē pariter inciderūt ſtatim ī
latrones q̄ eos abinuicē ſeꝑantes poſuerunt in carceribus diuerſis
Factum ē autē vt rex illius terre p̄ciperet q̄dam die omnes incarce/
ratos ad ſe adduci. vt ipſos iudicaret ad moꝛtem Uenientes autē
iſti duo fratres inter ceteros cum ſe mutuo viderent. ſapiens ſic di/
xit regi O dn̄e mi rex ⁊ iudex valde cōqueroꝛ vobis de iſto frē meo
Nam cū eſſemus ꝑiter in via. ⁊ ip̄e ſit fatuus ⁊ ego ꝟo ſapiens ſum
reputatus. Ip̄e em̄ mihi nolebat credere vt iuiſſemus ꝑ quādam
bonam viam quam ſibi demōſtraui ſed fecit me ſecum ire ꝑ quādā
viam malam vbi cecidimus inter latrones vnde reus ē moꝛtis mee
Ad hec fatuus dixit Dn̄e mi rex Ego aduerſus frēm meum maio/
rem habeo cauſam ꝯquerendi Nam cū ip̄e ſapiens ſit non debuiſſz
tam faciliter me ſecutꝰ fuiſſe ꝑ viam quam ſciuit foꝛe malā. Quod
ſi non feciſſem rediſſem vtiq ⁊ ſecutꝰ cum fuiſſem ⁊ pn̄s periculuz
nullatinus incurriſſet Un̄ ꝟe reus ē moꝛtis mee His ꝟbis ex vtra
q ꝑte auditis rex talem ꝓtulit ſententiam dicens Tu fatue noluiſti
ſapienter credere. ⁊ tu ſapiens ſecutus es fatuum igitur vos ābo de
betis moꝛte ꝯdemnari Sic ergo erit fratres chariſſimi in die iudi/
cij ⁊ in cōſummatione ſeculi cum exibunt anime de latibulis ſuis ⁊
coꝛpoꝛa de ſepulchꝛis ſuis ad recipiendum iudicium de ꝯmiſſis ō/
nibus operibus ſuis ⁊ omiſſis Nam coꝛpus fatuum qꝛ noluit ſeq̄
ꝯſilium anime ſapientis ⁊ ſpiritus ſapiens qꝛ ſecutus eſt coꝛpus fa
tuū Igit̄ ꝯdemnabuntur ābo in iudicio extremo. Et hac de cauſa
ſententia iudicis dr̄ gladius ex vtraq ꝑte acutus vt habetur apoca
lipſ p̄mo Nam ꝑcutiet tam quo ad coꝛpus q̄ quo ad animam mi/ *mathei*
ſerū peccatoꝛem Un̄ mathei x. Illum timere qui p̄t coꝛpus ⁊ aīaz
ꝑdere in iehennam Item dictam ſententiam reddit multum foꝛmi
dabelem ⁊ timendam qualitas ipſius iudicis Eſt em̄ ferenda a iu/
dice circumſpecto immo pꝛudentiſſimo qui non poterit falli Naz
omnia ſibi ꝯgnita ſunt ⁊ nota Ipſe em̄ nouit abſcondita coꝛdis ſcru
tans coꝛda ⁊ renes deus Unde ad hebꝛeos iiij. Omnia nuda ⁊ aꝑ *Ad hebreos*
ta ſunt oculis eius Deus em̄ intuetur coꝛ vt habetur p̄mi regum.
xvi. Unde eccleſiaſtici. xxiij. Oculi domini multo plus lucidioꝛes *Eccle.*
ſunt ſole circumſpicientes omnes vias hominum ⁊ pꝛofundum a/
biſſi ⁊ hominū coꝛda intuentes in abſconditas ꝑtes Et ergo vt dr̄ *Boëtius*
boetius Magna nobis indicta eſt benefaciendi neceſſitas cum a/
gamus omnia ante oculos iudicis cernentis hieremie. xxxij. Oculi
tui aperti ſunt ſuper omnes vias filioꝛum adam ⁊ reddas vnicuiq
ſecundum vias ſuas. ⁊ ſecundum fructum adinuentionum eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Iſte eſt iudex valde metuendus cui ꝑſpicabile omne ſolidum ꝛ a-
ptum. omne ſecretum. cui obſcura clarent. muta reſpondent. mens
ſine voce loquitur ꝛ ſilentium ꝯfitetur. Hec etiam ſententia feren-
da eſt a iudice nouiſſimo qui non poterit flecti Nam iudicabit or-
bem terrarum in iuſticia dei populos in eq̄tate nullius etiaꝫ verck
potentiā. nec alicuius accipit perſonam nec aliquo munere tunc pla
catur Vñ deut. x. Deus magnus dñs potens ꝛ terribilis qui ꝑſonā
non accipit nec munera. Certe tunc plus valebit pura ꝯſcientia q̄ꝫ
marſubia plena Tunc diuitibꝫ nihil ꝓderit diuitiaꝝ copia. ſed ſo-
lū pietatis ꝛ iuſticia ꝓſunt opa Vñ ezechiel' vij. Argentū eoꝝ foraſ
eijcient ꝛ auꝝ eoꝝ in ſterq̄liniū erit Argentū ꝛ auꝝ non valebit li-
berare in die furoris domini Tūc apparebit dolꝰ ſeculi falſitas mū
di. ac vilitas ꝛ īdignitas ōnium diuitiaꝝ. O q̄ꝫ dul:e. q̄ꝫ iocūdum
erit tūc odiſſe mūdum. q̄ꝫ triſte. q̄ꝫ amaꝝ habuiſſe mūdum carum.
Hec ſententia ferēda ē a iudice q̄ ꝑcibꝫ non corrumpitur neqꝫ miti-
gatur Prouer. vi. Nō acq̄eſcet cuiuſq̄ꝫ ꝑcibus Vñ chriſoſt. Ibi ā
geli ꝓ hoībus non intercedent Quia iuſtus iudex tūc non faciet mi
ſericordiam ſed reddet vnicuiqꝫ ſꝫm merita vl' demerita equam. ꝛ
inflexibilem iuſticiam Vñ ezechielis vij. Scd̄m viam eoꝝ faciam
eis ꝛ ſꝫm eoꝝ opa eoꝝ iudicabo eos ꝛ ſcient q2 ego dominus Vñ iob
ix. expaueſcēs dicebat Verebar oīa opa mea ſciēs q2 non ꝑcis delin
quenti. De his oībus ait Bern̄. in proſa   uſti q̄ de iudicabit nec
ꝑſonam acceptabit ꝑce nec corrumpetur ſic nec ꝑcibꝫ flectetur Et i
gitur labora diligenter illuc deferre iuſticiam vbi miſericordiaꝫ nō
poteris inuenire Nam vt ſcribitur puer. xi. Non ꝓderūt diuitie in
die vltionis. ſed iuſticia liberabit tūc a morte Chariſſime ſi ſchola
res lectiones ſuas neſcientes valde timent de examine magiſtri. q2
forſitan acriter corrigentur. Quantum habent tunc timere miſeri
Peccatores de extrema auditione ſummi magiſtri ꝛ iudicis qui nō
ſtuduerunt in libro iuſticie ꝛ veritatis. Certe in hoc examine que
nunc malignantur exterminabuntur. Iniuſti enim punientur ꝛ ſe-
men impiorum peribit Ecōtra vero tunc in memoria eterna erunt
iuſti ꝛ ab auditione mala non timebunt Et ideo dicitur. Ecci viij.
Ante iudicium para tibi iuſticiam Hec ſententia etiā feretur a iu-
dice crudeli ꝛ ꝯmoto qui non poterit placari Nam dominus q̄ nūc
naturaliter manſuetus eſt vt agnus tunc apparebit quaſi leo rugiēs
crudelis ꝛ ꝯmotus Vñ. ozee xiij. Et poſſunt eſſe ꝟba dñi de auariſ
guloſis ꝛ ſuperbis in die iudicij ſic dicentis Iuxta deſideria ſua ad
ipleta ſunt ꝛ ſaturati ꝛ eleuauerūt cor ſuū ꝛ obliti ſūt mei Et ero eis
quaſi leena ꝛ ſicut ꝑdus in via aſinoꝝ occurram eis quaſi vrſa raptꝭ
catul' ꝛ diſrūpā interiora iecorꝭ eoꝝ ꝛ ſumā eos q̄ſi leo Quid eñ cru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

delius iſtis beſtijs poterit īueīri Jꝫ dt dñs ad ipſiū ↄdēnandū illos
Ezechie. vij. Finis venit ſuper te ⁊ emittā furorem meū in te. ⁊ iu-
dicabo iuxta te vias tuas ⁊ ponā ↄ te oēs abhoīatōes tuas ⁊ ñ ꝑcit
oculus meus ſup̲ te ⁊ abhomiatōes tue in medio tui erūt. Et ſcitis
quia ego dñs. venit tp̲s. ꝓpe eſt dies occiſionis. nūc de ꝓpinquo ef-
fundam furorē meum in te. Certe dñe ſicut ignis cōburit ſiluā ⁊ ſi-
cut flāma ↄburēs mōtes. Ita tūc ꝑſequeris illos in tempeſtate tua
et in ira tua turbab eos. Tūc enī exardeſcet ſicut ignis ira tua. ⁊ in
furore obſtupe facies gētes. De quo dr eſaie. xxx. Ecce nomē dñi de
lōginquo veniet ardēs furor eius ⁊ grauis ad portandū labia eius
repleta ſunt indignatōe ⁊ lingua eius quaſi ignis deuorās ⁊ ſpūs
eius quaſi torrēs inundās vſqꝫ ad mediū colli ad ꝑdendas gentes
ad nihilū. Hūc furorē ꝓuidit iob in ſpū cum dixit. Quis mihi tri-
buat vt in inferno ꝓtegas me ⁊ abſcōdas me donec ꝑtrāſeat furor
tuus. Uere tāta erit tūc ſeueritas iudicis. ꝙ nec verb poterit expri-
mi nec mēte cogitari. Oia enī iudicia ab initio mūdi ſup̲ humanū
genus hita ſunt tāqꝫ ſtille ⁊ ſcintille reſpcū furoris dñi quē in h iu-
dicio exarcebit. Ecce qꝫ diſtrictus veiet ad iudicium q mitis reſur-
rexit ⁊ ad celum aſcendit. Unde dt Gregorius in omelia ſup̲ illud Jo-
annis viceſimo. Thomas vnus ex duodeci q dr didimus ſic ait ⁊
Fratres vitam veſtram moreſqꝫ cōpoſite ⁊ is q mitis reſurrexit a
mortuis. qꝫ ſtrictus in iudicio veiet ꝓuidete. Certe in die tremendi
examis ſui cum angel ⁊ archangel: cum thronis ⁊ dñatōibus. cū
ꝑncipatibus ⁊ poteſtatibus apparebit. cel ⁊ terris ardentibus cun-
ctiſqꝫ elemētis in obſequij ſui terrore ↄmotis. Hūc ergo tanti pauo-
ris iudicē ante oculos veſtros ponite. hunc venturū timete. vt hūc
venturū nō timidi. ſed ſecuri videatis Timendus eſt ergo modo: ne
tunc timeatur. Terror eius ad vſum bone actōis nos exerceat. me-
tus illius vitam noſtram a prauitatibus compeſcat. Certe ſi aliqs
veſtrum cum ſuo aduerſario cauſam dicturus ī iudicio die craſtina
eſſet exhibendus totam fortaſſe noctē īſomnem duceret qd ſibi di-
ci poſſet. qd obiectōibus reſponderet. ſecum ſollicita ⁊ eſtimanti mē-
te verſaret. vt iudicem ne inueīret aſperum vehemēter metueret et
noxius appareret formidaret. Et qs ego. aut qd ego: Nimirū nō
longe futurus poſt homiem vermis. poſt vermem puluis. Si er-
go tāta cura pertimeſcit iudiciū pulueris: q̄ ītentōne cogitandū eſt
qua formidie preuidendum eſt iudicium tante maieſtatis. Hec
omnia idem vbi ſupra. Sunt ⁊ quedam alia predictam ſentētiam
grauantia. ¶ Primum videlicet quia ibi non eſt poteſtas reſiſten-
di. Sapie. vndecio. Uirtuti brachij tui qs reſiſtet. Et Eſaie. quar-
todecio: Quis reſiſtet iudicio tuo. Uere nullus poteſt reſiſtere. ſed

omnes generaliter opoꝛtet cōparere ac ſententieȝ ſummi iudicis ſi
ue velint ſiue nolint. coꝛam angel' expectare. Jpē em̄ legitur p̄ Eſa
iam. xlvij. ad petōꝛem ꝯdēnandum in hec v̄ba. Reuelabit ignomi
nia tua. ⁊ videbit obpꝛobꝛium tuum Ultōem capiam ⁊ nō reſiſtet
mihi homo. Uñ Job. ix. Deus cuius ire reſiſtere nemo pōt. Nam
ſi foꝛtitudo q̄ritur robuſtus ē: Uñ Heſter. xiij. Dñe ds rex om̄ipo
tens. in indcōne tua cūcta ſunt poſita. ⁊ nō ē qui poſſit reſiſtere volū
tati tue. Tu em̄ feciſti celū ⁊ terrā. ⁊ q̄cquid celi ambitu ꝯtinet. do
minus oīm tu es. nec ē qui reſiſtat maieſtati tue. Jſte ē magnus do
minus ⁊ foꝛtis ⁊ potēs. cuius magnitudis ⁊ potētie non ē nūerus
neq̄ꝫ finis. Nullum etiam q̄tumcunq̄ꝫ magnum implere timebit.
Sap: vi. Non verebit dñs magnitudinē cuiuſq̄ꝫ qm̄ puſillū ⁊ ma
gnū ipē fecit. Om̄es em̄ ſubiecti erunt pedibꝫ eius ⁊ timebunt ipꝫ
in die illa vehemēter. vñ Ezechiel'. vij. In die iudicij ⁊ furoꝛis dñi
rex lugebit. ⁊ p̄ncipes induet meroꝛe Jtē Apocal'. vi. Reges terre
et p̄ncipes ⁊ tribuni ⁊ iudices diuites ⁊ foꝛtes. ⁊ omnis ſeruus ⁊ li
ber. abſcondēt ſe in ſpeluncis ⁊ in petris montium. Et dicēt monti
bus. Cadite ſup̄ nos ⁊ abſcondite nos a facie ſedētis ſup̄ thꝛonum
et ab ira agni qm̄ venit dies magnus ire. Et ibidē. xviij. Flebūt ⁊
plangēt reges terre q̄ in babilone foꝛnicati ſunt ⁊ in delicijs vixerūt
cū viderint fumū incēdij eius. lōge ſtātes ꝓpter timoꝛē toꝛmētoꝛuȝ
Certe tūc erit tribulatio magna qual' nō fuit ab initio mundi vſq̄ꝫ
mō. vt dr̄ Mat. xxiij. Scdm̄ ē q̄ dcām ſniam aggrauat. q̄a non ē
ibi loc' petōꝛibꝫ ſe abſcondēdi ſeu occultandi. Nā vt dr̄ btūs Ancel
mus Latere tūc erit impoſſibile. ⁊ apparere intolerabile. vñ Job.
xxxiiij. Non ſunt tenebꝛe. ⁊ non ē vmbꝛa moꝛtis ibi vt abſcondant
qui op̄antur iniquitatē. ¶ Jtē Bernardus in ſ̄moē. Nudi ſtabunt
añ tribunal chꝛiſti. vt audiant vocē iudicij qui obturauerūt aures
ſuas ad vocē conſilij. Ut ſupꝛius allegatum ē. Chariſſime hunc diē
time. hunc dominum ⁊ iudicē omnia iudicaturum coꝛdial'r expa
ueſce. vt eo diligentius poſſis peccata deuitare. Nam vt dicitur ec
cleſiaſtici pꝛimo. Timoꝛ domini expellit peccatum. Et alibi. In ti
moꝛe domini omnis homo declinat a malo. ¶ Tercium ē quod
dictam ſentētiam aggrauat. quia non ē ibi locus ad alium appellā
di nec ſpacium appellandi. Uñ pſalmiſta. Quo ibo a ſpiritu tuo: ⁊
quo a facie tua fugiam Si aſcēdero in celum tu illic es. ſi deſcēdero
ad infernum ades. vñ dicit dominus ꝯ peccatoꝛe Amos. nono. Fu
giēt ⁊ non ſaluabitur ex eis qui fugerit ſi deſcēderint vſq̄ꝫ ad infer/
num inī manus mea educet eos. Et ſi aſcēderint uſq̄ꝫ ad celum inde
traham eos. ⁊ ſi abſcōditi fuerint in vertice carmeli inī ſcrutās aufe/
rā eos. Et ſi celauerit ſe ab ocul' meis ī fūdo maris. ibi mādabo ſer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

penti ⁊ mordebit eos. ⁊ ſi abierint in captiuitatẽ corã inimicis ſu
is. ibi mãdabo gladio ⁊ occideteos ⁊ ponã oculos meos ſup eos in
bono ⁊ malo. Et ergo iob. x. dñs oĩa iudicatur⁹ ſic dt. Nõ eſt qui de
manu mea poſſit eruere. Certa ſunt plane video vbiqꝫ nos inueiet
manus oĩpotentis. Vñ autor de curru aĩe Quid facies diues nuſ/
quã tutus bñ viues. Quo te cõuertes: quo curſum pdite vtes Quo
vertes curſum nõ tutus es hic neqꝫ ſurſum. Si miſer. aſcẽdis celos
vl' ad infera tendis. Imperat in cel' ferus ẽ vl' ad infera tel'. Si ma
re queraꝛ rex iſte mari dñatur. Nuſquã tutus eris ſcd vbiqꝫ repert⁹
haberis. Vere vẽ ita nullibi patebit fuga vel in morte nec in vita.
O quã bñ aduertebat hoc btũs Eleaſarus q̃ ſic inquiens dicebat.
Manus omĩpotentis neqꝫ viuus neqꝫ defunctus effugiam. vt ha
beꝛ. ij. Machab. vi Ex dictis igiꝛ pꝫ multipl'r q̃ finale iudiciũ erit
omĩbꝫ metuendũ. ⁊ hoc ꝓpter accuſatõem pl'imoꝝ ibi ſuſtinendaꝫ
Et ꝓpter rõem vniuerſoꝝ gñal'r reddendã. Et ꝓpter diffinitiuam
ſñiam tũc a iuſt o iudice horribil'r ꝓferẽdam. Huius ergo mẽoria
preſeruat nõ immerito quemlibet a peccatis.

¶ Sequunꝛ exẽpla de ſecundo nouiſſimo

¶ De extremo iudicio.

¶ Legiꝛ in libro de ortu carthuſiẽſium q̃ q̃dam doctor p̃cipuus. ⁊
vita vt videbaꝛ ⁊ fama doctrina ⁊ ſapia inter oẽs doctores pariſiẽ
ſis excellenter honoratus ⁊ mirabil'r gratioſus graui ⁊ vltima ĩfir/
mitate p̃uentus nõ diu decumbẽs diem clauſit extremũ. Cũqꝫ to
ta die illa q̃ defunctus ẽ more pariſienſi in aula funere in feretro decũ
bente fuiſſent cãtata officia defunctoꝝ. in craſtino mane cõgregata
ibidem vniuerſitate pariſiẽſi tam ſcholariũ q̃ꝫ doctoꝝ vt tã hono/
rabili viro ſolẽnis ⁊ venerabil' p̃bereꝛ funeral' officiũ ſepultura. Cũ
igiꝛ reuerẽdi viri feretꝝ in quo funus iacebat eleuare vellẽt ad eccle
ſiam deferẽdum ſubito cũctis ſtupẽtibꝫ q̃ mortuus videbaꝛ. ⁊ erat
eleuato capite reſedit in feretro ac oĩbꝫ audiẽtibꝫ alta ⁊ terribili vo
ce clamauit. Iuſto dei iudicio accuſatus ſum. Et hoc dicto caput d̃
poſuit ⁊ decubuit mortuus ſicut p̃us. Qua voce cuncti attoniti et
territi deliberauerũt ip̃m illo die nullo modo fore ſepeliendũ ſꝫ vſ/
qꝫ ad craſtinũ reſeruandũ Mane ergo ſequẽti cum multitudo mag̃
conueniſſet. demũqꝫ funus ſicut p̃us vellent ad eccl'am deportare. d̃
functus ſicut p̃us eleuato capite doloroſa ⁊ terribili voce intonuit.
Iuſto dei iudicio iudicatus ſum. quã vocem multitudo audiens ⁊
intelligens ſtupuit pluſq̃ꝫ p̃us. Et alterutrũ interrogãtes q̃d ſibi
vellent tã inſoliti ⁊ inexp̃ti defuncti clamores. adhuc determinaue
rũt ip̃m niſi in alio craſtino nullatenus tumulandum. Tercio vero
die cum ꝓpter iſta ꝓdigia fere tota ciuitas cõueniſſet ⁊ funus cun/

ctis preparatis ad tumulū vellēt deportare defunctus ſicut ꝑus ſā
tertio altiſſima ⁊ meſtiſſima voce ꝑſonuit. Juſto dei iudicio condē
natus ſum. Qua horribili ſnīa audita: quaſi oīs īmenſo fuerunt
timore ⁊ tremore ꝑculſi certi facti de cōdemnatōe tāti viri q̇ inter
alios videbatur honeſtate vite claritate fame dignitatis excellētia
et multiplici ſcīa ⁊ ſapīa ꝓfulgere. Ea tēpeſtate erat ibi mgr̄ bruno
doctor famoſus. natōe teutonicus de colonia. nō obſcuris gentibꝰ
natus. eccl'e etiam remēſis canōicus. ⁊ ibidē ſcholariuz magiſter q̇
ſupradictis vocibus ſalubriter territus atqꝫ cōpunctus allocutus
eſt quoſdam ſocios ſuos ibi p̄ſētes. īfraſcriptis vl' ſilibus v̄bis di-
cens. Eia kmi qd faciemus. Oēs ſimul perimus non ſaluabimur
niſi q̇ fugerit. Si in viridi h̄ fit in arido qd fiet. ſi hō tāte dignitatꝫ
tante lr̄āture. tāte ſcīe. q̇ videbat̄ tā honeſte vite q̇ erat taꝫ celebris
fame ſic īdubitāter ē dānatus. qd nos miſeri homūculi faciemꝰ. Si
lugubri voce vniꝰ homōtōis tā horribili ac ſtupēdo timore ac tre-
more ꝯcuſſi ac ſtupefacti ſumus. qd faciemꝰ cū rugitu leōis cū extre
mi iudicij tuba in aures noſtras ꝑcrebuerit cū oēs audierimꝰ. Sur
gite mortui veīte ad iudiciū. qr̄o in tam horribili iudicio vbi colū
ne celi ꝯtremiſcent. ⁊ angeli terrebunt̄ ⁊ territi cogētur āppere. Ubi
tūc latebimꝰ. Jmpoſſibile erit latere ītolerabile apparere. Fugiamus
igit̄ a facie gladij. ꝓoccupemus faciē dn̄i in ꝯfeſſione. veīte adoreꝰ ⁊
procidamus añ deum. ploremus corā dn̄o q̇ fecit nos. Poſtq̄ꝫ igit̄
vocē eius audiuimus nō obduremus corda noſtra. ſed exeamus de
medio babilōis. egrediamur pētapolim. igne ⁊ ſulphure iam ſuccē
ſam. ⁊ exemplo bt̄i Pauli heremite: ⁊ ſcī Antonij arſenij euagrij ⁊
aliorꝫ ſcōꝝ cum beato Joāne baptiſta antra deſerti q̄ramus in mō
tibꝫ nos ſaluos faciamus vt eterni iudicis irā ⁊ ſnīam dānatōnis
eterne euadamus ⁊ ꝑueīre poſſimus ad portū ⁊ trāquillitatē ſalu-
tis eterne. His ⁊ ſilibꝫ v̄bis ⁊ ſentētijs ſeipm̄ ⁊ quoſdā ſocios allo
quens ⁊ exhortās. Deliberauerūt ipe ⁊ ſex alij viri ꝓbi ſecū abrenū
ciare mūdo ⁊ oībꝫ pompis eius ⁊ ad ꝑfcām pnīam ꝑagendā here-
mi deſerta ꝯpetētia querere ⁊ ibidem relictis oībꝫ delicijs diuitijs ⁊
honoribꝫ huius mūdi accipe ſinguli cruces ſuas ⁊ nudū xp̄m nudi
per artā viam ſeq̄ ⁊ latā ac ſpacioſam deſerere q̄ amatores ⁊ ſecta-
tores mūdi ꝑducit ad ſupplicia dānatorum. Et q̇ audierāt famam
ſanctitatis ſcī Hugonis epī gratia neopolitani q̇ ꝑus aliquo tēpo-
re eiuſdem magiſtri Brunonis in ſcholis ſocius credit̄ extitiſſe ſpū
ſancto inſpirāte ſimul ad ſcm̄ epm̄ memoratū accedere decreuerūt
et eiuſdem ꝯſilium ⁊ auxiliū req̄rere vt in eius dioceſi quā audie-
rāt multis deſertis mōtibꝫ abūdare locū cōgruū obtinerent in quo
ſtū ſcm̄ ac ſalubre ꝓpoſitū poſſet effectū mancipare. Septem igitur

ſancti viri infraſcripti ꝓfata de cauſa ad p̄dcm̄ ſcm̄ ep̄m duce ſacto
ſpū ꝑuenerūt. Et vt vtar oīno ḃbis ſcriptis in legenda vite ſcī Hu-
gonis epī memorati ꝑ ſummū pontificē innocentiū q̇ eū canoniza-
uit approbata ⁊ cōfirmata adeſt magiſter bruno vir religioſus ſcia
ꝗ famoſiſſim⁹ honeſtatis ⁊ grauitatis ac totius maturitatis quaſi
quoddā ſimulachꝝ. Habebat aūt ſocios mgr̄m lauduinum q̇ poſt
eū extitit prior carthuſie ⁊ duos ſtephanos hij ſancti rufi canonici
fuerunt ſed deſiderio vite ſolitarie eis ſeſe cōiunxerūt hugonē quo-
ꝗ quem cognomīabant capellanū eo ꝙ ſolus ex ipis ſacerdotis of-
ficio fungeretur duos quoꝗ laicos quos appellamus cōuerſos an
dream ⁊ garinum. Querebant aūt locum heremitice vite congruū
necdumꝗ reperant. Hac igit̄ ſpe ſimul ⁊ ſuaui ſcē conuerſationis
odore trahente venerunt. Suos epiſcopus non ſolum grataneter ſꝫ
et reuerenter ſuſcepit ⁊ tractauit ⁊ voti compotes fecit. Jpo nāꝗ cō
ſulente iuuante ⁊ communicante carthuſie ſolitudinē intrauerunt
atꝗ extruxerunt. Anno dn̄i milleſimo. lxxxiiij. ep̄atus xp̄o dicti ſā
cti hugonis quarto aūt viderat ꝓfatus ſcūs epūs circa idem temp⁹
per ſomniū in eadem ſolitudīe deū ſue dignatōi habitaculū cōſtruē
tem ſeptem etiam ſtellas itineris ſibi ducatū preſtātes erant xp̄o hi
ſeptem. quapꝓpter nō iſtoꝝ tm̄ ſed ⁊ q̇ ſucceſſerūt eis cōſilia libēter
amplexus eſt ⁊ vſꝗ ad mortē carthuſie habitatores cōſilijs ſemꝑ ⁊
bn̄ficijs fouit. licet xp̄o ⁊ p̄mitus diuini amoris totus arderet incē
dijs nō aliter tame ad diſcipline celeſtis exercitia eorum exemplis
ac familiaritate inferbuit ꝗ ſi flāmanti quis faci plures alias circū
ponat ardentes. Erat aūt ⁊ cum eis non vt dominus aut epiſcop⁹
ſed vt ſeruus ⁊ frater humilimus ⁊ ad cūctoꝝ quātum in ipſo erat
obſequia paratiſſimus. adeo vt vir venerabilis wilhelmus tūc pri-
or ſancti Laurentij poſtea ſancti theofridi abbas magiſtro Bru-
noni etiam ipſe religioſa deuotione non mediocriter alligatus bea-
ti Hugonis contubernalis bini quippe tūc per ſingulas habitabāt
cellas apud magiſtrum Brunonem non leuiter conqueretur ꝙ pe
ne omnia ad humilitatē ſpectantia intra cellulam ſibi patri paret
officia ⁊ epiſcopus non ſaltem ſecum vt ſocius ſꝫ potius conuertere
tur vt famulus. Jntantum aūt heremum deuotus incolebat ⁊ ſedu
lus vt eū magiſter bruno nonūꝗ exire compelleret dicens. Jte ad
oues veſtras eiſꝗ quod debetis exſoluite

Aliud.

¶ Refert doctor Jacobus carthuſienſis in libro de peccatis
mentalibus criminalibus. ¶ Duo fratres religioſi honeſte conuer
ſatōis ſe mutuo cordialr̄ dilexerūt iter q̄s vn⁹ mortu⁹ alteri apꝑuit
in orōne procūbenti. Quem viuus videns in vili habitu ⁊ vultu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

meſto inq̇ſiuit cur ſic appareret Rñdit defunctus trib⁊ vicib⁊ dicēs
Nemo credit. nemo credit. nemo credit. Queſiuit viu⁹ qd eſſet qḋ
nemo credit. Rñdit defunctus q̄ꝫ diſtricte iudicat deus ⁊ q̄ꝫ ſeuere
punit. His dictis diſꝑuit ⁊ viuentem fratrem magno timore con-
cuſſum dereliquit

¶ Aliud.

¶ Quidam rex fuit magnus ⁊ gl'oſus ⁊ fcm̄ eſt ꝓcedēte illo in cur-
ru deaurato cū regali obſequio obuiaſſe illi duos viros attritis et
ſordidis indutos veſtib⁊ attenuatos macie ⁊ pallidas facies habē-
tes. vt ergo rex vidit illos deſiliēs cōfeſtim de curru ⁊ in terrā ꝓci-
dēs adorauit ⁊ ſurgēs amplexus eſt eos affectuoſe oſculans Mag-
nates ꝟo illius ac ꝓceres de hoc indignati ſunt arbitrātes eū feciſſe
in digna regali gl'a nō tñ auſi in faciem illū reprehendere germano
fratri eius ſuggeſſerūt vt ei loquereť ne tante excellentie diademati
tantā inferat cōtumeliam Qui cū fratri iſta diceret ⁊ eius humilia
tionē reꝑhenderet ei rex rñſum dedit qḋ tñ ille nō intellexit Cōſue
tudo aūt erat illi regi qñ ſniam mortis cōtra aliquē dictabat ꝑconē
ſuū añ ianuam illi⁹ cū tuba huic officio deputata mittere. Cui⁹ vo-
ce oēs cognoſcebāt mortis reū eſſe. Veſpe igitur veniente miſit rex
buccinā mortis tubicinare añ ianuam fratris ſui. Quam cum au-
diſſet ille de ſalute deſperans tota nocte ſua diſponit ac ſummo di
luculo nigris ⁊ lugubrib⁊ indutus veſtib⁊ cū vxore ⁊ filijs ꝑgit ad
fores palacij flens ⁊ lugens. Quem rex ad ſe ingredi fecit ⁊ vidēs
eū lugētem ait O ſtulte ⁊ inſipiēs ſi tu ſic timuiſti ꝑconem germa
ni fratris tui aduerſus quē te nihil deliquiſſe cognoſcis. quō mihi
reprehenſionem intuliſti q2 in humilitate ſalutaui ⁊ oſculatus ſum
precones dei mei ſonorabilius tuba mortem mihi ſignificātes ⁊ ter
ribilem dñi occurſum cui multi ⁊ magna meipm peccaſſe conſcius
ſum. Ecce denicꝫ tuam arguens inſipientiā iſto vſus ſum mō Nūc
ꝟo ⁊ illoꝝ q̇ te miſerūt ad mei reprehēſionē ſtulticiā arguere cura-
bo ⁊ ita frēm inſtructū remiſit domū. ꝑcepit aūt fieri de lignis q̄ttu
or arcellas ⁊ duas q̇dem vndicꝫ auro coopertas oſſacꝫ mortuorum
putrēcia mittens in eis aureis obſerauit ſeris Alias ꝟo duas pice
et bitumine liniens repleuit lapidib⁊ ꝑcioſis ⁊ ineſtiabilib⁊ marga
ritis ⁊ oim̄ vnguentoꝝ odorib⁊ funiculiſcꝫ cilicinis aſt[illegible]ixit. deinḋ
accerſiri fecit reprehēſores ſuos magnates ſcꝫ illos ⁊ ꝓceres ⁊ poſu-
it añ eos q̄ttuor ip̄as arcellas vt eſtiarēt quanto q̇dem iſte q̄ntove
ro ille ꝑcio ſint cōdigne Illi ꝟo deauratas magni ꝑcij iudicauerūt
Expedit em̄ inquiūt regalia diademata poni. Que ꝟo illinite pi-
ce ⁊ bitumine erāt vili quodam ⁊ exili ꝑcio dignas dixerunt. Rex
aūt dixit ad illos. Sciebā ⁊ ego talia vos dicturos exteriorib⁹ eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

oculis exteriora cernitis. ⁊ tñ nõ ita opoꝛteret facere. ſed internis o
cul' intrinſecus repoſita expedire ſiue honorẽ ſiue cõtumeliam. Et
mox p̃cepit vt apirentur arcelle deaurate ex q̃bus reſeratis dirus fe
toꝛ exalauit ⁊ fetidiſſimus viſus ẽ aſpcũs ait g̃ rex. Iſte typus ẽ eo
rum qui ſplẽdidis quidẽ gl'oſis induũtur veſtibꝫ ⁊ potẽtia elati ſũt
ſed intrinſecus mortuis maligniſqꝫ operibus referti ſunt Deiñ pi-
catas bitumĩataſqꝫ p̃cipiẽs diſſolui ⁊ aperiri ⁊ cũctos q̃ aderãt le-
tificauit eoꝝ que intus erãt ſplẽdoꝛe ⁊ odoꝛe. tũc ait ad illos Scitꝭ
quibꝫ ſimilia ſunt iſta. Humilibus ill' q̃ vilibꝫ operti erant veſti-
mẽtis quoꝝ vos exterioꝛẽ attendentes habitũ cõtumeliam putatꝭ
meã añ faciẽ eoꝝ in terra adoꝛatõem Ego v̾o intellectualibꝫ oculis
reuerẽtiam illoꝝ ⁊ decoꝛẽ conſiderãs aĩaꝝ gloꝛificatus quidem eo
rũ tactu oĩm coꝛona ⁊ regali vniuerſa purpura p̃cioſioꝛes iſtos exi-
ſtimaui. Illos igit̃ cõfundens docuit ne errarẽt in his que foꝛis ap-
parerent ſed interna attenderent

Aliud ex libꝛo apum.

Magiſter Simõ de toꝛnaco pariſius in theologia regebat.
Et erat excellens doctoꝛ ille ſuo tp̃e ſed ↄtra decentiã tal' officij in-
cõtinẽs ⁊ ſup̱bus. Hic cũ ſup̱ oẽs doctoꝛes ciuitatis auditoꝛes ha
beret ⁊ in ſchola coꝛã oĩbꝫ de humilitate altiſſime doctrine xp̃i que
ſtionẽ diſputatõe p̃hibita termiaret in fine tandem in reꝓbũ ſen
ſum in execrãda cõtra xp̃m blaſphemie v̾ba pꝛoꝛupit Tres ſunt in
quit q̃ mundũ ſectis ſuis ⁊ dogmatibꝫ ſubiugarũt. Moyſes xp̃s ⁊
machometꝰ. Moyſes p̃mo iudaicũ pp̃l'm infatuauit Scd'o xp̃us
a ſuo noĩe xp̃ianos Tertio gentilẽ pp̃l'm machometus Nec moꝛa
euerſis ocul' ſcꝫ pꝛo humana voce hoꝛribilẽ. mugitũ emiſit ⁊ epilen
tia ſtatim eliſus in terram die tertio eiuſdem moꝛbi moꝛtem acce-
pit. plaga ergo inſanabili p̱cuſſit eum omnipotens. ⁊ omni ſcientia
vſqꝫ ad p̃ma litterarum elementa pꝛiuauit. ſed grauioꝛi in anima
cum hac plaga percuſſus eſt. Tum vſqꝫ in diem moꝛtis ſue quaſi
mutus comparatus eſt iumentis incipientibus ⁊ in luxurie fedita-
te permanſit. Et vide ſumme ammirationis miraculum Alcydem
foꝛnicariam concubinam ſuam nominare poterat ⁊ ſciebat Boeti
um vero de trinitate qui iuxta eum ad ſpectaculum ponebatur quẽ
olim coꝛdetenus ſcierat poſt inditam plagam nec nominare noue-
rat nec valebat. Non tranſgrediaris ergo terminos conſtitutos et
pium modum ſemper habeas in ſcripturis.

Aliud ex libro apum

Iuuenis quidam in teutonie partibus ex ſanguine pꝛinci-
pum pleniſſime generoſus ſed moꝛibus ⁊ vita degenter epiſcopa-
tum male functus accepit. Qui rapinis ⁊ luxurijs verecunde p̃mo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſed inuerecundiſſime poſtmodũ operam dedit. Caſtigauit aũt euȝ
dominus flagello multiplici ſed cum abuteretur eo in ſuperbiam.
dedit eum dominus in mortem reprobam. Qua in hora venerabil
conrad⁹ deo dignus hildeſemẽſis epiſcopus ad matutinas intem
peſte noctis ſilentio ſurrexerat illiſq; dictis reſederat ad ſtudium fa
cturus in die ſermonem. Nec mora raptus in ſpiritu videre ſe vi/
ſus eſt epiſcopum quendam velata facie ſed infulis inſignitum ad
tribunal iudicis rapi. Mox aſſunt truci vultu ſatellites accuſant
epiſcopum. vnus in rapina alius in cede hominum atq; alij in luxu
rijs lubricantem. Tunc iudex aſſeſſoribus ſuis ait. Accuſate diſcu
tite librate iudiciũ ferte ſententiam nec mora aſſeſſores parant iu/
dici ferũt in commune ſententiam iudex approbat latam. Accedũt
miniſtri ſupra fuliginem nigriores ⁊ ablata mitra de capiet anulũ
caſulam dalmaticam ac reliqua epiſcopalia indumenta detracta:
ad pedes iudicis deponunt. nudumq; relictum cum clamore rapi/
unt eiulantem ⁊ a facie iudicis trahunt ad tartara nihil ſecum pre
ter peccata portantem. Mox aſſeſſores iudicis ſurgũt ⁊ cum cantu
ſonoro ſubiungunt. Dum tempus habemus bonum ad omnes ope
remur. His viſis in ſpiritu dictus hildeſemenſis epiſcopus in ſe re/
uerſus cogitare cepit: quiſnam fuerit ille miſerabilis preſul. Tunc
ecce quidam ad oſtiuȝ pulſans intromiſſus eſt cum lachrymis: cla
mans talem epiſcopum in proxima villa veniſſe de veſpere. ⁊ ſub e
adem noctis hora veſptina morte ſubtractum. Quo audito ſanct⁹
preſul miſerrimo illo defuncto condoluit ⁊ licet inaniter quantum
ad ſubuentionem ꝑ pietate tamen lachrymas amariſſimas fudit.

Ex ceſario

¶ Ante annos paucos rome quidam cardinalis defunctus eſt nõ/
mine iordanus. qui quondam de ordine ciſtercienſi aſſumptus. ſȝ
vita ordini in eo minime concordabat. Erat eñ auarus valde. ſi/
cut a quodam abbate audiui. Habebat aũt notarium quẽdam no
mine pandolphum. Hunc cum pro quodam negocio (neſcio quo)
miſiſſet interim expirauit. Eadem hora cum ille expleto negocio re
diret mane ante lucem cateruam miſerabilem in agro contemplat⁹
eſt. Sedebant homines in iumentis in ore caudas habentes ver/
ſis dorſis ad capita illorum. Quos iordanus cardinalis cuculla ĩ
dutus nudis pedibus conſequebatur duobus demonibus ſe ducen
tibus. In quorum aſpectu dum notarius nimis horreret clamauit
cardinalis. Pandolphe pandolphe: Subſiſtente clerico ⁊ dicente.
quis es aut quid clamas: Reſpondit ille. Ego ſum iordanus do/
minus tuus: ⁊ mortuus ſum. Dicente illo. quo ducimini: Ille re
ſpondit. Ante tribunal chriſti. Et ille. Noſcitis quid de vobis ſit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

futurum. Non noui inquit: deus ſcit. ſed cum illic venero beatꝰ pe
trus de cardinalatu meo pro me redditurus eſt rationem. ſanctus
vero Benedictus de cucullа. q ſi illam inde obtinere poterit ſalua/
bor. ſin autem damnabor. Sicq oculꝰ eius ſubtractus eſt.
¶ Sunt ibi tortores ſerpentibus horridiores. Deformes nigri ſꝫ
non ad verbera pigri. Nūq laſſant ſꝫ ſp ad hec renouantur
¶ Criſoſtomus. q amarum erit in iudicio ſeparari a viſione dī Si
mille mihi iehennas proponas. non tantum reputo ſicut ab illius
glorioſe iocunditatis ſocietate expelli ꝛ exoſum fieri creatori.
Idem ad demetriadem ponamus ante oculos.
¶ Autoritates ſanctorum de iudicio extremo ¶ Gregorius. Pen/
ſate frēs chariſſimi ante conſpectum tanti iudicis. quis in illo die
terror erit qn̄ iam in pena remedium nō erit. Que illa confuſio cū
reatu ſuo exigente contingent in conuentu omniū hoīm angelorum
q erubeſcere. Quis cum pauor quem ꝛ tranquillum mens corpore
non valet etiam iratum videre quē bene Sophonias deſcribit di/
cens. Dies ire dies illa dies tribulatōis ꝛ anguſtie. dies calamita
tis ꝛ miſerie. dies tenebraꝝ ꝛ caliginis: dies nebule ꝛ turbinis: di/
es tube ꝛ clangoris. Penſate frēs extremi diem iudicij ſup corda
reproborum. qua aſperitate ꝑpheta vidit amareſcere quem tot ap/
pellationibus non valet explicare.
¶ Idem Que mens erit hominis eterni iudicis preſentiam nō for
midātis. ibi em̄ tunc ſimul omnia peccata ante oculos redeunt ibi
cuncta que cum delectatione acta ſunt cum pudore ad memoriam
reuocantur ¶ Bernardus. Ve mihi miſero. cum venerit dies illa
iudicij ꝛ aperti fuerint libri in quibus omnes reatus mei ꝛ cogita
tiones domino preſente recitabuntur ¶ Hieronymus. Siue come
dam ſiue bibam. ſiue aliud qd faciam ſp inſonare videt in auribus
meis illa terribilꝰ tuba. Surgite mortui venite ad iudicium. quia
quotiens diem illum cogito toto corpore cōtremiſco ¶ Criſoſtomꝰ
Dicet aūt xp̄s damnatis. Ego ꝑpter vos homo factus ſum. ꝑpter
vos alligatus ꝛ illuſus ſum. ꝛ ceſus ſum ꝛ crucifixus ſum. Ubi tan
tarum iniuriarum mearum fructus. Ecce precium ſanguinis mei.
quē dedi ꝑ redemptōe aīarum veſtrarū. vbi eſt ſeruitus veſtra quā
pro precio ſanguinis mei dediſtis Ego ſup glām meam vos habui
cum eſſem deus apparens homo. ꝛ viliorē me oībꝫ rebus veſtris fe/
ciſtis. Nam rē viliſſimā terre amplius dilexiſtis q iuſticiā meam
et fidem ¶ Gregorius. O q anguſte erūt undiq vie reprobis Su
perius erit iudex iratus. Inferius horrendum chaos A dextris pec
cata accuſantia. a ſiniſtris infinita demonia ad infernū trahentia.
Intus conſcientia vrens. extra mundus ardens. Miſer peccator

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

quo ibit. ⁊ ſic dephenſus quo fugiet: latere eni̅ erit impoſſibile appa
rere intolerabile Auguſtinus Mallent reprobi omne tormentum
ſuſtinere inferni q̄ꝫ faciem irati iudicis cernere Et dicent montibꝫ
et petris Cadite ſuꝑ nos ⁊ abſcōdite a facie ſedentis ſuꝑ thronum
et ab ira agni In diebus illis q̄rent hoīes mortem. ⁊ non inuenient
eam. ⁊ deſiderabunt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Bern̄. Quid tam
pauendum quid tam plenum vehementiſſime ſollicitudinis exco-
gitari p̄t q̄ꝫ iudicā de aſtare illi tam terrifico tribunali ſub tam diſtri-
cto iudice expectare ſententiā Ancell. O lignum aridum ⁊ eternis
ignibus dignum quid reſpondebis in illa die cū exigetur a te vſqꝫ
ad ictum oculi omne tempus viuendi tibi impenſū qualiter fuerit a
te expenſum Ve quot peccata ꝓruent tibi ex inprouiſo quaſi ex in-
ſidiis que non vides ⁊ fortaſſis terribiliora his que vides tūc quip
pe ɔdemnabitur quid fuerit in te inuentum. operis vl' ocii vl' ſmo-
nis vſqꝫ ad minimam cogitationem. etiam q' vix iſti ſi nō fuerit ad
dei voluntatem directum Penſa cuius ſit formidinis ⁊ horroris tu
um atqꝫ omnium ɔtempſiſſe creatorē offendiſſe dominuꝫ maieſta
tis Ambroſius O anima nūq̄ꝫ excidat a memoria tua Ite maledi
cti in ignem eternum Venite benedicti ꝑcipite regnum O quid p̄t
lamētabilius ⁊ terribilius cogitari q̄ꝫ ite maledicti in ignem eter-
num Et quid p̄t delectabilius cogitari q̄ꝫ venite benedicti ꝑcipite
regnum: due voces quaꝝ nihil terribilius vna ⁊ nihil iocundius al
tera inueniri p̄t Bernardus in meditateonibus ſuis Quiſputas tē
meror erit. quis luctus que triſticia cū ſeparabūtur impii a conſorti
o iſtoꝝ ⁊ a viſione dei ⁊ traditi in poteſtatem demonū ibunt cū ipis
in ignem eternum. ibiqꝫ ſemꝑ erunt ſine fine in luctu ⁊ gemitu. pro
cul quippe a btā ꝑadiſi patria exulati cruciabuntur in iehenna ꝑpe
tua nūqꝫ lucem viſuri nūq̄ꝫ refrigeriū adepturi Sed ꝑ milia miliū
annoruꝫ inferno cruciandi nec inde vnq̄ꝫ liberandi. vbi nec qui tor
quent aliquando fatigantur Nec qui torquentur aliq̄n moriuntur
Nil aliud audietur ibi niſi fletus ⁊ planctus gemitus ⁊ vlulatus
merores ⁊ ſtridores dentium Nihilqꝫ ibi videbitur. niſi vermes ⁊
laruales facies Tortores atqꝫ teterrima monſtra demonioꝝ Ar-
debuntqꝫ miſeri in igne eterno incternum ⁊ vltra. In carne crucia-
buntur ꝑ ignem In ſpū ꝑ ɔſcientie vermem Ibi erit dolor intolera
bilis. fetor incōꝑabilis. timor horribilis. mors corꝑis ⁊ aīe ſine ſpe
venie ⁊ mīe Sic tn̄ morientur vt ſꝑ viuant. ⁊ ſic viuent vt ſꝑ mori
antur Ita anima peccatoris in inferno cruciabitur ſine fine pro pec
catis. ⁊ anima iuſti pro bonis meritis in ꝑadiſo collocabitur Nūc
autem alteruꝫ ex duobus eligamus aut ſꝑ cruciari cum impiis. aut
perpetualiter letari cum ſanctis bonum ſiquidem ⁊ malum mors ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

vita ante nos ſunt poſita vt ad q̄ voluerimus manū extendamus.
Si tormenta nos non terrent ſaltem premia inuitent.
¶ Finiūt exempla de extremo iudicio Scd̄o nouiſſimorum

Incipit tertium nouiſſimorum de inferno.

T Ertiū nouiſſimoꝝ cuiꝰ ſalubris recordatō nos a pctis ꝓ
hibet: eſt infernus ſeu iehenna. Vn̄ narrat Athanaſius
de ſcō Anthonio heremita. q cū diabolus cū temptaret
de aliquo pctō ip̄e penas eterni incēdij pctō debitas re/
memorās eidē apponebat Et ſic tandē vicit diabolū. ⁊ liberat a tem
ptatōibus ꝑmanens immunis a pctō. Circa quā materiā inter cete
ra ſunt tria ſpecialiter conſideranda Primū eſt diuerſimoda nomi
natio penaliū locoꝝ. Scd̄m eſt multimoda afflictio ſodaliū infer/
norum. Tertium eſt varia conditio infernaliū tormētoꝝ quorum
memoria valde p̄ſeruat hominē ne cadat in peccata

¶ Quod multimoda eſt noīatio infernaliū locorum

D E ſupius poſitis p̄mū p̄ncipalr̄ declarandū ē diuerſimoda
noīatio penaliū locoꝝ Igit ſciendū ē q infernus eſt locꝰ igne
us ab infero ſic dcūs Naz aie reoꝝ ibi inferunt ad eternalr̄ punien
dum. Vn̄ iob: vij. Qui deſcēderit ad infernū nō aſcendet nec reuer
tetur vltra in domū ſuā. Et ſic infernus appellatur iehenna ignis.
vn̄ Gregorius in. iiij. dialogoꝝ. Unus quidem iehēne ignis credē
dus ē ſed nō vno mō oēs cruciat peccatores. Unuſqſq3 em̄ inq̄tu3
exigit culpa tm̄ illic recipiet de pena. Itē Iſidorus libro p̄mo de ſū
mo bono. Ignis iehēne ⁊ lucebit miſeris ad augmentū pene ⁊ vide
ant vn̄ doleāt ⁊ nō lucebit ad cōſolatōem ne videāt vnde gaudeāt.
¶ Item ibidē. In iehenna duplx̄ eſt damnatoꝝ pena quorum ⁊
mentem affligit triſticia ⁊ corpus ꝯburit flamma. Ignis iſte iehen
nalis ineffabiliter cruciat peccatores. De quibꝫ ſic dr̄ in p̄s. Cadēt
ſup eos carbones in ignē deijcies eos in miſerijs nō ſubſiſtent. Ite3
dominus in ira ſua conturbabit eos ⁊ deuorabit eos ignis. Qua
propter ſcribit eſaie. ix. Ignis erit cibus Item hieremie decimoqui
to. Dicit dn̄s ad dānatos Ignis ſuccēſus in furore meo ſup vos ar
debit. Iſte ignis inflāmatꝰ ē ⁊ ab ira iudicis ſuccēſus. ita q nouo icē
dio non indigebit ammō ⁊ vſq3 in ſempiternū Hinc ē q dr̄ iob. xx.
Deuorabit eos ignis q̄ nō ſuccēdet O q̄3 dure vindicabit ſe tūc do
minꝰ de miſeris pctōribꝫ ꝯdēnatis. Vn̄ eccl. vij. Uindicta carnis im
pij ignis ⁊ v̄mis. Differt āt ille ignis infernal ab iſto igne materi/
ali p̄cipue in tribꝫ. Primo in acerbitate Eſt em̄ acerbior quaſi i in
finitū. vn̄ dixit ſcūs Sebaſtianꝰ cui āgelus ad aurem ſtabat. q iſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ignis ſenſibil' ita ſe hʒēt ad ignē iehēnalē. ſicut ignis ī piete depict⁹ ad iſtū ſenſibilem Scd̄o in durtōe: nā iſte ignis p̄t extigui ille v̄o nō Vn̄ eſa. vl. Ignis eoꝝ nō extiguetur. Itē mat. iij Paleas āt ↄbu buret igni inextiguibili paleas. i. pctōres. Tertio in ↄſumptōe Nā iſte ignis p̄t oīa cōſumere Nā ꝭm phm̄. Oīa ↄſumit materia ign̄ʒ Ille v̄o nō p̄t cōſumere. nec corpa nec ſpūs q̄s vrit Vn̄ de pctōre cō ſtituto in inferno d̄r iob. xx Luet oīa que fecit. tn̄ nō ↄſumetur Hic eſt vt d̄t criſoſtom⁹ in libro de repatōe lapſi Ignis iſte q̄ in p̄n̄ti vita eſt cōſumit cūcta que recipit Illos v̄o quos ſuſcipit ſp̄ cruciat ꝛ pene ſue ſp̄ integros reſeruat ꝑpterea ꝛ inextinguibil' d̄r Nō ſolū q2 ip̄e nō extinguetur ſʒ q2 nec eos quos ſuſcipit ꝑimit ꝛ extiguit Scrp̄tu ra cm̄ d̄t Quia pctōres induēt incorrupcōem. ſed nō ad honorem vite ſed ad diuturnitatē ſupplicij ꝑfuturā. Huius aūt pene vim et ignis illius potētiā. nulla vox exponere. ꝛ nullus ſermo poterit ex. plicare. Ibi quid agem⁹: nūquid rn̄debimus. Nihil erit ibi niſi ſtri dor dentiū niſi vlulat⁹ ꝛ fletus ꝛ ſeua pnīa ceſſantib⁹ vndiq; auxi lijs ꝛ vndiq; inualeſcētib⁹ penis Et ignis ille ſicut nō hʒ naturā cō ſumēdi ſic nec illuminandi ſed ē ignis obſcurus ꝛ flamma tēbroſa.

¶ Tertio infern⁹ d̄r locus inquietus Vn̄ in reꝝ natura quidam lo cus ſp̄ ē quietus. vt ſupior ps mūdi. Quidē q̄n̄q; quietus ꝛ q̄n̄q; turbatus vt ps eius media Sic ꝑbabile ē tertiam ptē. ſcʒ inferiorē ſp̄ eē turbatam. ꝛ iō d̄r tartar⁹ Nam ꝭm papiam Tartarus d̄r tur batus Prouenit aūt inquies ſiue turbatio ibi ſpēal'r in tribus Pri mo ex penaꝝ varietate. ſicut tp̄ſ d̄r eē turbatū qn̄ mixtū ē cū pluuia grandine niue ꝛ hmōi. que dicūtur eſſe in inferno. Vn̄ p̄s. Pluit ſu per pctōres laqueos ignis. ſulphur ꝛ ſpūs ꝑcellaꝝ ps calicis eoꝝ Scd̄o ex miniſtroꝝ vexatōe. Hiere. vi. Seruietis dijs alienis qui nō dabūt vobis requiē die ac nocte. Tertio ex mutuo clamore Eſa ie. xlv. Vos clamabitis p̄ dolore ꝛ p̄ cōtritōe ſpūs vlulabitis. Cer te tūc cuilibet vlulanti ꝛ ſic clamanti rn̄debit dn̄s illō. Hiere. xxx. Quid clamas ſuper contritione tua inſanabilis eſt dolor tuus pro pter multitudinem iniquitatis tue propter dura peccata feci hec ti bi Tercio dicitur infernus locus in tꝑatiſſimus. Unde dicitur a uernus quaſi ſine vere id eſt ſine tꝑantia Nam pene non ſunt ibi in aliquo tꝑate ſed in ſummo gradu ꝛ exceſſu maximo. Sunt enim i bi tenebre vltra modum exceſſiue propter quod mat. xxij. dicuntur tenebre exteriores Exinde ptʒ Exodi x. de tenebris palpabilibus q̄ fuerunt in egipto quātomagis erunt ibi grauiores Unde. Iob xx. Omnes tenebre abſcondite ſunt ī ocul' ei⁹. Tunc pctōr d̄t illud pſalmiſte. Poſuerunt me in lacu inferiori in tenebroſis ꝛ in vmbra mortis. Item. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

et anxiatus ē ſup me ſpūs meus. Silr ꝛ illud lamētatōis. Hiere.
iij. In tenebroſis collocauit me quaſi mortuos ſempiternos. Item
eſt ibi ſummus calor Uñ iob. xxxiiij. Calor nimius Et rō illius eſt
qꝛ nō exalatur. ſed incluſus eſt ſicut calor in fornace ps. Pones eos
vt clibanū ignis in tpe vultus tui. dñs in ira ſua cōturbabit eos. ꝛ de
uorabit eos ignis Ibi ē ſummū frigus ꝑpter qđ. Iob. xxiiij. Aque
illi dñr aque niuiuʒ que p̄ ceteris aqꝝ ſubſtantijs ſunt frigidiores.
et hmōi ſignū eſt ſtridor dentiū qui eſt ſignū magni frigoris ꝛ algo-
ris. vñ Fulgētius i epl'a Duo ſunt ꝑncipalia in inferno tormenta ſcʒ
frigus intolerabile. ꝛ calor inextinguibil'. Ideo ſcribitur mat. xxij.
ꝙ ibi erit fletus ꝛ ſtridor dentiū Fletus nanqꝫ in liquefactōe oculoꝝ
de calore naſcitur. ſtridor vo dētiū ex frigore cauſatur Uñ iob. xxiiij
Ad nimiū caloris tranſeat ab aquis niuiū. Uñ in libello metrico
de vita ꝛ geſtis Alexandri. Attritus glacie niuiū de frigore trāſit
Ad penas o ſuppliciū miſerabile ſp. ꝛ nūqꝫ moritur que carcer tor
quet auerni. Quarto dr īfernus loc⁹ deſolatiſſim⁹ Hic ē ꝙ ſcḋm Pa
piā acheron vocatur ab a ꝙ ē ſine. ꝛ cherōta gaudiū qſi ſine gaudio
et hoc quo ad carētiā oīs boni. Uñ cōmētator auerrois. ij. Poetric.
In inferno cōtinua ē triſticia ꝛ meror ſine cōſolatōe Nō em̄ habēt
dānati retro aliquā cōſolatōem a mūdo. qꝛ nō valēt eis ſuffragia;
nec deſuper de celo. nam ex hoc non fluit ſuper eos aliqua miſeri-
cordia. Nec ſperant gratiam de futuro. Sic em̄ nulla erit eis redē
ptionis venia. ꝛ ſic erūt triſtiſſimi in deſolatione ſempiterna Et er
go ſapiētie. iiij. dicitur ꝙ vſqꝫ ad ſupremum deſolabuntur. Unde
Trenorum primo dicit anima damnata. Poſuit me deſolatam to
ta die merore confectam. It eʒ eſa. xxxiiij. Peccator deſolabitur in
ſcl'a ſcl'orum. Heu dolor o pena vach deſolatio plena. Omni tor-
mento ſuper hoc homo corde memento.

Quod multimoda eſt af-
flictio ſodalium infernorum.

ORdine debito nūc ſequitur exponendū. ꝙ ml'ttmoda eſt af
flictio ſodaliū infernorum: Tales em̄ ſodales ſcʒ diaboli ſtʒ
aſpcū horribiles. effectu crudeles ac tortores īfatigabiles Prio ḡ
dico ꝙ diaboli ſiue demones ſunt aſpcū ml'tū horribiles ꝛ ꝑpterea
formis horribilib⁹ depingūtur in eccl'ijs Uñ legitur ꝙ quidā religi
oſus de nocte in dormitorio iacens cepit terribil'r clamare Et cum
veniſſent ad eum alij frēs videbant eum fixis ocul' ad parietem im
mobiliter reſpicientem: nec ad aliquid reſpondentem. ſed mirabili
horrore concuſſum ꝛ timore; Mane autem a priore interrogatus

quidĭn nocte habuiſſet: rñdit ſe diabolũ vidiſſe. Reqſitus cuius
eſſet forme. rñdit Hãc faciliter nõ poſſum deſcribere. Sed hoc in/
q̃r dico Si eēt ex vna ꝑte furnus ardēs ⁊ figura eius ex alia ꝑte ma
gis eligerē intrare furnũ q̃ꝫ videre illã horribiliſſimã demonis fi/
gurã. Hinc eſt ꝙ btũs ber. ſuꝑ ps. Qui habitat. ſic dt. Quid puta
tis frēs: ſi alicui vnus ex tã multis ꝓncipibꝫ tenebraꝝ in mediũ no
ſtrũ irrueret ĩ tota feritate ſua ac tenebroſi corporis enormitate ap
parere liceret q̃s illũ poſſit vel corꝑis ſenſu ſuſtinere vel cordis: Et
ideo ſicut in vitaſpatꝝ legitur quidam ſenex dixit. Credo ꝙ ſi ali/
quis videret demones in ea forma qua damnati eos ſunt viſuri. ñ
poſſet viuere. ſed ſtatim moreretur. Vñ dt btũs Gregorius. de cri
ſorio ꝙ cũ infirmaretur ⁊ videret multitudinē demonũ ſibi aſtanti
um. cepit altius clamare. inducias vſqꝫ mane. Et cũ hec dicēs ver/
teret ſe huc atqꝫ illuc ne videret eos. ꝑ nimio timore vehemētiſſime
cõturbatus ſtatim moriebatur. Conturbati eñ ſunt q̃ videbãt eos
et timuit oĩs homo. Ecce q̃ꝫ horribiles erũt in afflictu qui taliter
occidũt cum ſolo aſpectu. Vñ iob. xx. Vadent ⁊ venient ſuper eos
horribiles. Et hoc ē ꝙ innuit Bernar. vbi dt. O aĩa mea q̃s erit ti
bi pauor. cũ dimiſſis omnibus. quorũ tibi pñtia tam iocũda. tã g̃
tus aſpcũs. cohabitatio tã familiaris. ſola pauēs ignotam ingredie
ris regionē cũ tibi cateruatim deterrētia illa monſtra deterrima oc
current O q̃ꝫta erit demonũ horribilitas in formis aĩalium crude
liſſimorũ apparentiũ. vñ Sapie. xi. Pro eo ꝙ errãtes colebant mu
tos ſerpentes ⁊ beſtias ſuꝑuacuas. imiſiſti eis multitudinem mu/
torum animalium in vindcãm. vt ſcirēt ꝙ ꝑ que peccat quis. ꝑ hec
et torquetur. Nõ eñ impoſſibil' erat oĩpotens manus tua. q̃ crea
uit orbem terrarũ ex materia inuiſa immittere illis multitudinem
vrſorum. aut audaces leones vel noui generis beſtias ira plenas.
Aut vaporem igneum ſpirantes: aut odorem fumi ꝓferentes. aut
horrendas ab oculis ſcintillas emittentes quorum non ſolum leſu
ra poterat illos exterminare. ſed ⁊ aſpectus per timorem occidere.
Hic ibidem. Unde Job decimoſexto. Hoſtis meus terribilibus o
culis me intuitus eſt. Item eiuſdem vltimo. Sternutatio eiꝰ ſplē
dor ignis ⁊ oculi eius vt palpebre diluculi. de ore eius lampades ꝓ
cedunt ſicut tede ignis ſuccenſe: de naribus eius procedit fumus ſi
cut olle ſuccenſe atqꝫ feruētis. Unde poeta refert. Sunt ibi ſerpen
tes flammas ex ore vomentes. De flatu quorum pereunt aĩe mi
ſerorum. Secundo in effectu ſunt crudeles. Unde Job decimoſe/
xto. Collegit furorē ſuũ in me ⁊ ꝯminãs mihi. infremuit cõtra me
dētibꝰ ſuis. vñ ps Aꝑuerũt ſuꝑ me os ſuũ. ſicꝫ leo rapiēs ⁊ rugiēs Itē
tētauerunt me. ſubſanauerũt me ſubſãnatõe frēdeꝝt ſuꝑ me dētibꝰ ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Vñ eccl.xxi. Dentes illius dentes leonis interficientis animas ho
minum Hinc dr̃ p̃mo petri v. Qꝫ diabolus tãquam leo rugiens cir
cuit querens quem deuoret In die em̃ nouiſſimo imitabuntur dia
boli ad deuorandum peccatores Eſaie lv. Omnes beſtie agri ⁊ v/
niuerſe beſtie ſilue venite ad deuorandum Item Hiere.xij. Veni/
te ꝯgregamini oĩs beſtie terre ꝓperate ad deuorandũ De iſto refert
exemplum beatus Gregorius in libro dyalogoꝝ Vnde dr̃ ꝙ erat ꝗ
dam dorus nomine. non re ſed tm̃ noie monachus cui nimiũ gra/
ue erat ſi quis ꝓ ſalute ſua ei aliquid loqueretur Non ſolũ aũt bona
non fecerat ſed etiã non poterat audire Hic cum extremum ageret
ſpũm ꝯuenerũt frẽs vt egreſſuz illius anime orando ꝓtegerẽt Tũc
repente cepit eiſdem fr̃ibus ibidem exiſtentibus acclamare.necnon
magnis vocibus orationes coꝝ interrumpere ita dicẽs Recedite re
cedite.ego datus ſum draconi ad deuorandum ꝗ ꝓpter veſtram p̃/
ſentiam me non p̃t deuorare Caput meum iam ori ſuo abſorbuit.
date locum ne amplius me cruciet.ſed faciat ꝙ futuꝝ eſt Tũc frẽs
ceperunt ei dicere Quid eſt qđ loqueris Signum tibi ſcẽ crucis im
p̃me Rñdit ille cum magnis clamoribꝫ dicens Volo me ſignare ſꝫ
non poſſum qꝛ ſquamis huius draconis ſtimulor ⁊ p̃mor Cũqꝫ frẽs
hec audiſſent ꝓſtrati in terram cũ lachrymis ceperunt ꝓ redemptio/
ne illius exorare Et ecce cepit eger ſubito cum magnis vocibus cla
mare dicens Gracias ago deo ecce draco qui me ad deuorandum
acceperat orationibus veſtris expulſus eſt ⁊ omnino receſſit. ¶ Item
in quarto libro dyalogoꝝ refert idem Gregorius aliud exemplum
Ait em̃ ꝙ ĩ ꝑtibus ytonie in quodaꝫ monaſterio tongalaton nomi/
ne dr̃ accidiſſe.ꝙ quidam fuit monachus ſanctus reputatus in ꝯ/
ſpectu hominum qualis non fuerat inuentus apud deum Nam cũ
fratres eum eſtimabant ieiunare latenter ꝯſueuerat comedere Hic
ĩ agone ꝯſtitutꝰ fecit ad ſe fratres generaliter cũuocari.quibus ipẽ
dixit Ecce nunc ad deuorandum traditus ſum draconi qui cauda
ſua genua mea pedeſqꝫ meos fortiter colligauit: caput vero ſuũ in
os meum mittens ſpũm meũ ebibens extraxit.quibꝫ dictis expira/
uit Et ſicut videtur ſunt v̾ba ꝯdemnati peccatoris que ſcribuntur
Hiere.li. Comedit me abſorbuit me ſicut draco Iſte eſt draco ma/
gnus ⁊ rufus habens ſeptem capita ⁊ decem cornua in capite ſuo d̃
quo dr̃ Apoca.xij. Factum eſt p̃lium magnum in celo . Michael ⁊
angeli eius p̃liabantur cũ dracone ⁊ draco pugnauit ⁊ angeli eiꝰ ⁊ ñ
p̃ualuerũt neqꝫ locus eoꝝ inuentꝰ eſt ampliꝰ in celo Et ꝓiectꝰ ẽ dra
co ille magnꝰ ſerpẽs antiquus: ꝗ vocat̃ diabolus ⁊ ſathanas Et er
go dr̃ ibidẽ Ve terre ⁊ mari qꝛ deſcẽdit ad vos diabolus Diabolꝰ
em̃ zelo nimio bonis inuidet ꝗ conãtur locum eius poſſidere in ce/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

lo. dē quo ipē mirabiliter ꝓiectus eſt in penis Et quātum magis ap
propinquat dies vltima: tanto ardentius temptat ⁊ feruet inuidi-
a. O quanta erit demonum auſteritas ⁊ malicia De quibus ber-
nardus ſic ait in proſa O quam impij tortores torquebunt pecca-
tores ⁊ terribiles vltores vindicabunt malos mores Horum autē
crudelitas ⁊ malicia diuerſimode ꝯfortatur pͥmo qꝛ plures ſunt et
multi Vñ ps̄. Multiplicati ſunt qui tribulant me. multi inſurgūt
aduerſū me Hinc ē qđ dicitur iob xxi. Obſederunt in giro taberna
culum meum Vñ legitur in vitas patrum. ꝙ quidam ſenex vidit dē
mones circumſtātes homines ſicut apes Et ergo dꝛ in ps̄. Circūde
derūt me ſicut apes. exarſerūt ſicut ignis in ſpinis Scđo qꝛ fortes
ſunt ⁊ potentes. qꝛ apl's inuit ad ephe. vi. vbi vocat eos principes
et poteſtates ⁊ mundi rectores. Et qꝛ tam potentes ſunt ⁊ tam for-
tes ad nocendum Ideo dicitur in pſal. Vim faciebant qui quere-
bāt animam meam Et alibi Irruerunt in me fortes De hac etiam
potentia dꝛ Job. xl. Non eſt poteſtas ſuꝑ terram q̄ ꝯparetur ei qui
factus eſt vt nullum timeret Omne ſublime videt ipē ⁊ ē rex ſuper
omnes filios ſuꝑbie Huiuſmodi āt potentiam ⁊ ſuperbiam maxi
me exercebunt in punitione maloꝝ ipos crudeliſſime affligēdo. vñ
eccl. xxxix. Sunt ſpūs qui ad vindictam creati ſunt. ⁊ in furore ſuo
ꝯfirmauerunt tormenta ⁊ in tp̄e ꝯſummationis effūdēt ꝟtutem ⁊
furorem eius qui fecit illos Nam furor illis ſc̄m ſimilitudinez ſer-
pentis Et ſicut aſpidis ſurde obturantis aures ſuas Itē Eſaie. liij.
Ego creaui fabꝝ ſufflantem in ignem prunas ⁊ proferētez vaſi op⁹
ſuū ⁊ ego creaui īfectorē addiſꝑdēdū. de h̄ crudeli īfectore pctōr
ꝯdēnat⁹ ſic loqͭ̄ Job. xvi. Circūdedrūt me lāceis ſuis vulnerauit lū
bos meos ⁊ non pepercit. effudit in terra viſcera mea. conſcidit me
vulnere ſuꝑ vulnus irruit in me quaſi gigas ¶ Tercio ſunt demo-
nes in torquendo infatigabiles Vñ. Danielis iij. Non ceſſabant
miniſtri regis ſuccendere fornacem. Vñ quidam Sunt ibi torto-
res ſerpentibus horridiores Deformes nigri. ſed non ad ꝟbera pi-
gri Nuſquam laſſantur ſed ſemper adhec renouantur. Ad mala
ferentes ſunt ad penaſqꝫ recentes Semper triſtati ſꝑ ferire parati
Semper inardeſcūt nec ceſſant nec requieſcunt Hinc eſt ꝙ Deut.
xxviij. Cuilibet peccatori dicit̄. Seruies inimico tuo quem immit-
tet dominus tibi in fame: ſiti. ⁊ nuditate. ⁊ in omni penuria. ⁊ auge
bit dominus plagas peſſimas ⁊ perpetuas O ꝙ̄ta erit tunc dāna-
torum pena que ſine intermiſſione ſemper erit ꝯtinua ſine pace ⁊ re
quie in miſeria ⁊ anguſtia Vñ de peccatoribus dicitur Eze. vij. An
guſtia ſuperueniente requirent pacem ⁊ non erit. cōturbatio veniet
ſuper ꝯturbationem Item Apocal. xiiij. Non habent requiem die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ac noctе qui adorauerunt beſtiam ⁊ imaginem eius. Tūc peccator bene poſſet dicere hoc q̄ ſcribit. Eſaie.xxxviij. Nō videbo dn̄m deum in terra viuentiū nec aſpiciam hoīem vltra ⁊ habitatorem quietis. Sil'r ⁊ illud heremie.xlv Ue mihi miſero q2 addidit dn̄s dolorē dolori meo. ⁊ reqͥem non inueni. Certe tūc ꝯuertetur dolor ei⁹ in caput eius ⁊ in verticē illius iniq̄tas eius deſcendet.

Quod varia eſt conditio penarum infirnorum

Nunc reſtat mēbroꝝ tertiū de hac materia ꝑtinus declarandum. quod eſt varia ꝯditio infernalium tormentorū. Sūt em̄ plures ꝯditiones ſpecialiter facientes ad aggrauationem pene infernalis. Pͥma eſt acerbitas qđ patet ex fletu ⁊ ſtridore dentiū ex planctu ⁊ deſiderio mortis. ex manducatōe linguaꝝ ⁊ blaſphemia creatoris. ⁊ ex multis alijs his ſimilibꝫ: que omnia ibidē ſunt vētura. vt patet ex locis varijs ſcripturaruꝫ. Apocal'.xvi. Comederunt linguas ſuas pre dolore. ⁊ blaſphemauerunt deum celi ꝑ doloribus ⁊ vulneribus ſuis. Hinc gregorius đ. Qđ hic ſuſpicari ñ potuit illic cruciatui deditus inuenit. Item hiero. Tāta erit in inferno vis doloris q̄ mens ad aliud dirigi nō poterit. niſi ad qđ vis doloris impellit. Dicet em̄ tūc pctōr illud Hiere.viij. Dolor meus ſuper dolorē. Tanta em̄ erit acerbitas penarū q̄ pctōres vita quā oīs appetūt ſpreta ⁊ ꝯtempta mortē quā oīs fugiūt ardenti deſiderio ſ pius affectabūt. vn̄ Apocal'.ix. In diebꝫ ill' querēt homies mortē ⁊ nō inuenīēt eā. ⁊ deſiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatē ꝓo pene infernal' teſtaꝛ dn̄s. Hieremie.ix. vbi đr. Ego cibabo ppl'm iſtū abſintheo. ⁊ potū dabo eis aquā fell'. ꝑ hec amaritudinē deſignās infernaliū tormētoꝝ. Cōſideratio hmōi acerbitatis fecit quēdā iuuenē delicate nutritū intrare ordinē ꝑdicatoꝝ. Quo ingreſſo cū quidā ſapiēs a parētibꝫ ei⁹ miſſus vt ei ꝑſuaderꝫ egreſſū anteq̄ꝫ ꝓfiteꝛet dicēs. Delicate nutritus es: nō poteris ſuſtinere rigorē ordinis ⁊ aſꝑitatē. Rn̄dit iuuenis. Mgr̄. ꝑpter hoc ordinē intraui. q2 ſciui me delicatū ⁊ nihil aſꝑitatis poſſe ſuſtinere. cogitans q̄ acerbiſſima pena inferni mihi intolerabil' eēt. ⁊ iō elegi potius hāc penā ordinis q̄ꝫ illā ſuſtinere. nā ſicut ſcriptū eſt. Job.vi. Qui timet pruinā irruit ſuꝑ eū nix. Hec etiā cōſideratio mouit q̄ndam petꝝ heremitā ad mirabilē pn̄iam quā fecit. De quo narrat btūs grego. in. iiij. libro dyalogoꝝ. Ait em̄ q̄ quidā petrus monachus ex regione hibernie ortus priuſq̄ꝫ heremū peteret moleſtia cor

Itē colūna q̄ ī dorſo h⁹ pagīe cū ſ̄tiꝛ hēꝛ ñ ē leg ēda q2 abundat ſꝫ ſeq̄ns imediate. ſ. ꝑma đ. f. c⁹ h̄ āngꝫꝛ ſnia. ſic icipiēſ. corꝑis

quos tam benigno fauore colui. en ducimur ad gorkendum infer-
nale ſuſpēdium. ad ſuppliciū trahimur metuendū. nūq̄ꝫ vos de cete
ro cū gaudio viſuri. O lachryme inceſſanter ꝓfluite. oculi plorate ⁊
oīa viſcera mea vlulate ſup̱ hac infeliciſſima ſep̱atōe. que eſt a ſum
mo bono a facie illa glorioſa. ⁊ a ꝯſortio angelico necnō illo feliciſ-
ſimo electoꝝ numero ponēdiq̄ꝫ ſumus ad illā miſerā ⁊ maledictā
ac crudelē damnatoꝝ turbam ſine fine cruciandā O manuū ꝯplo
ſus ſonitus. O cordiū multoꝝ gemitus intimi. o ſtridor dentiū. ⁊
fremitus ſpūum immenſus. o ploratus ⁊ vlulatus multus. O in e
ternū p̱māſurus clamor q̄ ſemp̱ durabit ⁊ nūq̄ꝫ finē habebit. q̄ ſem
per renouabit ⁊ nūq̄ꝫ exaudiet. oculi nrī miſeri nūq̄ꝫ aliud videbūt
niſi miſeriā. Aures nihil aliđ audiēt niſi ve ve atq̄ꝫ triſticiā. O pia
corda iſtud interminabile ⁊ crudele ac eternū ve reſpicite lugete et
flete. O montes cadite ſup̱ nos. colles coopite nos q̄d ſuſtinetis:
quid expectatis abſcōdite nos a facie illa terribili furoris dn̄i. a vul
tu ire gl'e dei. Heu heu cur nō hec maxima mala futura nobis p̄ue
nimus cū robur affuit. cū tp̱s aderat oportunū. vtinā de illo tp̱e to
to inutiliter expēſo ſup̱eſſet nobis vna horula tāte pene in remediū
conceſſa. Sed heu ſentētiā te diuina iuſticia p̄cluſa ē nobis ſalutis
via negata mīa ſpes oīs ablata. O dolores ⁊ miſerie ⁊ in eternū p̱-
manſure. anguſtie in terra hac obliuionis vbi nullus ordo ſed ſem
piternus horror inhabitat. Quid plura nos miſeri ⁊ miſerabiles
tantū affligimur ⁊ dolemus de illo ve eterno. vt qualiſcūq̄ꝫ termi-
nus excogitatus dūmodo finitus eſſet nobis ſolatōſus Vn̄ poſito p̱
impoſſibile q̄ eſſet aliq̄s lapis molaris adeo magnus q̄ vbiq̄ꝫ cir-
cūferētiā celi ꝯtingeret ⁊ q̄ aliq̄ auicula mīme q̄ꝫtitatis poſt centū
millia ānoꝝ veniēs de lapide p̄dicto ſolummō tm̄ p̱ roſtꝝ ſuū auel
leret q̄ꝫtum eſt p̱s decima miliȷ̄ Et iteꝝ poſt centū milia anoꝝ cur
ricula ſicut p̄us ſcꝫ vnā p̱ticulā de decē. ⁊ ſic p̱ ſingulas p̱tes. Itaq̄ꝫ
in decies cētenis millibꝫ ānis nō plus diminueret q̄ꝫtitas lapidis
niſi inquātum hꝫ in magnitudine granū vnius miliȷ̄. En ꝓch dolor
nos miſeri multū grati eſſemus q̄ poſt talē longam ⁊ plenā ꝯſum-
ptionē totius lapidis. finē haberet ſn̄ia nrē eterne damnatōnis. ſed
heu hec eadē ꝯſolatio miſeris a diuina iuſticia penitus eſt negata.
Hucuſq̄ꝫ miſeroꝝ v̄ba damnatoꝝ. Taliter igit̄ o fili ibi flagella-
bunt̄ q̄ hic a flagellis filiorum excipiuntur.

Diſcipulus

¶O iudex tremēde ecce nūc aīa mea ex hac quoq̄ꝫ viſione horribi
li territa ꝓſtrata ē. ⁊ genua diſſoluta vt vix ſubſiſtere poſſum. O de
us meus adiutor meus. o mi đs eterne: auerte obſecro furorē tuū a
me. Abſit a me hec eterna damnatōnis ſn̄ia formidoloſa Nđ ſi ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

coꝛpóꝛis interueniēte defunctus eſt. Sed ꝑtinus coꝛpóꝛi reſtitutꝰ
inferni ſupplicia atqꝫ innumera flammarū loca ſe vidiſſe atteſtaba
tur. Qui etiā quoſdā huius ſeculi potentes in hmōi flāmis ſuſpen/
ſos ſe vidiſſe narrauit Qui cū iam deductus eſſet vt in illꝰ ⁊ ipſe mer
gereť. ſubito angelū choꝛuſci habitus apparuiſſe fatebať: qui ipſum
in ignē mitti ꝓhibuit. q̄ etiam dixit Egredere. ⁊ qualiter tibi poſt
hoc viuendū ſit cautiſſime attende. poſtq̄ꝫ vero excaleſcentibus mē
bꝛis ab eterne moꝛtis ſomno euigilans. cuncta que circa eum geſta
fuerant omnibus narrauit. tantiſqꝫ ſe poſtmodum vigilijs ⁊ ieiuni
is conſtrinxit vt inferni eum vidiſſe toꝛmenta. etiam ſi lingua tace
ret: conuerſatio acclamaret ¶ Secunda conditio eſt toꝛmentoꝛum
multiplicitas. Eſt em̄ penarum numerus quaſi infinitus. Vnđ di
citur in pſal. Circūdederunt me mala: quoꝛum non eſt numerꝰ Et
ergo dicitur deuteronomij. triceſimoſecundo. Congregabo ſuper
eos mala: ⁊ ſagittas meas cōplebo in eis. Vero ſcribitur Eſaie. v.
Sagitte acute: ⁊ omnes arcus eius extenti. Multas habet domi
nus ſagittas in pharetra ſua: quas nōdum om̄es extraxit que poſt
finale iudicium peccatoꝛibus immittētur He ſagitte ſunt pene va
rie: quibus multipliciter tunc miſeri toꝛquebuntur. Vnde pſalmi/
ſta. Sagitte potentis acute: cum carbonibus deſolatoꝛijs Item di
cit dominus deuteronomij triceſimotertio. Inebꝛiabo ſagittas meas
ſanguine. ⁊ gladius meus deuoꝛabit carnes. foꝛis deuoꝛabit eos
gladius intus pauoꝛ. conſumētur fame ⁊ deuoꝛabūt eos aues moꝛ
ſu amariſſimo. dentes beſtiarum immittam in eos cum furoꝛe tra/
hentium ſuper terram atqꝫ ſerpentium De hac penarum multipli
citate ſic dicit grego. ſuꝑ illud mathei octauo Ejcieť in tenebꝛas ex
terioꝛes. In inferno frigus inſuꝑabile. ignis inextinguibił. ṽmis ī
moꝛtał: fetoꝛ intolerabił. tenebꝛe palpabiles. flagella cedentiū. hoꝛ
rida viſio demonum. cōfuſio peccatoꝝ. ⁊ deſꝑatio oīm bonoꝝ. Vñ
quidā Infernus ē fouea moꝛtifera penis omnibꝫ: ⁊ miſerijs referta
Hinc đꝛ in pſal. Pluit ſuꝑ pctōꝛes laqueos ignis: ſulphur ⁊ ſpūs
ꝓcellaꝝ pars calicis eoꝝ Et notanter đt (pars) qꝛ nō ſolū in dictis
ſed nec etiam in mille cōſimilibus poſſit pene integritas ꝑfecte ex/
plicari. Nā q̄cquid de penis hic dixerimꝰ ē tāq̄ꝫ minima ꝑs vnius fe
ſtuce reſpcū magnitudis infinite. Vt āt hec penaruꝫ multiplicitas
expꝰſſius declareť ¶ Notandū ē qꝛ dānati erūt pleni miſeria ⁊ dolo/
re. hēbūt ei fletū ī ocuł. ſtridoꝛē in dētibꝫ. fetoꝛē ī naribꝰ. gemitū in
vocibꝫ. terroꝛē ī auribꝫ. vīcula ī maībꝫ ⁊ pedibꝰ. igniſqꝫ ardoꝛē in mē
bꝛis oībꝫ Ecce q̄ꝫ repleta ē peīs atqꝫ plagis aīa pctōꝛis in īfernū deſ
cēdētis Et ĝ đ dānatis đꝛ Ecci. xv Tēbit eū tribulatōꝛ āguſtia val
labit eū Et eiuſđ. xx Oīs doloꝛ irruit ſuꝑ eū Itē đꝛ eſa. xiij. Dē coꝛ
hoīſ tabeſcꝫ ⁊ ꝯtereť toꝛtōeꝫ ⁊ doloꝛē tēbūt q̄ ꝑturiēſ dolebūt vnꝰ q̄ſꝫ

ad pximũ ſuũ ſtupebit. facies ↄbuſte vultus eoꝝ. Vñ Baruch. vi.
Nigre ſunt facies coꝝ. Nã oẽs pctõres redigent in ollã. vt habetur
Jo. ij. Et dolores ꝑturiẽtis veniẽt ei. vt ſcribit Ozee. xiij. O q̃ʒ mul
ta flagella pctõris. tũc em̃ p̃t dicere cũ p̃s. Circũdederũt me dolo⸗
res mortis nõ tꝑal' ſed ꝑpetue. ⁊ ꝑicula inferni inuenerũt me. Re⸗
cte d̃r (circũdederũt) q2 abiſſus ſicut veſtimentũ amictus eius. Nã
induit maledictionẽ ſicut veſtimentũ ⁊ intrauit aqua in iteriora eꝰ
et ſicut oleũ in oſſibꝫ eius. fietq3 ei ſicut veſtimẽtum quo operit̃. ⁊ ſi
cut zona q̃ ſꝑ p̃cingit̃. O quale veſtimẽtũ de filis penaꝝ tam multi
pliciũ ſic fortiter cõtextũ ꝙ ꝑpetuis tꝑibꝫ nũq̃ʒ erit detexendũ ſeu
etiã deponendũ. Nã funiculo eternitatis erit pctõr colligatus. O
q̃ʒ aſpeꝝ ⁊ mordoſum ſentiet̃ illud tegumẽtũ. vñ Eſa. xiiij. Oꝑimẽ
tum tuũ erũt v̾mes. Tam multiplicis pene ↄſideratio reuocauit
ip̃m dauid a morte p̃cti ad pniam ꝑagendã. vñ dixit ad dñʒ. q̃ʒtas
oñdiſti mihi tribulatões multas ⁊ malas. ⁊ ↄuerſus viuificaſti me
Huius etiã multiplicis pene ↄſideratio mouit quẽdã heremitaʒ
ſicut legit̃ in vitas patꝝ ad aſꝑrimã pniam. quã in heremo ꝑage⸗
bat. a quo cum q̃reretur cur ſe ita interficeret. Rñdit Totus labor vi
te mee nõ eſt idoneus cõꝑari ad vnũ diem tormẽtoꝝ q̃ pctõribꝫ in
futuro ſeculo p̃parãtur ¶ Item narratur in geſtis anguloꝝ. q̃d
tꝑe Cõſtantini minoris quidã miles defunctus. circa annos dñi.
M. ccc. vi. q̃ poſt modũ vite reſtitutus penis territus quas vide
rat ad heremũ fugit. Fecitq3 cellulam iuxta quẽdam fluuiũ: in quo
veſtibꝫ indutus ſepe balneabatur ꝑmittẽs veſtimẽta ſic ad carnẽ ſcõ
gelari. Poſtea v̾o balneũ calidiſſimũ intrabat ⁊ ſic cõtinuo fecit q̃
uſq3 moreretur. Et cũ ſuꝑ iſto a videntibꝫ argueretur. taliter reſpõ
debat. Si vidiſſetis q̃ ego vidi. eadẽ vl' maiora mecũ faceretis Nã
ſm̃ gregoriũ ſuꝑ iob. Suꝑ oĩa ꝓuocat cõpunctõem viſio pene in⸗
fernal'. ¶ Tertia cõditio penã iehẽne aggrauãs ẽ eternitas. vñ Sap̃
q̃rto. Illos videlicet pctõres deridebit: ⁊ erũt poſt hoc decidẽtes ſi
ne honore inter mortuos in ꝑpetuũ Et mathei. xxv. Ibũt hĩ in ſup
pliciũ eternũ. Itẽ iudith. xvi. Dabit dñs ignẽ ⁊ v̾mem in carnẽ coꝝ
et. vrantur ⁊ viuant. ⁊ ſentiãt vſq3 in ſempiternũ. Jõ d̃r eſa. vltimo
Vermis coꝝ nõ extinguetur. vñ d̃t dñs deutero. xxxij. Ignis ſuccẽ
ſus ẽ in furore meo ⁊ ardebit vſq3 ad inferni nouiſſima h̃ eſt in ꝑpe
tuum ſine fine. Itẽ eſa. xxxij. O q̃s de vob̃ poterit habitare cũ igne
deuorãte. aut q̃s habitabit ex vob̃ cũ ardoribꝫ ſempiternis. Et eiuſ
dem. xxxiiij. Et terram in pice ardentem nocte ac die nõ extinguet
in ſempiternum. Aſcendet fumus eius a generatione in generatio⸗
nem. deſolabitur in ſecula ſeculorum. ¶ Unde apocalipſis. xx.
Diabolus miſſus eſt in ſtagnum ignis ⁊ ſulphuris. vbi ⁊ beſtia et

pſeudo cruciabūtur nocte ac die in ſecula ſeculoꝝ. Et q̇ nō eſt in li
bro vite ſcriptus miſſus ē in ſtagnū ignis vbi erit vmbra mortis et
nullus ordo. ſed ſempiternus horror inhabitat. Ut habetur iob. x.
Uñ gregorius in morali bꝫ ſic dꝪ. Horrēdo mō tūc erit miſeris do
lor cū fortitudine. flāma cū obſcuritate. ⁊ mors ſine morte. finis ſi-
ne fine. defectus ſine defectu. Quia ⁊ mors ſpꝫ viuit ⁊ finis ſemꝑ in
cipit. ⁊ defectus deficere neſcit. Uñ poeta refert Nō venit ad metas
mortis miſerabilꝭ etas. Neſcit finiri ſemperqꝫ videtur oriri. Sem
per vexādo ſemper gemitus renouādo. Hinc petrꝰ bleſenſ in q̄daꝫ
ep̄la ſic ait. Ibi nō eſt ſuꝑpliciorꝫ modus nec intermiſſio ſiue finis.
nā ibi finis ſemper incipiet mors nō moritur nec defectus deficiet
vt dānati hoīs cōditio ſemper in doloris materiā ⁊ mortis eterne
pabulū. miſerabilꝭr recidiuet. Quare dꝛ in pſal. Sicut oues in in-
ferno poſiti ſunt. mors depaſcet eos. Et ſi morte paſcētur impij qd
potabūt illi. ſi mors ē paſtus qualꝭ erit potus. Audi ꝓphetā Uua
coꝝ vua fellꝭ ⁊ botrus amariſſimus. fel draconū. vinū coꝝ venenū
aſpidū inſanabile. Ita ſcribitur deuterono. xxxij. O quale pctōruꝫ
nutrimentū. videlicet mortis perpetue tā crudele ſuꝑpliciū viuent
tūc morti. qꝛ vite ſunt mortui. Hinc ē qꝺ bernar. dꝪ. libro. v. de cō
ſideratōe ad eugeniū papā. Horreo ꝯmē mordacē ⁊ mortē viuaceꝫ
horreo incidere in manus mortis viuētis ⁊ vite morietis. vñ Gre-
go. Morte immortali moriētur impij. O deus eterne q̄re me po
ſuiſti cōtrarium tibi: ⁊ factus ſum mihi metipſi grauis: Cur non
tollis pctm̄ meū. vt hoc perpetuū poſſim euadere tormētū. O q̄ꝫ fe
lix ⁊ btūs q̇ pctōꝝ ſordibus nequaq̄ꝫ fuerit infectus. q̇ poſt mūdi
gaudia ñ abijt. nec ad vanitates ⁊ īſanias falſas reſpexit. Nos āt mi
ſeri errauimus a via ꝟitatis. ⁊ iuſticie lumē non illuxit nob. laſſati
ſumus in via iniq̇tatis ⁊ perditionis. ⁊ ambulauimus vias diffi-
ciles. vias graues ⁊ inutiles. per viā aūt dñi noluimus ambulare.
Uere ſicut dicitur Eſaie. xlix. Inuacuū laborauimus ſine cauſa. et
vane fortitudinem noſtram conſumpſimus Quid eīm nobis ꝓfuit
ſuperbia. quid diuitiarū pompa ⁊ iactātia. quid ꝑcioſa corporis in
dumenta. quid cōmeſſatōes ⁊ crapule. quid riſus: leticie Quid hec
omnia nobis ꝓfuerunt: in q̇bus vane ⁊ inutiliter immo potius dā
nabiliter tempꝰ noſtꝝ expēdimus. Prochdolor ſine fructu tranſie
runt hec oīa tanq̄ꝫ fumus ſeu aura matura. tranſijt quod tempo-
rale fuit. ſed heu remāſit quod in eternum cruciabit. Tūc dicet do
minus de quolibet damnato illud Job. xx. Iuxta multitudinē ad
inuentionum ſuarum ſic ⁊ ſuſtinebit Et illꝺ apocalipſis. decimooc
tauo. Quantum glorificauit ſe ⁊ in delicijs tantū date illi tormen
tum ⁊ luctum quibus eternaliter ſine fine torqueatur. O quāta eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

hdīminis dementia pro delicijs aut diuitijs ſeu pro aliqua re terre
na huiuſmodi perpetua corporis ⁊ anime ſubire tormenta. Unde
Criſoſtomus in libro de reparatione lapſi. ſic inquit. ¶ Dic
quanta tempora luxurie que deliciarum ſpacia comparatiuis penis
ſempiternis. Centum ſi placet annos delicijs demus adde ⁊ alios
centum adde ⁊ decies centum. que erit ex his ad eternitatem ꝯpen
ſatio. Nonne omne tempus vite huius quo delicijs frui videmur
et indulgere libidini quaſi noctis vnius ſomnium ad eternitatis ꝯ
parationem videtur. eſt igitur aliquis qui vt vna nocte delectabile
videat ſomnium eternas eligat ſubire penas. ⁊ illud pro his recipe
re. vel pro illis iſtud cõmutare. Quid dicemus ad repoſitas penas
quid dicemus ad hoc ꝙ delicie velut vmbra tranſeunt: pene vero e
ternaliter permanent. etiam ſi equale tempus ⁊ idem ſpacium deli
cijs eſſet poſitum ⁊ pene eſſit aliquis ita ſtultus ⁊ demens vt elige-
ret vna die deliciarũ vnum diem ſubire penarum cum ſoleat dolor
vnius hore ⁊ quilibet corporis cruciatus in obliuionem mittere añ
preteritum tempus in voluptate tranſactum. Hec om̃ia criſoſtomus
vbi ſupra. O eternũ nunq̃ȝ finem habiturum corporis ⁊ anime tam
grande ſupplicium O mortis perpetue indicibile tormentũ. Quid
em̃ referam de te neſcio: Non em̃ poteris verbis exprimi. nec intel
lectu concipi. nec corde comprehendi. Poſito em̃ ꝙ eſſet vnus lapiſ
de arena coagulatus ⁊ cõpactus tante q̃titatis ſicut infra concaui
tatem octaue ſpere poſſet contineri ⁊ ꝙ poſt milleſies mille annos
per diuinam potentiam vna arenula tolleretur. Et deinde poſt mil
leſies mille annos adhuc vna. ⁊ ſic conſequenter donec totus lapis
innihilum redigeretur nunquid conſumpto lapide eternitas pre-
dicta erit reuoluta. ſic ꝙ damnatorum anime tunc a penis libera-
buntur. Reſpondeo tibi ⁊ dico ꝙ perpetuitas illa tunc erit in cho
ata Nam finiti ad infinitum nulla eſt ꝓportio. vt dicit philoſophus
octauo phiſicorum. Si em̃ hoc cognoſcerent ⁊ [illegible] preſcirent peccato-
res condemnati ꝙ dicto lapide conſumpto ab illis intolorabilibus
quos ſuſtinent inferni cruciatibus deberent eripi ⁊ totaliter libera
ri. miſerabilr̃ ſuper hoc redemptionis die deberent ſperare immo q̃
dammodo ſperando congaudere. ex quo ſcirent finem ſuorum tor-
mentorum poſt innumerabiles. immo poſt inconprehenſibiles ⁊ in
finitos fore annos quamuis tardiſſime aduenturum. Illa em̃ ẽ ma
xima omnium penarum deſolatio ⁊ carentia omnis ſpei nunquã a
penis redimi ſiue liberari. Nam ſicut dicitur Eſaie. viceſimoquar
to. Peccator deſolabitur in ſecula ſeculorum. Unde dicitur Tre-
norum quarto. Perijt finis meus ⁊ ſpes mea a deo. ¶ Item querit
peccator Hiere. xv. Quare factus eſt dolor meus ꝑpetuus ⁊ plaga

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

mea deſperabilis Sup̄ quod puer. xi. ſapiēs ſic reſpondet Mortuo
homine ipſo nulla erit ſpes vltra Intelligite hec qui obliuiſcimini deū
ne infernus aliq̄n vos rapiat ⁊ nō ſit qui eripiat Ecce iam plane vi
deo ꝙ in inferno nulla ē redēptio pctōꝝ Cariſſime intelligis tu v̄
bū ſapis ꝯſiliū de lapide ſuperiꝰ tibi dictum Dic mihi q̄d de illo ſē
tis quid iudicas. q̄d diffinis puto veraciter ꝙ ratio nō p̄t diſſentire
q̄nimo vt dr̄ ſit in rei v̄itate Cogita ergo varias terraꝝ ꝓuincias
et imaginare regiones ſingulas. ꝑpende fluuios ⁊ maria mundū
mente circui ⁊ totum perābulam Aſcende vſque ad celum ⁊ oīa ſic
tranſuola Iteꝝ deſcēde in abiſſum ꝓfunditatem ꝯſidera Ex q̄bꝰ ō-
nibus que celi ambitu ꝯtinentur cōpone lapidem. ⁊ imaginare ma
gnitudinis eius quātitatē. qua cordialiter intellecta Dic mihi cha
riſſime quid ſentis tūc de lapide immo potius quid ſapis de ꝑpetu
is. quid de infinitis peccatoꝝ penis ⁊ morte.. Eſtimo ꝙ taliter re-
ſpondebis Uere vere loqui n̄eſcio. Audiui ⁊ ꝯturbatꝰ eſt vēter me
us a voce ꝯtremuerunt labia mea grandem rem intelligo. ⁊ v̄itatē
ꝓpoſitam video Uñ āmirari non ſufficior ſed pauore nimio mente
ꝯtremiſco Nā certiſſime timor ⁊ tremor venerūt ſup̄ me multipli-
cis horroris. ꝯtexerunt me tn̄bre Quis enim non metueret quis n̄
non expaueſceret quis āxietate cord̄ penitus non deficeret. q̄ mente
tenus hunc lapidem diligenter ruminaret infinitas pctōrum penas
memoriter reuoluendo Pone ergo eum velut ſignaculum ſuper cor
tuum Ualde enī vtile eſt ⁊ proficuum tibi huiuſmodi lapidis nun
q̄z obliuiſci. quatenus ſi diuinus amor te non corripit ⁊ reuocat a
malicia huiuſcemodi ſpeculum pene interminabilis ſaltem te cohi-
beat aliquando a peccatis O graue ſupplicium miſerabile q̄z fugi
endum o ſtigis exitium lachrymabile quā metuendum Quod ſtige
torquetur ſemper nunquaz morietur Semper plectetur ⁊ nūquam
finis habetur Ex p̄dictis clare ptz ꝙ penarum incrementum ꝑ infi-
nita ſecula nunquā finietur Huiuſmodi ꝯſideratio eternitatis pe
ne infernalis ꝯuertit fulconem marſilienſem qui cum eſſet excellens
ioculator ⁊ vanitatibus mundi deditus. vna dierum cepit cogita-
re de eternitate iehennalis pene ⁊ dixit in corde ſuo Si tibi ꝓponat̄
iacere in lecto molli ⁊ bene ſtrato ita ꝙ nulla neceſſitate cogente in-
de recederes hoc non poſſes ſuſtinere ineternum iacere in tali lecto
delicato. q̄uo ergo poteris ſuſtinere ſempiternam infernalem penā
ſi ꝯtingat te inppetuum illam fore paſſurum Hac v̄o ꝯſideratione
ꝑterritus reliquit oīa ⁊ factus eſt monachꝰ poſtea epūs tholoſanus
et vir eximie ſanctitatis. Itē ꝯſideratō ꝑpetuitatis pene infernalis
confortat hominem ⁊ inducit ad pugnandum contra diabolum:
Quis enim conſiderans ꝙ ſi deuictus fuerit ab eodē duceretur ad

toꝛmentum ſempiternū ꝫ nō̄n viriliter pugnet vincatur Vñ narrat
egeſippus de cladibus iudeoꝝ ꝙ cum quidam de ſocijs alexandri
qui ꝑerat magno exercitui videret ꝯtra eū innumerabilem exercitū
ad bellandum preparatum ⁊ ſui cibū ſumerent ⁊ ad ꝯfoꝛtationum
vinum ipſe in quodam ſolatio quaſi iocando eis dixit. Pꝛandeaꝰ
nunc O viri ſtrennui. nam apud inferos ſumus cenaturi Quo ver
bo ſunt omnes animati ad fugienduꝫ illam cenam ꝙ tā viriliter pu
gnauerunt. ſic ꝙ de cunctis hoſtibus ſuis honoꝛifice triumpharūt
¶ Jteꝫ a delectationibꝫ mundi retrahitur ⁊ euellitur Vñ legitur ī
vitas patrum quēdam ſenem dixiſſe, Nutrix cū vult pueꝝ ablacta
re. ⁊ a dulcedine lactis abducere ad mamillam ponit ſinapiū vl' q̄c
quid aliud amaꝝ. qḋ puer lactens guſtans ⁊ ꝑcipiens ſtatim retra
hitur ab dulcedine lactis. Et ſic tu iunge amaritudinem ꝑpetuam
inferni delectationibus huius mundi ⁊ proculdubio retraheris ab
eiſdem Vñ iob v. Nūquid guſtare poteſt quis qḋ guſtatum affert
moꝛtem amariſſimam hoc ē penam ſempiternam Jdeo dt proſper ī
pñſenti vita Delicie tꝑales dulces ſunt ⁊ tribulationes amare Sed
quis libenter bibit tribulationis poculum metuens ignem ꝑpetu-
um iehenne Aut quis ꝯtemnit dulcedinem ſeculi inhians bonis ſē
piterne vite Vñ legitur in legenda beati ioannis euangeliſte. ꝙ qui
dam diuites ad predicationem eius ꝯuerſi omnia reliquerunt po-
ſtea videntes ſeruos ſuos ī gloria mundi ꝯſtitutos penituit eos ſu
a bona reliquiſſe qḋ beatus ioannes ꝑ ſpm̄ intelligens. virgulas ī au
rum: ⁊ ſilices in gemmas oꝛando cōmutauit. ſic ꝙ eis oīa reſtituit
derelicta Poſtmodum quidā iuuenis a beato Joanne reſuſcitatus
narrauit eis de gloꝛia quam amiſerunt. ⁊ de penis infernalibus que
eos expectauerunt. quibꝫ intellectis plurimū territi ⁊ aīo ꝯſternati
omnia ꝯtemnentes ad pauꝑtatem priſtinā reuerſi ſunt ac munduꝫ
cū ſuis delicijs penitus dereliquerunt ¶ Jtē accidiam ꝓfugat ⁊ re-
pellit Vñ legitur in vitas patꝝ ꝙ quidam frater dt ſeni Pater ni-
mium accidioꝛ ſic ꝯtinuo ſedendo in hac cella Senex rñdit. Nō-
dum vidiſti futura toꝛmenta ꝑpetuo duratura. nam ſi illa in coꝛde
tuo poſuiſſes ꝙ ſi cella tua vſqꝫ ad collum eſſet vermibꝫ repleta ſuſti
neres patienter ⁊ nō accidiareris Et ergo optꝫ pctōꝛem. aut eternā
aut purgatoꝛij acerbiſſimam ſuſtinere penam. vel in pñti ꝯdignaꝫ
agere penitētiam quis non preelegit hic ſuſtinere penitentiam ⁊ pa
ti potiꝰ h̄ quā ibi niſi omnino fuerit mente alienatus Vnde iſidoꝛꝰ
in ſinodo Jntende animo dolores quoſcūqꝫ toꝛmentoꝛum quaſcū
que ſeculi penas quaſcūqꝫ doloꝝ acerbitates: compa hoc totū iehē
ne ⁊ leue erit omne quod pateris Jteꝫ bern̄. in epl'a Vigilias timeꝰ
et ieiunia, manuūqꝫ laboꝛes Sed leuia ſunt flāmas ꝑpetuas med.

tanti Recordatio tenebrarũ faciẽ nõ horrere ſolitudinez Si futu
rã de ꝟbis cogitas diſcuſſionem nõ diſplicebit ſilentiuz fletus ⁊ ſtri
dor dentiũ. faciles tibi reddit ⁊ culcitrã ⁊ mattã Item Aug⁹. in ſer
mone Mens humana mũdi hui⁹ illecebris ⁊ ꝯcupiſcentijs deuic
ta fugit laborem. expetit voluptatẽ Et vix adhec deducitur vt ſe a
prioribus vite conſuetudine excludat Sed cũ inceperit cogitare iu
dicij neceſſitatem ac penaruz eternaliũ crudelitatem uoluntarium
bellum inducit paſſiõibus motu vl' ſpe p̃mij vl' tiore ſupplicij vim
facit ꝓſtinis deſiderijs ⁊ violẽter ipa ſeipam vincere cõtendit Ideo
dicitur Abacuc. iij Ingrediatur putredo in oſſibus meis. vt ſubter
me ſcateat; tpe videlicet pñtis vite. ⁊ poſtea requieſcam in die tribula
tõis. Ecce ꝗ fructuoſa ⁊ ſalubris eſt meditatio pene infernal'. Vñ
pſal. Conuertãtur pctõres in infernũ. hoc eſt ſup meditatões illuc
ſe trãſferãt viuẽtes. ne poſtmodũ illuc dũ dant ꝑpetue morientes
Et ergo bñ d꞉ Daniel'. iij. Btũs qui intueris abiſſos videlicet per
cõtinuam ⁊ iugẽ memoriã interne contemplatõis tormẽta inferna
lia cordial'r intuendo. Patet ergo ſufficiẽter per p̃dcã ꝙ multiplex
eſt ⁊ varia infernal' pena. ⁊ ꝗ vtil' ⁊ ꝓficua ẽ ipius memoria. Et er-
go Erit homo ve qui cũ bona poſſit habere Spõte ſubit penas: in
fernaleſq; cathenas. Ignibus arſurus ex his nũꝗ rediturus

¶ Finit tertiũ nouiſſimorũ Sequũtur exẽpla. de penis inferni.

¶ Ex horologio eterne ſapientie de penis inferni

¶ Factũ ẽ ãt poſt hec: ⁊ ecce cepit diſcipul⁹ cogitare dies antiꝗs ⁊ an
nos eternos ĩ mente habere. Qñq; cũ ꝓfunde ſe colligeret ⁊ a ſenſibi
libus ꝓut potuit intellectũ abſtraxiſſet apparuit in viſione fidei ocu
lis a longe quaſi q̃dam regio vmbroſa ignota ⁊ multũ terribil'. Cũ
q; tremefactus quidnã hoc eẽt inquireret rñſum eſt ei. Regio hec
vt vides diſtincta locus ẽ penarũ futurarũ quẽ diuerſe aĩe poſt
egreſſum a corpore ꝓ diuerſitate culparũ in penam ſortiuntur. que
dam ad ipãrũ purgatõem. quedã vero ad eternam damnatõem. ⁊ ꝓ-
ut ſibi ea tũc demõſtrata fuerint Hec aũt ⁊ his ſimilia tam horrẽ-
da ⁊ immania fuerint tormẽtorum gña: vt nulla ſufficeret hec lin-
gua narrare aut nullus ſenſus mortaliũ poſſz ea plene eſtimare Cũ
autẽ ad ſe rediſſz. ⁊ quaſi de alio mõo. vt ſibi videbatur ex motiua
viſionis pñtia veniſſet. nimio terrore ⁊ errore velut hõ ſemiuiuus
aliq̃ diu iacens in ſeipo cõtabuit. Quedam autẽ ex his ſoluz fidei
cõmibus ocul' cõſpexit Reſpexit igitur ⁊ ecce de p̃dcis locis fetor
intolerabil' exoriebatur Vallei reſonantes audiebãtur tenebre ꝓ
fundiſſime dẽſabãtur. ⁊ videbantur ibi facies demonũ horribiles:
Ibi erat planct⁹ ⁊ gemit⁹ ⁊ alternantia mala. ipios ſine pietate diſ-
cerpebant. ab aquis niuium tranſibant ad calorẽ nimiũ. Cõſidera

bat inter hec eq̃tatē ꝛ magnitudiem iudicioꝝ dei ꝛ inter cordis ſe p̄
mētis āgnſtias. ac ſudoris guttas q̄ ip̄z ex horrore viſioīs penetra
uerat, aduertebat. qm̄ ꝑ q̄ peccauerat, q̄s. ꝑ hec ꝛ torq̄bat. Vn̄, ꝛ illi q̄
in vita ſua īſenſate ꝛ iiuſte vixerāt ꝑ hec q̄ coluerāt tormēta recipie
bāt. Raptores, nāq̧ ꝛ p̄dones ac eoꝝ ꝯplices ꝛ, hi q̄ paupes ꝛ ami/
cos dei dū, adhuc viuerēt ſpoliauerūt vl̄ ꝑ exactōes īdebete īflixerūt
ad patibula q̄dā īfernalia ſup̄ humanā eſtimatōem penalia. rap/
ti violēter ſuſpēdebātur ꝛ ibidē, torquebātur. nec tñ moriebātur. ſed
mō indicibili cruciabātur. Nōnulli etiā q̄ ſub hitu agnina mētem
occultauerāt leoninā; q̄ velut canes rabidi ſeruus dei ꝑ obꝓbria ꝛ
maledicta aut ꝟba, turbatia moleſtia erāt ꝛ ꝯfrēs ſuos iniq̄ ꝑſecuti
one leſerāt ibidē a canibꝫ infernalibꝫ amariſſimis morſibꝫ corrode/
bant. Jbi ſuꝑbi ſepultura aſini in iferno deſpectie. ſepeliebātur ꝛ tā
quā cadauera putrida ignita ꝓiecti obꝓbrio ſempiterno qđ nūq̄
delebit adiciebātur. Et ꝓ glīa tꝑali ꝛ mētis elatōe q̄ ceteros īflati p̄
ire ābiebāt tāta penaꝝ mole ac pōdere p̄mebant. q̄ꝫtū q̄s p̄mi poſſit
qui maximā turri ſup̄ ſe hrēt. Bibuli ꝟo ꝛ crapuloſi q̄, vētri ſuo ſer/
uierāt velut lupi famelici fame incredibili ac ſiti itollerabili afflige
bātur cupiētes guttā minimā aq̄ frigide ꝓ refrigerio ligue ſue flāma
rū, incēdio aduſte recipe ꝛ nēo ill' dſtbat. Sꝫ demōes teterrimi, cū ſi
cul' ardētib⁹ iuxta eos ſtabāt ꝛ potū quendā ſulphureū plūbo liq̄ fa
cto ſil'em nimio calore eſtuāte ꝑ os eoꝝ in ventrē ꝑfuſum fortiter in
fundebāt. Luxurioſi q̄ꝫ ꝛ q̄ in, delicijs carnē ſuā enutriuerāt ꝛ i ob/
ſtiatōe ſua ꝑdurauerāt a ſꝑētib⁹ deuorabant ꝛ a bufonib⁹, ignitis
aculeis, vſq̧ ad viſcera torq̄bantur. Qui carnali ac terreno amori de
diti fuerāt, vtriuſq̧ ſex⁹ terrā īfernalē p̄ dolore mordebāt qm̄ eos de
mones nimiū, affligebāt. nā ſpicula ignea hñtes. ꝛ eſtu vehemētiſſi
mo eos inſequētis vulnerib⁹ eos, ſeuiſſimis repleuerūt. Sꝫ ꝛ ſocios
in culpa ſocios habuerūt in pena. Sup̄ modū aūt, cupidi ꝛ auari ac
queſtuarij male torquebātur. nā in foueis metall' bulliētibus plenis
balneabātur ꝛ exilire cupiētes abſq̧ mīa reinpigebātur. Judicium
duriſſimū his q̄ p̄erāt fiebat fortiorib⁹ āt fortior īſtabat cruciatio ꝛ
potētes ibi tormēta patiebātur potēter. O q̄s dicere q̄at q̄ꝫtū ibi iu.
dices ip̄ij rcōres iniqui. clerici turpis lucri. cupidi monachi laſciui
laici violentia mlieres ꝓcaces ſaltatrices ꝛ ābicioſe ꝛ diuerſe q̄niq̧
falſi xp̄iani penas varias habuere. Heu q̄ꝫ miſerabiles rugit⁹ ꝛ cla
mores dabāt lamētabiles. ita vt ſola viſioīs hui⁹ afflictio omnē pe
nā mūdi quodammō excidere videretur. Nam, ꝛ multiudo vrſoꝝ
infernaliū, ꝛ audaces leones ꝛ noui gñis aīalia ira plena. ignoteq̧
beſtie vaporem igneū ſpirantes odorē fumi ꝓferētes ꝛ horrendas
ſcintillas ab ocul' emittētes, amariſſimo, eos dilaniauerāt. Tandeꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

multi ex his in puteum abyſſi de quo fumus horribilis ⁊ fetoꝛ into
lerabilis exibat, ꝓijciebantur. aſpectus coꝝ velut ferꝝ cādens in mo
dum fauillarum exardebant. ⁊ a demonibꝫ reimpingebant ꝯmādu
cantes linguas ſuas pre dolore. ⁊ blaſphemabāt deum celi pre dolo
ribꝫ ſuis ⁊ vulneribꝫ. ⁊ non egerunt penitentiā ex operibꝫ ſuis. vin/
culis tenebraꝝ ⁊ longe noctis ꝯpediti. in obſcuro ⁊ tenebroſo obli/
uionis velamēto tenebantur Sonitus dñdens ꝯturbabat eos. ⁊ ꝑ
ſone triſtes apparentes pauorem eis incutiebant. nec ſiderum limpi
de flāme illuminare poterant noctem illam horrendam vna em̄ ca
thena tñbraꝝ oēs colligati erant. Omnis orbis terrarum limpido
illuminabatur lumine ſolis. illis āt ſuppoſita erat grauis nox ima/
go tñbrarum Ipſi āt ſibi erant grauiores tenebris fumus tormēto
rum ipſoꝝ. aſcenſurus ē in ſecula ſeculoꝝ. Poſt hec vox quedā deſuꝑ
quaſi tonitruū audiebatur que inſultando ⁊ quaſi exprobrando di
cebat Ubi nunc ſūt hi q̄ ab ītio a diebꝫ ātiquis mūdo huic toto ſer
uierunt deſiderio. q̄ voluptuoſe viuentes varijs deſiderijs ſe ſubdi/
derūt Eia quid ꝓfuerūt illis nūc oīa q̄ tāq̄ꝫ vmbra velociter ꝑtrāſie
runt q̄ꝫ breuis delectatio tā longā reſtem poſt ſe trahit eterne miſe
rie O ſtulti ⁊ vecordes vbi nunc v̄ba illa q̄ cum leticia tāta ⁊ cord.
tripudio dicere ſolebatis. venite ⁊ fruamur bonis q̄ ſunt ⁊ vtamur
creatura tanq̄ꝫ in iuuentute celeriter Quid iuuant nūc dulcia vni/
uerſa quibꝫ tā celeriter ꝑfruiti eſtis Sicq̄ dē nūc a ꝯtrario plāgere vo
bis ꝯuenit ⁊ plāgendo exclamare ac dicere. ve ve nobis iam nūc ⁊
in eternum q̄ꝛ nati ſumus nec vltra mori valemus Ue q̄ꝛ male torq̄
mur nec a tormētis vnq̄ꝫ liberabimur O quis eſt qui iſta recogitet
ſupplicia ⁊ nr̄ā ad coꝛ ponit tormēta Hec em̄ talia ſūt vt q̄cquid ī
mūdo horribile ex cogitari poſſet his ꝯꝑari ñ valeret O q̄ꝫ felix ī co
ī q̄nat⁹ q̄ poſt gaudia huius mundi nō abijt qui non reſpexit ī vani
tates ⁊ inſanitas fl'a nos inſenſati vitā illoꝝ eſtiaba⁹ iſaniā ⁊ finē
illoꝝ ſine honore: quō ꝯputati ſunt īter filios dei ⁊ īter electos ſoꝛs
eoꝝ eſt Ergo errauimus a via v̄itatis ⁊ iuſticie. lumen non luxit
nobis ⁊ ſol intelligentie nō ē oꝛtus nobis. laſſati ſumus a via iniq̄
tatis ⁊ ꝑditionis ⁊ ambulauimus vias difficiles viam āt domini
ignorauimus Quid nobis ꝓfuit ſuꝑbia aut quid diuitiaꝝ iactāti
a ꝯtulit nobis. tranſierunt omnia illa tāquā vmbra tranſijt qd̄ tē/
porale fuit. ſed proch dolor nūc remāſit quod in eternum manebit.
O eternū nūq̄ꝫ finē habiturum ꝑpetuū mortis ſupplicium O finis
ſine fine. mors grauior oī morte ſꝑ mori: ⁊ tñ nō mori poſſe. o mi pr̄
dilecte q̄ me ī hūc mūdū genuiſti. o dulcis mr̄ q̄ minis vberibꝫ me la
ctaſti. o vos oēs aīci mei ⁊ ſocij dilcī. valete ne viſcera mea q̄ꝛ hē ho
ra illi⁹ ſeꝑatōis amariſſiē q̄ amarioꝛ ē oī morte vale tell⁹ valete ſocij

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

quos tam benigno fauoꝛe colui. en ducimur ad hoꝛrendum infer-
nale ſuſpẽdium. ad ſupplicium trahimur metuendū. nūq̄ vos de cete
ro cū gaudio viſuri. O lachꝛyme inceſſanter ꝓfluite. oculi ploꝛate ⁊
oīa viſcera mea vlulate ſup̱ hac infeliciſſima ſep̱atōe. que eſt a ſum
mo bono a facie illa gloꝛioſa. ⁊ a ꝯſoꝛtio angelico necnō illo feliciſ-
ſimo electoꝝ numero ponēdiq̄ ſumus ad illā miſerā ⁊ maledictā
ac crudelē damnatoꝝ turbam ſine fine cruciandā O manuū ꝯplo
ſus ſonitus. O coꝛdiū multoꝝ gemitus intimi. o ſtridoꝛ dentiū. ⁊
fremitus ſp̄uum immenſus. o ploꝛatus ⁊ vlulatus multus. O ine
ternū ꝑmāſurus clamoꝛ q̄ ſemꝑ durabit ⁊ nūq̄ finē habebit. q̄ ſem
per renouabit̄ ⁊ nūq̄ exaudiet̄. oculi nrī miſeri nūq̄ aliud videbūt
niſi miſeriā. Aures nihil aliđ audiēt niſi ve ve atq̄ triſticiā. O pia
coꝛda iſtud interminabile ⁊ crudele ac eternū ve reſpicite lugete et
flete. O montes cadite ſup̱ nos. colles coop̱ite nos q̄d ſuſtinetis:
quid expectatis abſcōdite nos a facie illa terribili furoꝛis dn̄i. a vul
tu ire gl'e dei. Heu heu cur nō hec maxima mala futura nobis p̄ue
nimus cū robur affuit. cū tp̱s aderat opoꝛtunū. vtinā de illo tp̱e to
to inutiliter expēſo ſupeſſet nobis vna hoꝛula tāte pene in remediū
conceſſa. Sed heu ſentētiāte diuina iuſticia p̄cluſa ē nobis ſalutis
via negata mīa ſpes oīs ablata. O doloꝛes ⁊ miſerie ⁊ in eternū ꝑ-
manſure. anguſtie in terra hac obliuionis vbi nullus oꝛdo ſed ſem
piternus hoꝛroꝛ inhabitat. Quid plura nos miſeri ⁊ miſerabiles
tantū affligimur ⁊ dolemus de illo ve eterno. vt qualiſcūq̄ termi-
nus excogitatus dūmodo finitus eſſet nobis ſolatōſus Vñ poſito ꝑ
impoſſibile ꝙ eſſet aliq̄s lapis molaris adeo magnus ꝙ vbiq̄ cir-
cūferētiā celi ꝯtingeret ⁊ ꝙ aliq̄ auicula mīme q̄ntitatis poſt centū
millia ānoꝝ veniēs de lapide p̄dicto ſolummō tm̄ ꝑ roſtꝝ ſuū auel
leret q̄ntum eſt ꝑs decima milij Et iteꝝ poſt centū milia ānoꝝ cur
ricula ſicut p̄us ſcȝ vnā ꝑticulā de decē. ⁊ ſic ꝑ ſingulas ꝑtes. Itaq̄
in decies cētenis millibꝫ ānis nō plus diminueret̄ q̄ntitas lapidis
niſi inquātum hȝ in magnitudine granū vnius milij. En ꝓch doloꝛ
nos miſeri multū grati eſſemus ꝙ poſt talē longam ⁊ plenā ꝯſum-
ptionē totius lapidis. finē haberet ſnīa nrē eterne damnatōnis. ſed
heu hec eadē ꝯſolatio miſeris a diuina iuſticia penitus eſt negata.
Hucuſq̄ miſeroꝝ v̄ba damnatoꝝ. Taliter igit̄ o fili ibi flagella-
bunt̄ q̄ hic a flagellis filioꝝum excipiuntur.

¶ Diſcipulus

¶ O iudex tremēde ecce nūc aīa mea ex hac quoq̄ viſione hoꝛribi
li territa ꝓſtrata ē. ⁊ genua diſſoluta vt vix ſubſiſtere poſſum. O de
us meus adiutoꝛ meus. o mi d̄s eterne: auerte obſecro furoꝛē tuū a
me. Abſit a me hec eterna damnatōnis ſnīa foꝛmidoloſa. Nō ſi ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

uerſa me opꝫ ſuſtinere fiat voluntas tua hic in me. huius a me licē-
tiam pleniſſimam habeto nec querulosum diſcipulum de cetero in
me habebis hoc ſolum facias vt me a te in eternū ſepari nō ꝑmittas

¶ Inferni penas videns petrus monachus grauiſſimam penitē-
tiam peregit Petrus quidam monachus ex regione ortus hibernie
loco vaſte ſolitudinis cui euaſſa nomen eſt inherebat hic priuſquaꝫ
heremum peteret moleſtia corporis interueniente defunctus ē Sꝫ
protinus corpori reſtitutus inferni ſe ſupplicia atqꝫ innumera loca
flāmaꝝ vidiſſe teſtabatur Qui etiam quoſdam huius ſeculi poten-
tes in eiſdem flāmis ſuſpenſos ſe vidiſſe narrauit Qui cum iam de-
ductus eſſet vt in illo iam ꝛ ipſe mergeretur. ſubito angelum choru-
ſci habitus apparuiſſe fatebatur q̄ eum in ignē mergi ꝓhiberet. cui
etiam dixit Egredere. ꝛ qualiter tibi poſt hec viuēdum ſit cautiſſi-
me attende Poſtquā vocem paulatim recaleſcētibus mēbris ab eter-
no mortis ſomno euigilans cūcta q̄ circa illum fuerant geſta narra-
uit factiſqꝫ poſtmodum ſe vigilijs ieiunijſqꝫ ꝯſtrinxit vt inferni eū
vidiſſe ꝛ ꝑtimuiſſe tormenta ꝛ taceret lingua ꝯuerſatio loqueretur

¶ Infernales diuerſi diuerſimode ꝓ meritoꝝ qualitate patiuntur
Dicebant de eodem abbate maiore Machario. qꝛ dum ambula-
ret aliquando in heremum: inuenit caput hominis in terra iacens.
Quod cum moueret ꝟga palmea quam habebat in manu locutuꝫ
eſt caput illud ad eum Cui dixit Senex. Quis es tu Reſpondit
caput illud ad ſenem dicens Ego eram ſacerdos gentilium qui ali-
quando ꝯmanebant in loco hoc Tu vero es abbas machariꝰ q̄ ha-
bes ſpm̄ ſcm̄ dei Quacūqꝫ ergo hora miſertus fueris eoꝝ qui ſūt in
tormentis ꝛ oraueris pro eis tunc ꝯſolantur puſillū. Dicit ei ſenex
Et que ē iſta ꝯſolatio Rn̄dit illud caput Quātum diſtat celum a
terra tantū ē ignis ſub pedibus noſtris ꝛ ſuꝑ caput noſtꝝ Stanti-
bus autem nobis in medio ignis non eſt vt quis facie ad faciem vi-
deat proximum ſuum Ait ergo ſenex cum fletu Ve illi diei in q̄ na-
tus eſt hō ſi eſt hec ꝯſolatio ſupplicij Rurſus dt ſenex Eſt peius tor-
mentū ab his. Rn̄dit caput illud. Maior pena ſubtus nos ē Di-
cit ſenex Et qui ſunt in ipſa Dicit illi caput illud Nos qui ignora-
uimus deum vel aliquid modicum miſericordie habemus qui ꝟo
ꝯgnouerunt deū negauerunt eum nec fecerunt voluntatem eiꝰ. hi ſūt
qui ſubtus nos ſunt Et poſt hec ſumens ille ſenex caput illud ſepeli-
uit ¶ Infernales penas ſentiens clericus mundo relicto monaſteri-
um intrauit In nannetis ciuitate tempore henrici quarti imꝑato-
ris erant duo clerici nondum parientibus annis preſbiteri ſancti lit-
teris affatim inſtructi inter ſe multū amici. Hi pactū inierūt inter
ſe vter eoꝝ qui prior moreretur alij vigilanti vel dormienti appare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ret infra triginta dies. Data acceptaq̄ʒ corporali fide non multum
poſt vnus obijt ⁊ triceſima die alteri vigilāti aſtitit. neſcio q̄d op̱is
molliēti ⁊ vultu exangui ⁊ pallido ad eum ait. Agnnſcis ne me A
gnoſco ille ait. ⁊ miror q̄d tā diu moratus fueris. Ille p̱us morā ex
cuſans tandē ait. Et aduentus meus ſi volueris tibi fiet cōmodus
mihi omnino infructuoſus. Nā ſempiternis damnatus ſum ſuppli
cijs. Ego ait alter iuuabo te precibus. ieiunijs. ⁊ elemoſinis mſtris
At ille rn̄dit. Sine penitētia ſunt iudicia dei in inferno. Dū rotat
aſtra polus dū pulſat littora pontus p̱ criminibus meis puniar. ſi to
tus mūdus mihi remedia exq̄reret eterna tn̄ ⁊ innumera penaruʒ
gn̄a patiar. Et vt aliquā ex meis irreuocabilibus penis ꝯgnoſcas.
en vna. Protēditq̄ʒ manum ſanioſo vlcere ſtillantē. Videſ ne ait ti-
bi leuis: Cum ille leuē ſibi referret videri ip̄e mortuus curuatis in
volā digitis tres guttas defluētis tabi ſup̱ eū iaculatus ē quarum
due tp̱a vna fronsē ꝯtingētes cutē ſicut ignito iaculo penetrauerūt
foramē nucis capax efficiētes. illo magnā penam eē doloris p̱teſtā
te clamore. Hoc inq̄t mortuus erit q̄ʒdiu vixeris ⁊ penarꝫ mearuʒ
graue documētum ⁊ niſi neglexeris ſalutis tue ſingulare monumē
tum. Vade ergo dum licet muta habitum ſil'r ⁊ aīm. ⁊ eſto mona-
chus redonis apud ſcm̄ melaniū. Cūq̄ʒ viuus ad h' rn̄dere nollet.
mortuus eū oculi vigore q̱ſtringēs. Si dubitas inquit conuerti mi
ſer lege lr̄ās iſtas. Et hoc dicēs manum protēdit tetris votis inſcri
ptam q̄bus ſathanas ⁊ om̄e ſatelliciū infernorꝫ om̄i eccl'aſtico cetui
gr̄ās de tartaro emittebāt. Q̄ꝫ cum ipi in nullo ſuo voluptatibus
deeſſent. tantum numerum ſubditarum aīarum paterent ad infer
na deſcēdere p̄dicatōis incuria quātum nūq̄ʒ viderāt retroacta ſecu
la. His dictis loquētis aſpcūs diſparuit. Audiēs hec om̄ia vendēs
et dans paup̱ibus ſcm̄ melanium adijt: ⁊ monachus ibi factus op
time conuerſatus eſt

¶ Infernalis ignis q̄ʒ acerbus ſit ⁊ de waltero cui apparuit diabolꝰ

¶ In villa q̄ in territorio bunnēſi ē ſita miles q̄dam nobil' ⁊ de
uotus walterus nomīe habitās erat tam dn̄e noſtre q̄ʒ ordini ſatis
obſequioſus. Hic cum tp̱e quodam infirmaret ſolus q̄ʒ iaceret. dia
bolus illi ad pedes lectuli viſibil'r apparuit. Erat aūt ſicut ip̄e nob
retulit facies eius ad iſtar ſimee diſpoſita cornua habēs caprina In
cuius aſpectu cum terreretur poſtea confortatus ait Quis vl' quid
es vn̄ venis vl' q̄d q̄ris. Rn̄dit monſtrum. Diabolus ſum aīam tu
am tollere veni dicēre milite. Recede leccator aīam meam nō tol-
les xp̄o me cō mēdo. ſubiūxit ille waltere ſi mihi ꝯſenſeris homagiū
q̄ʒ feceris nō ſolū in . olumitati te reſtituam. q̄n etiam ſup̱ oēm tuā
progeniē te ditabo. Rn̄dit miles. Satis habeo de diuitijs tuis

fallacibꝫ non curo Unde ergo tibi theſauri Infra terminos inquit
curie tue infiniti occultantur Cum quo cum miles iam loqui dele-
ctaretur ait Dic mihi vbi eſt anima domini mei wilhelmi comitis
iuliacenſis nuꝑ defuncti Tunc reſpondit diabolus militi ⁊ dixit il
li Noſti caſtra vicina wolkenborch ⁊ drakenuelt Noui inquit. ⁊
ille ꝑ fidem meam dico tibi ſi ferrea eſſent tam caſtra quam coꝝ mō
tana Et in illo loco mitterentur vbi anima wilhelmi eſt añquā ſu-
percilicium ſuperius inferiori iungi poſſet liquefierent Quo dicto
mox cachinnando ſubiunxit Ardor iſte balneum lacteum eſt ei In
futuro qñ corpus ſuum anima reſumet .tunc primum penam debi
tam recipiet Requiſitus de anima henrici comitis ſeynenſ re
ſpondit Certe illam habemus De pena illius nihil expreſſit Adie
cit etiam interrogare illum de prē ſuo Ad quod rñdit ille Viginti
annis ⁊ vno illū habuimus .Sed monocula illa ⁊ caluus ille atq;
pediculoſus qui in ſolario iacet nobis eum abſtulerunt Monocu
lam vocauit vxorem eius iugiter lachrymando oculum vnum ꝑdi
derat Caluum dixit filium eius theodoricum monachum noſtruȝ
qui ad videndum germanum eodem tp̄e aduenerat Interrogatus
ꝟo de predicta matrona Reſpondit Nūq; poteſtati noſtre addita
eſt.eo ꝙ mulier eſſet bona ac ſcā Fratrem aūt tuum lambertum ſic ſel
lauimus vt noſtrum ius euadere non poſſit.qui añ paucos annos
defunctus eſt vir auarus ⁊ pecunioſus Dicente iteꝝ milite Dic mi
hi de quo loco veniſti nunc ad me Rñdit demon Ego ⁊ ſocij mei e
ramus in exequijs cuiuſdam abbatiſſe nigri ordinis egreſſum aīe e
ius preſtolantes Tunc miles.quot eratis ibi: Rñdit demon No-
ſti nemus in Cottenforſt Optime inquit noui Et ille .Non ſūt tot
folia in arboribus q̄t illic fuimus congregati .non eſt tā grandis ſil
ua in prouincia noſtra Et quid obtinuiſtis ibi: Rñdit Heu nihil
Femina fuit religioſa ſed ⁊ michael archāgelus ſuꝑueniens cū fuſte
ferreo ſic nos cecidit ⁊ cedēdo fugauit.vt diſꝑgeremur quēadmodū
puluis q̄ a turbine impellitur Requiſitus etiaȝ ſi eſſet in obitu do
mini gerardi abbtis noſtri tunc recenter mortui Rñdit.Non ētm̄
harene littore maris quot ibi fuimus .Sed modicum ibi obtinui⁹
q2 pediculoſi illi more porcoꝝ in humo iacendo grunnientes nō ſi-
nebant ꝓpius nos accedere Habēt preterea domum quādam ſuſur
rū capitulum notans in qua omnia nobis quecūq; delinquūt ſub-
trahuntur Et dixit miles Quō ſtultiſſime auſus fuiſti ad obitum
viri tam iuſti venire Auſus inquit Ego pñs fui vbi dei filius expi
rauit ſedens ſuꝑ brachium crucis Hoc ꝟbum a demone ꝓlatum ⁊
a laico recitatum maxime mihi fidem fecit dictorum.eo ꝙ in gloſa
legat̄ ſuꝑ Thobiā Dicente waltero Que fuit porcio vrā in chriſti

mořte: Rñdit Nulla. Malo nrõ illuc venimus: qꝛ virtute moꝛiē
tis turbati ꝛ exagitati. detruſi ſumus in infernum Multa alia cũ
demone quotiens ſolus erat conferebat. que poſtq̃ ꝯualuit multis
recitauit Vis nũc audire qual' p̃dicti comitis wilhelmi finis fue
rit et pene.

¶ Infirmatus in caſtro ſuo nydecke pro quadã cõtumilia ſibi illata
venit coloniam. Qui cum rediret in via defectum coꝛdis incurrit ꝛ
aĩe eo dicẽte O h nũq̃ de cetero videbo coloniã Cũi terrã depoſito
cum medicus eius diceret moꝛtem eẽ in ianuis ſubiecit. Cõſulo ti
bi vt vxoꝛem tuam recipias. Reſpondente illo non faciam. Sup
plicauit ei pꝛo quodam milite quem diu cruciauerat Nequaq̃
inquit egredie me viuente Tũc medicus. Ergo añ diem craſtinu
egredietur. Quod ita factum eſt Cum vero moꝛiturus eſſet in ſinu
cuiuſdam matrone quam a viro pꝛopꝛio tulerat iacebat. Cui cũ il
la diceret. Domine quid faciam poſt moꝛtem veſtram. Iuueni in
quit nubere debes militi. Hec eñi v̄ba vltima fuere

¶ Eadem nocte ſicut mihi retulit abbas quidã oꝛdinis noſtri ſanc-
timonial' quedam ſancti mauricij Colonie in loca penarum tranſ-
poſita eſt. in q̃bus puteum magni hoꝛroꝛis igneo tectum opercu-
lo inter flammas vidit ſulphureas.
¶ De quo cum ſuum ductoꝛem interrogaſſet. Reſpondit ille Due
tantum anime in illo ſunt anima videlicet Maxentij imperatoꝛis
et anima wilhelmi comitis iuliacenſis. Hanc viſum recitans cu
eadem die rumoꝛ inſonuiſſet colonie de moꝛte eiuſdem comitis vi
ſionem fuiſſe veram intellexit. Propter ſimilem culpam iuſtum fu
it vt qui pares erant in culpa confoꝛmes fierent in pena. vtriuſq̃ vi
tam noui. Maxentij ex lectione wilhelmi ex multoꝛum relatione.
¶ Uterq̃ tyrannus vterq̃ ſupꝛa modum luxurioſus. Sicut le
gitur in cronicis. nulla fuit in vꝛbe romana ſiue extra vꝛbem matro
na tam nobilis tam pudica. dummodo oculis maxentij placeret:
quin de domo mariti ſublatam coꝛrumperet Similia faciebat de
virginibus ꝛ viduis. Uiderunt iſta viri ꝛ ingemuerunt parentes
et tacuerunt Tanta erat illius crudelitas vt cum nimio doloꝛe coꝛ
dis afficeretur triſticiam tamen diſſimularet. Tanta eius extitit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

tyrannis vt paſſim ſenatores ciues milites occideret. de quibus ali
qua habebatur ſuſpitio. wilhelmus vero non diſſimilia operaba /
tur his ⁊ ſi non pari poteſtate non tamen impari voluntate ſicut
audiui ita deditus erat luxurie ⁊ inceſtui vt vix aliquem haberet
miniſterialium cuius vxorem aut filiam non attemptaret violare ;
nullam habeus differentiam inter matrem ⁊ filiam. inter legitimã
et abſolutam ¶ Quante fuerit circa ſubiectos ſiue cõprouincia
les crudelitatis omnis nouit epiſcopatus Colonienſis Maxenti /
us vxorem propriam occidit iſte incluſit. Ille perſecutus eſt eccleſi /
am multos per fidem occidendo Iſte tempore ſciſmatis imperij ro
mani perſecutus eſt ſedi apoſtolice obedientes ſacerdotes de ſuis ſe
dibus eijciendo quoſdam mutilando ⁊ bona eccleſiarum diripien /
do. Hec acta ſunt in tꝑibus Innocentij pape.

¶ Infernales ⁊ horrendiſſimas penas quidam di ues ſuſtinuit vt ꝑ qualitate delectationum qualitates pe / narum reciperet

¶ Refert petrus cluniacenſis ꝙ monachus quidam cum in ex
tremis vite ſue eſſet anima ſua ducta ſit ante infernalem portã que
cum ibi tot diuerſitates penarum cõſpiceret vltra ꝙ̄ dici poteſt tre
mere cepit. Quod ne faceret angelus prohibuit Ibi vero aliqꝙ̄ diu
morante eo vidit demones quoſdam precurrentes ⁊ nimiũ cachin
nantes de perditione anime cuiuſdam diuitis quam ſocij ſui ſecum
in baratrum damnationis attraxerant. Venientes aũt ad principẽ
demoniorum: dixerunt ſe animam amici ſui cum gaudio magno
attrahere. Quibus congaudens ſi gaudium infelicitas dici poteſt
ait. Accipite ⁊ pompoſe ſicut ſolitus erat in cathedra ſua ſedere fa /
cite induentes eum. ſicut ſolitus erat veſte honorifica. Et ſedere eu
fecerunt ſuper ſedem ita inextinguibiliter ardentem. ꝙ̄ ſi totum
mare ſuperfunderetur nullatenus extingueretur. palliu vero quo
eum circũdederunt non minoris flagrantie erat. Illo in ſede miſe /
rabiliter collocato infelicius veſtito princeps ad ſuos ſeruientes ait
Ite ⁊ ſicut decens eſt tali amico noſtro poculum noſtre delectatio /
nis propinate. Tunc tanquã ereum liquorem candentem omni ge
nere fetoris mixtum ori eius appoſuerunt. ⁊ appoſitus per omnia
mẽbra eꝰ in flãmas diffuſus effũdebat: q̄ potato ioculatores demo
nes q̄ ei iocularẽt admiſit Qui accipiẽtes duo cornua ignibꝰ plena
auribꝰ eꝰ appoſuerũt. ⁊ co / micari icipiẽtes ſcitillas ꝑ oculos eius et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

per narco: ⁊ ꝑ oīa foramīa eius emittebāt Deiñ in camerā miſ-
ſit vbi cōtra delcātōes carnales q̄s ſolebat cū puell' dū adhuc viue
ret exercere] infernales pateretur amaritudines. que oīm ſerpētium
gn̄ibus erit repleta. Et ita nimio calore incēſa ꝙ cādentis ferri ſa-
tis euinceret ardorē. a quibus exceptus q̄ꝫ horribil'r āplexatus quā
q̄ꝫ decoroſe oſculatus; quāq̄ꝫ miſerabil'r ſic ꝯtrectatus ⁊ ꝑ oīa mem
bra diſcerptus a nob' pius pater remoueat ꝙ nūq̄ꝫ expiamur Et cō
tra queq̄ꝫ oblectamēta carnalia: q̄ prius habuerat viuēs ſingl'a tor-
mēta infernalia inferebāt. Hoc viſo aīa monachi ad corpꝰ rediijt. et
quod viderat ob vtilitatē audientiū pl'imis enarrauit.

Aliud

¶ Erant in ſchola duo inſolētiſſimi ſcholares adoleſcētes q̄ nō ſolū
nō pati volebāt correctōes mgr̄i. verūetiā ⁊ ad inſolētias ⁊ diſſolu
tōes alios ſtudere volētes ſepiſſime ꝯpellebāt: ⁊ hoc quidē magi-
ſter emēdare nō poterat nec audebat. Cōtigit ergo mgrm̄ mori et
tertio die aut quarto in media ſchola in effigie mgr̄i diabolū cū ꝟga
ferrea corā oīb9 apparere. Nec mora cū nigro vultu in adoleſcentes
dictos exurgēs. ⁊ cū ꝟga ill' mortē intemptās repēte diſpuit Mox
q̄ꝫ illi ꝑ pauore in furiā ꝟſi poſt dies aliquot obierūt. Ex hinc ergo
ſcholares diuinū aduertāt iudiciū. ⁊ mgr̄is ſuis ſubdi diſcant. nec
vnq̄ꝫ refugiant corrigi ne eis cōtingat poſtmodum cum virga fer-
rea vapulare.

¶ Refert petrus cluniacenſ ꝙ apd̄ caſtꝝ lizimacū qđ in pictauieſi
pago eſt ſituatiſt nuꝑ q̄dam p̄ſbyter erat q̄ ſacerdotal' ordis ſuꝑ cele
ſtem dignitatē miſerrime vite ꝯuerſatione deturpās nō ad aīa1um
quib9 ꝑerat curā ſed ad carnis voluptatē explendā ſacro miniſterio
vtebat'. Territus tn̄ ꝯſcie malo ſicut aliqn̄: ⁊ mali ad horā ꝯpūgū
tur familiaritatē quorūdam bonoꝝ viroꝝ expetijt. ⁊ abbati bone-
vall' ⁊ frīb9 eiuſdē monaſterij ſe in amicitia ſpecietenus copulauit
Qui longo tp̄e eū de vite emendatōe ꝯmouentes. ⁊ vt ſeculo renū
ciare. aſſidue exhortātes nihil ab eo impetrare p̄ter inanem ſpē po
tuerūt Nam libēter q̄ dicebāt audire ſe fingēs. ⁊ ſꝑ eos de cōuerſioē
ſuſpendēs de ſocietate ſcōꝝ illoꝝ gl'abatur. nec ammonitōe vl' exem
plis eoꝝ a mal' retrahabat'. In his itaq̄ꝫ ꝑdite vite ſue actib9 ꝑdu-
rans. ⁊ obſtinatūe impia irā ſibi in die ire theſaurizans in morbum
incidit Qui poſt aliquot dies ingraueſcente ad extrema ꝑueīt Adi
erat eū prior viſitatōis grā iam dicti monaſterij atq̄ꝫ cū eo per aliq̄ꝫ
tū diei ſpaciū ipſo quoq̄ꝫ rogāte permanſerat Et nocte ſuꝑueniente
cum cunctis deſcendētibus ſolus lecto eius aſſideret. clamare terri
biliter eger ille ad priorem cepit Succurre ſuccurre ait ſuccurre Ec
ce duo ſuper oēꝫ feritatē leones expauēdi in īpetū me faciūt. ⁊ ianti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

oꝛe ac rictu feroci ꝑ fruſta me decerpūt. totūq̃ ꝯſumere volūt. Deꝫ
pꝛecare cito dn̄m vt ab his eripiar anq̄ coꝝ moꝛſibꝰ ꝯſumar. Dice
bat hoc ⁊ tremebat. ⁊ velut deuoꝛaturos fugiēs timoꝛe defecto coꝛ
poꝛi vires addēte retro ſedebat. Prioꝛ vocis ac geſtus illiꝰ turba-
tus terroꝛe nō ſine multo ⁊ ip̄e timoꝛe erat. ad p̄ces tn̄ ip̄e nccitate
impellēte ꝯuerſus ꝓ miſero illo (vt poterat) deū exoꝛabat. Quo oꝛā
te mutata voce eger. Bn̄ inq̇t bn̄ receſſerūt crudeles beſtie. ⁊ ꝑ oꝛō
nes tuas iā nuſq̃ apparent. Et qꝛ vſq̃ ad vltimū ſpm̄ ſuꝑ cōpos ſui
extitit: nec ut q̇dam moꝛientiū ſolēt vel in modico ſenſu īminutus
fuit ꝯuerſus ad p̄oꝛem loq̇ cū ip̄o de q̇buſdam vt ſaniſſimus cepit.
Cūq̃ tam de his q̃ de aliȷ̃s mlta inter ſe v̄ba ꝯferrēt. hoꝛe fere vni
us ſpacio elapſo rurſus inclamare lōge terribiliꝰ q̃ p̄us exoꝛſus eſt.
En inq̇t en ignis de celo vt toꝛrēs inūdans dn̄dit. ⁊ ſuꝑ hunc lcm̄
veniēs iam iāq̃ me in fauillaꝫ vſq̃ ꝯburit. Feſtina. adiuua. oꝛa. ſi
foꝛte ab hac moꝛte eripi valeā. Et hec dicēs manibꝰ ⁊ brachiȷ̃s oꝑto
ria ſubleuabat. ⁊ ea velut aliq̇d iuuare poſſent inuiſibilibꝰ ignibꝰ
turbatus opponebat. Sed nequaq̃. Nō em̄ coꝛpalia tegmina ab
ſpiritalibꝰ incēdiȷ̃s tegere poterāt. quē celeſti vindicte impia opera
exponebāt. Prioꝛ adaucto timoꝛe denuo ad oꝛōem ꝯuertit ⁊ q̃tū
in tali caſu poſſibile erat dn̄i miām ꝓ eo dep̄cabat. Jllo vt ſup̄ oꝛō
ni inſtāte poſt paululū patiēs gratulatōis vocibꝰ p̄ces eiꝰ interrupit
dicēs. Jā ab igne tutus ſum. nā dum ſuꝑ me (vt dixi) cū impetu deſ
cenderet: interpoſitus ē lintheꝰ vſq̃ ad quē ignis ꝑueīt ſed eū trāſi
re nō potuit. Jamiā ab iſto ꝑiculo ereptꝰ oꝛo ne a me diſcedas quouſ
q̃ q̇s illoꝝ finis futurus ſit agnoſcas. Tūc prioꝛ q̇ tam timoꝛe q̃
hoſpitādi nccitate recedere nolebat ſubſtitit. ⁊ ab oꝛōne ſurgēs rur
ſum ei aſſedit. Cūq̃ eū tantis terroꝛibꝰ anxiū ꝯſularet. ⁊ vterq̃ ad
inuicem (vt p̄us colloq̄ret) ſubito egrotꝰ ad inuiſibilia ereptus obmu
tuit. eū p̄oꝛ raptū ab humanis intelligens rei exitū p̄ſtolabat. Tuꝫ
ecce poſt mltum noctis ſpaciū homo ad ſe rediȷ̃t ⁊ miſerabilr inge-
miſcēs ait. ha. ha. ad iudiciū eternum raptus ſum. ⁊ heu miſer eter
na moꝛte dānatus ſum. Traditus ſum hoꝛrēdis toꝛtoꝛibꝰ igne iex
tinguibili: cū diabolo ⁊ āgelꝰ eiꝰ ꝑpetuo cruciādꝰ. Ecce ecce ignita ſar
tago plena bulliēti adipe quā coꝛā me toꝛmētoꝝ miſtri detulerunt.
eāq̃ ad me frigendū vndiq̃ ſuccenderūt. Et cū ſepe nomiātus pri-
oꝛ oꝛōni ſicut iam bis fecerat tertio quoq̃ incubuiſſet ille ait. Ceſſa
ceſſa oꝛo pro me oꝛare. ne pro illo vltra fatigeris pro quo nullate-
nus exaudieris. Prioꝛe aūt dicente frater redi ad coꝛ ⁊ miſericoꝛ-
diam dum adhuc viuis a deo require. ille adiecit. Putas ait me vt
nſanum loqui: Non ait inſanio. ſed ſana mēte ea que dixi cōfirmo
Et cucullam prioꝛis manu tenens eum interrogaui. Nonne hoc

quod manu teneo cuculla tua est quod respondēte: est a dixit. Si ꝗ
cut hec vestis cuculla est. ⁊ sicut hoc qd̓ substratū ē mihi palea ē: sic
et hoc qd̓ coram cerno ignita sartago est. Et dū hec loquereť gutta
inuisibil' ignis de illa quā videbat sartagine exiliēs in manu eiꝰ ꝓpo
re vidēte cecidit. ⁊ mirabile dictu cutem ⁊ carnē vsq̧ ad itima ossis
cōsumpsit. Tūc ille acri cū gemitu. En inq̄t indubia tibi ꝓbatio Nā
sicut ista quā vides de sartagine ꝓlapsa gutta carnis ꝑtem ꝯsump
sit sic ꝯfestim me ignea vorago ꝯsumet. Porro ad ista stupēte iterum
dixit Ecce sartaginē ipam ministri infernales ꝓpius afferūt ⁊ vt me
in illā inijciāt iamiāq̧ manus adaptāt. Et post modicū. Ecce lin
theū in quo iaceo vndiq̧ ꝯcurrentes accipiūt. ⁊ in igneā sartaginē
eternāq̧ fixurā ꝓijciunt. Hec velut vltimuꝫ vale mox vt ꝓpori atq̧
his q̄ ad hoc spectaculū horrendū ꝯuenerāt dixit. subtracta voce ⁊
reflexa ceruice puniendū spm̄ ꝯdemnatis spiritibꝰ tradidit. Tātus
vero terror oēs inuasit vt oēs aufugerēt. nec aliq̄ in domo vbi mor
tui cadauer remāserat remanere auderent. Facto mane miserꝝ cada
uer sepulture traditū est. Post aliquot aūt dies cū ad vniuersos cir
ca positos. hec tā terribil' fama ꝑuenisset rei ꝟitatē ꝓbare volētes tu
mulū apuerūt ⁊ fossam illā quā in manu adhuc viuentis p̄sbyteri
gutta p̄nuncia damnatōis fecerat in mortuo cadauere inuenerunt
que oīa. sicut btūs Gregoriꝰ dr̄. nullo mō ꝓpter se infelix p̄sbyter
vidit cui nihil ipa visio ꝯtulit. sed q̄nta cautela sacerdotale officiū
amministrādū q̧ reuerēter diuina mysteria sint tractāda. superna
super eum dispositio demonstrauit ¶ Aliud.

¶ Duo clerici vno corde intrabāt monasteriū. ⁊ tā exēplariter
viuebāt vt oēs eos diligerēt. Post duodecim ānos vnus moritur.
Cui minor ait. Tecū ꝓ deo parētes ⁊ patriā reliqui. solare ergo me
um exiliū tuo reditu: vt sciā q̄d meruimus oīa relinquētes. Faciaꝫ
inquit o dimidiū cordis mei deo ꝓpicio. Tu aūt dilige mortuuꝫ. qꝛ
viuus te efficaciter sicut matrē dilexi. Moritur ergo q̄si dulcit' dor
miēs. Et ecce die septimo redit mortuus iocūda ⁊ splendente facie
dicēs. Mi frater henrice sicut audiuimꝰ sic vidimꝰ in ciuitate dn̄i
virtutū. Dudū iā centuplū recepi. ⁊ ecce vitā eternā possideo Pre/
ferebat aūt in dextera eiꝰ eccl'am aureā miri artificij ⁊ decoris. sini/
stra ꝟo cordis locū tegebat. Ille ꝟo viuꝰ sup̄ q̧ dici pt̄ exhilaratus
ait. Cur mi dulcis frater gherarde in manu tua ita reuerēter geris
eccl'am: q̄re etiā cor tuū celes solita dilectōe edicito: Intrepidꝰ ait:
audi qꝛ ꝯsolari te reuersus sum Nosti qꝛ eccl'am a meis mihi sum
ꝑtuose ꝓcuratā cum eius honore ⁊ cōmodo amore ꝑfectōis euange
lice ⁊ timore ꝑiculi qd̓ est in cura aīarū reliqui. Quare sup̱ oēs re/
ges terre ⁊ cunctas seculi diuitias cū beatis eternaliter exulto Cui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

aũt am̃orẽ coꝛ meũ celo qꝛ ip̃m p̃cioſo lapide tãti ſplẽdoꝛis decoꝛa-
tur. vt viſus tuus mox ex illo cearetur qđ ꝯſecutus ſum a domino
meo ieſu xp̃o. qꝛ eius paſſionis ⁊ incarnatõis bñficiũ quotidie de-
uotus ruminare ſolebã. Si me diligis inq̃t tolle cito manũ libẽter
pꝛo hoc vidẽdo vnũ oculũ expendã. qđ dixit ⁊ fecit. Lũ aũt nimis
ardenter ꝓ tãto gaudio etiã altero ꝑuari deſiderabat ait illi beatus
Mea interuentõe triceſima die mihi iũgeris ⁊ gaudiũ noſtrũ ne-
mo tollet a nob. Interim dic fratribꝫ: qꝛ magna eos p̃mia manent
nemo tepeſcat. frater xp̃o ſic diſponebat domui ſue id eſt cõſcientie
vt nihil liberet niſi cibꝫ aĩe. flentibꝫ aũt pre amoꝛe fratribꝫ ei⁹ tri-
ceſima die iocũde eiſdẽ valedixit atq̃ migrauit.

De quarto nouiſſimoꝝ quod eſt regnum celoꝛum.

Quartũ nouiſſimoꝝ qđ valde ⁊ p̃cipue debet hoĩes a pctĩs
retrahere eſt gl'a celeſtis. Si hõ ſe refrenat ab homicidio vl'
cõſili'ꝯ ope criminoſo: ne ꝑdat tẽpalia. q̃nto magis debꝫ ſe co-
hercere ab om̃i actu illicito ne amittat gaudia ſempiterna.
Vñ Aug⁹. in libꝛo ꝯfeſſionũ. Et gaudiũ qđ nõ datur impijs: ſed eis
qui te colũt quoꝝ gaudiũ tu ip̃e es. Et q̃ſcribitur ꝑmo ad Coꝝ. vi
Iniq̃ regnũ dei nõ poſſidebũt. immo cũ maxia cõfuſione repellent
ab eodẽ. ſicut goliardi ⁊ nebulones viliſſimi indignãter repelli ſolẽt
ab impatoꝛis curia ne illic ſedeãt cũ regibꝫ ⁊ ꝑncipibꝫ in tã excel-
lẽti ⁊ ſolẽni menſa. Dicit eñ caſſiodoꝛus ſup illđ pſal. Expelle eos
qm̃ irritauerũt te dñe. Hic diſcim⁹ ꝙ tm̃ vnuſq̃ſq̃ repellit q̃ntum
eius pctã cumulãtur. quãtitas eñ delicti mẽſura ẽ repudij. Nun-
quid ergo q̃libꝫ pctã vitabit. ⁊ tãq̃ mortiferꝝ celeri⁹ abhoꝛrebit. q̃
per hec celeſte gaudiũ ſe nouerit amiſſuꝝ. De hac ãt icõp̃hẽſibili gl'a
ego pauꝑ ingenio q̃d loquẽdo ꝓferã: Si eñ ocul⁹ nõ vidit nec au-
res audiuit nec in coꝛ hoĩs aſcẽdit. q̃ prepauit ds diligẽtibꝫ ſe. Si-
cut ſcribit ꝑmo ad coꝝ. ij. de ill' q̃ tũc referã. Certe q̃ſi balbuciẽdo ſi
cecus nat⁹ diſputãs de coloꝛibꝫ nõ ꝯſiderãs de ſenſu ꝓpꝛio. ſꝫ mul-
tiplici ſcripturaꝝ teſtimonio pauliſper inde dicam

¶ Eſt igit notandũ. ꝙ quãuis in regno dei ſunt valde mlta: imo in-
numerabilia eius felicitatẽ tangẽtia ⁊ gl'am pleniſſime atteſtãtia.
Ip̃m tñ quo ad p̃ſens ſpẽal'r a tribꝫ cõmendat. Primo a ſumma pul-
chꝛitudine ſiue claritate. Secũdo a bonoꝝ oĩm copioſitate. Tertio
a maxia leticia iugiter durãte in eternitate. Nã ibi ẽ immẽſa pul-
chꝛitudo ſiue claritas. bonoꝝ ĩfinita copioſitas. ſummũ gaudiuꝫ ⁊
ſtabil' eternitas. De q̃bꝫ hic ꝑ oꝛdinẽ breuiter dicetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

De pulchritudine regni celorum.

IN primis igit regnū dei cōmēdatur a ſumma pulchritudi
ne ſiue claritate. Nā vt dr ſapiētie. v. Ipē dr regnū decoris.
Hinc eſt qd pſal. dr. Dñe dilexi decorē domus tue. Vñ Thobie.
xiij. Beatus ero ſi fuerint reliqe ſemis mei ad videndā claritatem
hieruſalē. Porte eius ex ſaphiro ꝛ ſmaragdo edificabunt ꝛ ex lapi-
de pcioſo. Ois circuitus murorum eius ex lapide cādido ꝛ auro mū-
do oēs platee eius ſternent. Itē Apocal. xxi. Ipa ciuitas aurum mū-
dum ſil'e vitro mundo fundamēta muri ciuitatis ſunt lapide pcio-
ſo ornata. ꝛ duodeci porte. xij. margarite ſunt p ſingulas. ꝛ ſingule
porte erāt ex ſingul' margaritis. ꝛ platee ciuitatis aurum mundū tan
quā vitrum plucidū: ꝛ tēplū nō vidi in ea. Dñs em ds omps templū
eius eſt ꝛ agnus Et ciuitas nō eget ſole neqꝫ luna vt luceāt in ea Nā
claritas dei illumiabit eā. Et lucerna eius ē agnus ꝛ ābulabūt gētes
in luie eius. Itē apocal'. Nox vltra nō erit ꝛ nō egebūt luie lucerne
neqꝫ luie ſol': qm ds illuiabit illos: ꝛ regbūt in ſcla ſclorum. Cū quo
videt cōcordare illd Eſa. xl. Nō erit tibi āplius ſol ad lucendū per
diē: nec ſplēdor lune illuiabit te. ſed erit tibi dñs in lucē ſempiternā
Ipe em ē ſpeculū ſine macula ꝛ cādor lucis eterne. Sicut ſcribitur
ſap. vij. Itē ſplēdor gl'e vt habet ad Hebreos pmo. Nā ſplēdor eius
vt lux erit. Abacuc. iij. Ab hoc ſplēdore oēs ſci in regno celorum reci-
piunt lucē ꝛ fulgorē ſempiternū quo aſſidue felices letātur. Unde
Judicū. v. Qui diligūt te ſicut ſol in hortu ſuo ſplēdet ita rutilent
Et ergo dr Sap. iij. Fulgebūt iuſti: ꝛ tāquā ſci illi in arūdineto diſ-
currēt. Mat. xiij. Fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris eorum O qꝫ
gl'oſum eſt hoc regnū. ꝛ qꝫ dilecta tabernacula tua dñe virtutum qꝫ
magnus decor. qꝫ ingens ſplendor in ciuitate dñi. qꝫ mira claritas
et qꝫ ſumma amenitas in celeſti patria Unde Auguſtinus de li-
bero arbitrio ſic inquit. Tāta eſt pulchritudo iuſticie. tanta eſt io-
cūditas lucis eterne: vt etiā ſi non liceret amplius in ea delectari qꝫ
vnius diei hora propter hoc ſolum innumerabiles huius vite di-
es pleni delicijs ꝛ affluentia bonorum temporalium recte ꝛ meri-
to deſpicerentur. Non em falſo aut paruo affectu dictum eſt Quo
niam melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper milia. ¶ Quare idem
Auguſtinus in libro de ciuitate dei exclamans ita dicit. O celeſtis
hieruſalem domus illuminoſa ad te ſuſpirat peregrinatio mea et
poſſidet me in te qui fecit ꝛ me ꝛ c. ¶ Unde Bernardus in ome-
lia tertia ſup miſſus ē. O qꝫ glorioum eſt regnum illud in quo re-

ges cōgregati cōuenerunt in vnū ad laudandū ſcʒ ad glorificandum
eū q̄ ſup omnes eſt rex regū ⁊ dn̄s dn̄antium. de cuius ſplendidiſſi
ma contemplatōe fulgebūt iuſti ſicut ſol in regno patris eoꝝ. Hinc
propheta dr̄ Adimplebis me leticia cū vultu tuo. Vn̄ iob. xiij. Vide
bit faciē eius in iubilatōe. Hāc faciē omnes inſpiciēt q̄ dn̄o fidel'r
ſeruierūt in humilitate cordis. in laboribꝫ plīmis ac operibꝫ vir⸗
tuoſis. Vn̄ Apocal'. vltimo. Serui eius ſeruient illi ⁊ videbūt fa⸗
ciem eius. Et iō dr̄ eſa. xxxiij. Regē in decore ſuo videbūt. O q̄ʒ pi
um ⁊ q̄ʒ gratū: q̄ʒ ſuaue q̄ʒ btm̄ erit tūc ieſum videre his q̄ eū dilexe
re Tūc certe exclamādo dices illud. Abacuc. iij. Ego aūt in domi
no gaudebo: ⁊ exultabo in deo ieſu meo. O q̄ʒtum gaudebūt quos
gaudia ſumma replebūt. Quos illuſtrabit. quos ſemper glorificabit.
Viſio ſancta dei. ſplendorq̄ʒ ſue faciei.

¶ De copioſitate omniū bonorum regni celeſtis.

Regnū celeſte commendat̄ ſcd̄o a bonoꝝ oīm copioſitate. Vn̄
Auguſtinus in libro de ciuitate dei ſic dr̄. Qd̄ deus prepa
uit diligētibꝫ ſe. ſpe nō attingit̄. charitate nō cōprehēdit̄. de
ſideria ⁊ vota trāſgredit̄. Acq̄ri pt̄: eſtimari nō pt̄: Item Bernar.
Merces ſcōꝝ tam magna q̄ nō pt̄ mēſurari taʒ multa q̄ nō pt̄ nu
merari. tam copioſa q̄ non pōt eſtimari. De his ſupabundātibꝫ bo
nis ⁊ diuitijs ipſius regni celeſtis Ita ſcribit̄ deutero. viij. Dn̄s ds
tuus introducit te in terram bonā terrā riuoꝝ aquarūq̄ʒ ⁊ fontiuʒ
in cuius campis ⁊ montibus erumpent fluuioꝝ abiſſi. Terraʒ fru⸗
menti ordei ⁊ vineaꝝ in qua ficus mala granata ⁊ oliueta naſcun⸗
tur terrā olei ⁊ mell'. vbi abſq̄ʒ vlla penuria comedes panē tuum et
rerum oīm abundantia perfrueris. Certe hec terra fertil' copioſiſſi⸗
me fluens lacte ac dulcedine mell'. Hec eſt terra ad quā exploran⸗
dam miſſi ſunt filij dan. ſicut ſcribitur Iudicū. xviij. Qui redeūtes
dixerūt. vidimus terram valde opulentā ⁊ vberem. nolite negligere
nolite ceſſare eamus ⁊ poſſideamꝰ eam nullus erit labor Tradetq̄ʒ
dn̄s nobis locū in quo nullius rei ē penuria. Nā omē qd̄ moleſtat
ibi deeſt Auguſtinus. Eterna btītudo cōſiſtit in duobꝰ ſcʒ in neceſ⸗
ſaria abſentia oīs mali ⁊ neccāria p̄ntia oīs boni. Si eni queris qd̄
ibi eſt. Aliter nō pt̄ rn̄deri niſi q̄cq̄d boni eſt. ⁊ q̄cquid mali ē nuſ
quā eſt. Et ergo dr̄ btūs Grego. Nihil exterius qd̄ ibi appetatur. ⁊
nihil interius qd̄ ibi faſtidiatur Iō ſcribitur Apocal'. vltimo. Nō
eſurient neq̄ʒ ſitiēt amplius. ⁊ nō cadet ſup eos ſol. neq̄ʒ vllus eſtus
qm̄ agnus dei qui in medio throni eſt reget eos. ⁊ deducet eos ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

vite fontes aq̃ꝝ. Et ibidẽ oñdit mihi flumẽ aque vite qui ſitit veiat
qui vult accipiat vite aquã gratis. Qui aũt biberit ex hac aqua nõ
ſitiet iterũ ſed fiet in eo fons aque ſalientis in vitam eternam. vt ha
betur Joan. iiij. O q̃ꝫ felix patria. q̃ꝫ beata terra vbi deus erit om-
nia in omnibus ⁊ nullius rei eſt penuria ſeu aliquis defectus. Cer
te hec patria locus ẽ paſcue celeſtis vbi nihil deerit. in quo fideles ſu
os dñs reficiet ſuauiter ac perpetue collocabit. Vñ Ezechie. xxxiiij
Inducam eas in terram ſuam ⁊ paſcam eas in mõtibus iſrl'. i riuis
in cunctis terre. in paſcuis vberrimis paſcam eas ⁊ in mõtibꝰ excel
ſis erũt paſcue eaꝝ. ibi requieſcẽt in herb' virẽtibꝰ ⁊ i paſcuis pĩguibꝫ
paſcẽt' ſup mõtes iſrl'. Ipi em̃ ſancti paſcẽtur in cognitõe ſumme ve-
ritatis. ⁊ illa erunt paſcua vberrima ſiue ingrediantur ad cõtem-
plandũ diuinitatẽ: ſiue egrediantur ad cõſiderandũ humanitatem
vtrobiqꝫ inueniẽt plenam ſocietatẽ. Vñ Joan. x. Ingredietur ⁊ e-
gredientur ⁊ paſcua inuenient. Itẽ paſcentur in delectatõe ⁊ fruiti
one ſumme ſuauitatis. ⁊ illa erũt paſcua pinguia. Vñ dr̃ in ps̃. Ex
adipe frumenti ſatiat te. Adeps huius frumẽti eſt delectatio. ⁊ ſua
uitas que cauſatur ex amore dei. Hoc ergo amore ſicut adipe ⁊ pi
guedine repleatur aĩa mea. Paſcẽtur etiam in eternitate perpetue
ſecuritatis. ⁊ illa paſcua erunt virẽtia. nunq̃ꝫ em̃ areſcẽt ſꝫ ſemper vi
reſcent ⁊ in pulchritudĩe ꝑpetua durabũt. Ecce q̃lis patria: ⁊ q̃ꝫ bo-
na terra. vbi tã vberrima pinguia ⁊ virẽtia erũt paſcua btõꝝ. Hec ẽ
vere terra viuentiũ in q̃ credimꝰ tot ⁊ tãta videre bona domini. Vñ
dicitur in ps̃. Replebimur in bonis domus tue. ⁊ que ſunt in illa
bona quibus ſancti replebuntur: niſi illa incõprehenſibil' gloria be
atorum. Nam vt dicit Bernardus in ſermone de dedicatione. Ad
imaginem dei facta eſt anima rationalis. ceteris omnibus occupa-
ri poteſt: repleri non poteſt. Capacitatem em̃ dei q̃cquid deo minꝰ
eſt non implebit. Hac ineffabili gloria non ſolum implebimur: ve-
rum etiam vſq̃ꝫ ad ſummum inebriamur. Vñ Hiere. xxxij. Inebri
abo ſacerdotum aĩas cum pinguedine hoc faciet in cena magna fi-
delibꝰ preparata. Tũc em̃ precinget ſe ⁊ faciet illos diſcumbere. ⁊ trã
ſiens miniſtrabit illis ferculum ſue glorie: ⁊ vinum mire ſuauita-
tis ⁊ leticie eis exhibendo. Tunc dicetur ille diſcumbentibus. Cã
ticoꝝ. v. Comedite ⁊ bibite amici ⁊ inebriamini chariſſimi. Hinc
ſcribitur Eſaie. xxix. Inebriamini ⁊ nõ in vino. Et vñ tũc inebria-
buntur. Certe a gaudio m'ltiplici: ⁊ gloria celeſti. ¶ O d̃s eterne q̃ꝫ
dulciter ⁊ plene tũc fideles tui inebriabũtur ab vbertate domꝰ tue:
et torrẽte voluptatis tue. Qm̃ apđ te ẽ fons vite: fons indeficiens
btĩtudĩs ⁊ gl'e/ vtiq̃ꝫ hãc domũ decet ſcĩtudo in lõgitudĩe dieꝝ. Ipa
em̃ ẽ domꝰ dñi diuitijs referta: ⁊ ciuitas dei nr̃i oĩbꝫ bonis adimpleta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

qua ꝓpᷓ ſcribit̾ Eſaie xxxiij. Oculi tui videbunt hieruſalem opulen
tam ciuitatem Huius ciuitatis opulentia ſeu honoꝝ maxima abū
dantia non ſolum pꝫ ex predictis .ſed etiam ſpecialiter ex mltitudi
ne eius pacis in qua delectabuntur manſueti qui hereditabunt illā
terrā ſupiꝰ expreſſā Eſaie. lv In leticia egrediemini ⁊ in pace dedu
cemini O quanta ipſius hieruſalem abūdantia pacis eius in ꝑpe/
tuum nūq̄ꝫ erit finis Sicut ſcribitur Eſaie ix. Item eiuſdem xxxij.
Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. in tabernaculis fi
ducie. in requie epulento Et ergo bn̄ dꝛ thobie xiij . Hieruſalem ci
uitas dei . beati oēs qui diligunt te ⁊ gaudent ſuꝑ pacem tuā Nam
ſicut habetur Ezechie. xiij. In te vidēt ſancti viſiones pacis ibi pax
ſuꝑ oēm pacem ibi pax ſumma que exuꝑat oēm ſenſum necnon ańce
dit humanū intellcm̄ Qui tāte pacis voluerit eſſe particeps cū ſan
ctis in celis diſcat nunc humiliter pati in terris. Nam vt ſcribitur ī
aurora ad tam preclaram requiem patiendo ꝑuenitur Nec niſi per
penam ſapiens hac luce potitur.

De maxima ⁊ ſtabili leticia regni celeſtis

¶ Poſtremo regnū dei ꝯmēdat̾ a maxima leticia iugiter durante ī
eternitate Vn̄ grego. in omelia. Que lingua dicere vl̾ q̄s intellectꝰ
caꝑe ſufficit illa ſuꝑne ciuitatis quāta ſint gaudia angeloꝝ choris
intereſſe cum beatiſſimis ſpiritibꝫ gl'e ꝯditoris aſſiſtere pn̄tem dei
vultum cernere. incircumſcriptum lumen videre . nullo mortis me
tu affici incorruptionis ꝑpetuitate letari . Certe hec eſt ciuitas dei
nrī hieruſalē vrbs beata hieruſalem q̄ vt ciuitas edificat̾ O ciuitas
ciuitatum : in qua. ſunt tāta gaudia ⁊ leticie hōꝝ Eſaie. vlti. Leta
miniᷓ cū hieruſalē ⁊ exultate in ea oēs q̄ diligitis eam. gaudete cum
ea gaudio vniuerſi q̄ lugebatis ſuꝑ eam ⁊ fugiebatis ⁊ repleamini
ab vbere ꝯſolatōis eiꝰ a vt mulgeatis ⁊ delicijs affluatis ab oīmo/
da gl'a eiꝰ De imenſa huius ciuitatis gl'a ſic dꝛ Augꝰ. i. li. de ci. dei
Quanta erit illa felicitas vbi nl'lum latebit bonum vacabit̾ dei lau
dibꝫ q̄ erit oīa in omnibꝫ Eſaie. lxiiij. Oculus non vidit deus abs
te que ꝑparaſti expectātibꝫ te. q̄ ſcis donaturus es in maxima leti
cia ꝑpetua poſſidēda Et eiuſdē. xxxv. Venient in ſyon cū laude ⁊ le
ticia ſempiterna ſuꝑ capita coꝝ Hinc eſt ꝙ pſ̄. dꝛ Nouit dn̄s dies
īmaculatoꝝ ⁊ hereditas coꝝ inetemum erit Vere ſicut ſcribit̾ Tho
bie xiij. Magnus es dn̄e in eternū ⁊ ī oīa ſcl'a regnū tuū Augꝰ. i. li
bro de ci. dei. Vacabimꝰ ⁊ videbimꝰ ⁊ amabimꝰ ⁊ laudabimꝰ ecce
quid erit in fine ſine fine Nā q̄s nr̄ alius erit finis : niſi ꝑuenire ad
regnum cuius nullus erit finis Veriſſiē regnum tuum domine re/
gnum omnium ſeculorum ⁊ dominatio tua in omni generatione ⁊
generationem Et ideo ſcribitur thobie xiij. Benedictus dominꝰ q̄

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

exaltauit hieruſalē vt ſit regnū eius in ſcl'a ſcloꝝ ſup eaꝫ O q̄ꝫ glo
ſum eſt hoc regnū in quo cū xp̄o gaudēt oēs ſci. amictiqꝫ ſtol' alb ſe/
quuntur agnū quocūqꝫ ierit. De quo regno dt btūs Aug⁹. in libro
de ꝯflictu vicioꝝ ⁊ ꝟtutum. Recedat amor pn̄tis ſcli in quo nul/
lus ita naſcitur vt nō moriatur. ⁊ ſuccedat amor futuri ſcli in q̄ om
nes viuificātur vt non moriātur deīceps. vbi nulla aduerſitas tur
bat. nulla neceſſitas anguſtat. nulla moleſtia inquietat. ſed ꝑennis
leticia ibi regnat. Hoc eſt ꝙ dr in p̄s. Juſti epulētur ⁊ exultēt i cō
ſpectu dei. ⁊ delectētur in leticia. Jtem E'a. xxxv. Gaudiū ⁊ leticiā
obtinebūt ⁊ fugiēt dolor ⁊ gemitus. Vn̄ apocal'. xxi. Abſterget ds
oēm lachrymam ab ocul' ſcōꝝ. ⁊ mors vltra nō erit neqꝫ luctus ne/
qꝫ clamor neqꝫ dolor erit vltra. qm̄ p̄ma abierūt. ¶ Jtem eſaie. xxv.
Aufert ds oēm lachrymam ab omi facie: ⁊ obprobriū ppl'i ſui aufer
ret de vniuerſa terra. Et dicēt in illa die. Ecce ds noſter expectaui/
mus eū. exultabimus ⁊ letabimur in ſalutari eius. O quāta leticia
qn̄ non ſolū in aīa ſed etiam in corꝑe fuerit gl'ificandū. Eſaie. lxi.
Jn terra ſua duplicia poſſidebūt. Et ꝓuerbioꝝ. vltimo. Omēs do
meſtici eius amicti ſunt duplicibus. id ē duabus ſtol' quaꝝ vnā ſcꝫ
aīe iam poſſident ⁊ reliqꝫ. ſ. corꝑis expectāt accepturi. Jtem qm̄ nō
ſolū erit eis gaudiū de bonis opibus ꝓprijs: ſed etiā de meritis ſin
gul omniū btōꝝ. Vn̄ dt dn̄s Hiere. xxxij. Habitare eos faciā con
fidēter. ⁊ erūt mihi in populū ⁊ ero eis in deū ⁊ dabo eis cor vnum
nō vnitate ſubſtātie: ſed vinculo charitatis. Ecce chariſſime ſi ani
ma martyris cōfeſſoris vel ꝟginis ⁊ anima tua tūc erūt vna conſe/
quens videtur ꝙ illorū gaudiū etiā erit ⁊ tuū Simile eſt de anima
apl'i vl' cuiuſlibet alterius ſci. Hinc grego dt. Tanta eſt vis chari/
tatis. omia ſociat vt bonū qd̄ quis in ſe nō ſuſcipit. in alio gaudeat
accepiſſe. Certe illud ammirādum multipl'x gaudiū in cor homi/
nis nō aſcēdit. Et ergo quilibet totus ipm̄ gaudium introibit. ⁊ ſic
gaudiū ſuum plenū erit. Nam intus ⁊ extra ſubtus ⁊ ſupra. immo
circūquaqꝫ mirabil'r gaudebit. intus de puritate ꝯſcie. extra d cor
poris gl'ificatōe. ſubtus de celo ⁊ aliaꝝ creaturarū pulchritudine ⁊
inuocatōe. ſupra de dei viſione ⁊ circūcirca de angelorū ⁊ omniū ſā
ctorū iocūditate ⁊ delectabili aſſociatōe. Vere vere ꝟe nemo p̄t co
gitare q̄ꝫtum erit exultare tūc in cel' habitare ⁊ cū angel' regnare Et
ergo bn̄ dr Mat. xxv. Jntra in gaudium dn̄i tui. intra in hoſpitiū
gaudū. nam nō poterit intrare cor tuū de immēſitate gaudioꝝ cele
ſtiū. Sic dt btūs Bernardus. in libro meditatōnū ſuaꝝ. Jbi totū
leticia. totū exultatio poſſidet. homineſqꝫ angel' ſociati ſine vlla car
nis infirmitate imperpetuū manebūt. iocūditas infinita. beatitu/
do ſempiterna. in qua qui ſel' ſuſcipitur: ſemꝑ tenetur ibi requies a

laborib⁊. pax ab hoſtibus. amenitas de nouitate. ſecuritas de eter/
nitate. dulcedo ⁊ ſuauitas de dei viſione. Et quis illic hbitare ve
hemēter non deſiderat. ⁊ ꝓpter pacē ⁊ ꝓpter amenitatē ⁊ ꝓpter eter
nitatem ⁊ ꝓpter dei viſionē. Item dr̄ alibi adhuc idem Bernard⁹.
Tāta ē iocūditas ⁊ ſuauitas illius patrie celeſtis ꝙ ſi nō liceret ibi
eſſe niſi ꝑ vnius hore ſpaciū oēs dies huius vite pleni delicijs meri
to cōtemnerent̄. Cui cōꝑata oīs aliūde ſuauitas dolor eſt. oīs iocū
ditas meror. oē dulce amarꝫ. oē decorꝫ fedū. ⁊ oē aliud qcqd
delectare poſſet moleſtū: cū dei bonitas in infinitū excedat oēm ali
am bonitatē. O bone deus: qd mihi eſt in celo. ⁊ a te qd volui ſuꝑ
terram. cū hec oīa ſunt deſiderabilia ſuꝑ aurꝫ ⁊ lapidē ꝓcioſuꝫ mul
tū. ⁊ dulciora ſuꝑ mel ⁊ fauū. O qd dicemus de hac patria. qd de
hieruſalē vrbe tā btā! Per hos enī viros ſicut ſcribit̄ Thobie. xiij.
Inceſſanter iocunde ⁊ dulciter cātatur all'a. Vn̄ Eſa. li. Gaudiū ⁊
leticia inuenietur in ea. grāꝝ actio. ⁊ vox laudis in templo eius oēs
dicent gl'am. Et hec merito vox exultatōis ⁊ ſalutis reſonet in tab/
nacul' iuſtoꝝ. Nam in ciuitate dn̄i ibi ſonēt iugiter organa ſcōꝝ q
tribulationū ⁊ penaꝝ laboꝝꝗ ⁊ oīm miſeriaꝝ penitus iā obliti ꝑ/
fruunt̄ ⁊ iubilo celeſti. O ꝙ letabūde. ꝙ ſuauiter ⁊ preclare tūc ca/
net in D la ſol. q in gama vt fleuit ⁊ are. De hac ciuitate loquit̄ ad/
huc Bernar. in libro de meditatōib⁊ O ciuitas celeſtis māſio ſecu
ra: patria totū ꝯtinēs qd delectat. ibi incole quietis ꝑpl's ſine mur/
mure. ꝙ gl'oſa dcā ſunt de te ciuitas dei. ſicut letantiuꝫ oīm habita
tio eſt in te. Ibi. pax. pietas. bonitas. lux. virtus. ſplendor. honeſtas.
Gl'a. laus. requies. amor. ⁊ ꝯcordia dulcis. Gaudiū. leticia. dulce
do. vita perennis ¶ De hac aūt ꝑenni vita certi erūt ⁊ ſecuri ꝙ nūꝙ
in ꝑpetuū erit amittenda. Eſa. xxxij. Securitas erit vſꝙ in ſempi
ternū. Itē Ezechiel. xxxiiij. Habitabūt ꝯfidēter abſꝙ vllo timore.
Et puerbioꝝ. pmo. Qui me audierit abſꝙ terrore reqeſcet ⁊ abun
dantia ꝑfructur maloꝝ timore ſublato. Vn̄ Aug⁹. Btītudiem om
niū bonoꝝ celeſtiū ꝑficit ſecuritas eterna: q ſi ſola deeſſet oīa bona
celeſtia ꝙtumcūꝙ dulcia vaneſcerēt ⁊ vileſcerēt ex timore amitten
di. Et ergo aſſecurando dicit dn̄s. Joan. viij. Gaudiuꝫ vrm̄ nemo
tollet a vobis. O domus dei ciuitas regis magni ꝙ innumerabi
lia quā grādia ⁊ eternalia ſunt cūcta tua gaudia. quā multe tue le/
ticie. ꝙ felices tue incole Vere vere Bti qui hitant in domo tua do
mine: nam in ſcl'a ſcl'oꝝ laudabūt te. Quis enī ignorat cōpos men
tis ſue. ꝙ cetus in excelſis te laudat celicus omnis ¶ Huius aūt le
ticie ſeu celeſtis gl'e ꝑpetuitas indeficiēs ex hoc ꝑpendit̄ q: oliue ꝯ
paratur. vn̄ Ozee. xiiij. Erit qſi oliua gl'a eius. Oliua enī indeficiē
ter tam in hyeme ꝙ in eſtate ſemꝑ vireſcit; Et ideo indefectibilem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

eternam iſtius gl'e ꝑmanentiam deſignat q̄ ex diuturnitate nō defi
cit: ſed magis innouatur De hac eterna gl'a ſic dr̄ Chriſoſt. in libro
de reꝑatione lapſi Que erit voluptas que leticia eſt cum chriſto cuꝫ
aīa ad ꝓpriam generoſitatem regreſſa cū fiducia iam ceperit domi/
num ſuū videre Explicari non poteſt illius leticie magnitudo Nō
em̄ ſolum ꝑ his exultat, quibꝫ ꝯfruit̄ tūc in p̄nti Sed multomagiſ
ꝑ eo gaudet ꝙ bonoꝝ ſuoꝝ ſcit nullum finem futuꝝ Et quis erit ꝑ
ticipes tāte gl'e ſine fine ꝑmāſure. Certe gl'a hec eſt omnibꝫ ſanctis
ſuis. ¶ Nam ſancti exultabunt in gl'a, letabuntur in cubilibꝫ ſu
is Unde q̄ chriſti veſtigia ſecuti fuerūt in terris cum ipſo regnabūt
in gl'a ⁊ honore coronati eternaliter in celis O dilecte mi q̄ꝫ ineffa/
biliter tunc gaudebis ſi ad illa gaudia in eterna gl'a fueris tranſlatꝰ
Tunc vtiqꝫ dices exclamando illud Eſaie lxi. Gaudens gaudebo
in dn̄o ⁊ exultabit anima mea in deo meo, qꝛ induit me veſtimentꝭ
ſalutis Veriſſime ſicut ſcribitur iob xxij. Tunc ſuper omnipotenteꝫ
delicijs affl ues ⁊ eleuabis ad deum faciem tuā ⁊ in vijs tuis lumen
ſplēdebit De quo habetur Eccl. xi. Dulce lumen ⁊ delectabile ē vi/
dere ſolem id ē chriſtū. quem ꝯgnoſcere ⁊ intueri excellit omne gau
dium huius mundi Nec mirum qꝛ eius viſio ⁊ noticia eſt ſanctoꝝ
gl'a ⁊ vita ſempiterna Vn̄ Joannis xvij. Hec eſt vita eterna vt ꝯ/
gnoſcant te ſolum deum verum ⁊ quem miſiſti ieſum chriſtum, qui
ad ꝯgnitionem hanc ꝑuenerit ipm̄ deum facie ad faciem videbit. ⁊
ꝯgnoſcet eum ſicuti eſt ſm̄ eſſe diuinum qd̄ erit gaudium excellen/
tiſſimum, fons ⁊ origo omniū gaudioꝝ Hinc eſt ꝙ bern̄. dr̄ in ſer/
mone Reuera illud eſt verum ⁊ ſummū gaudium qd̄ non de creatu
ra, ſed de creatore ꝯcipit̄ qd̄ vtiqꝫ fiet qn̄ tibi faciē ſuam oſ̄derit Et
ergo ꝓpheta exoptando dr̄ Faciem tuā domine requiram Faciem i/
q̄ꝫ gratioſam oībus gaudijs plenā Heu mihi qꝛ incolatus meꝰ pro
longatus ē, q̄ꝫdiu carebo tanto bono ⁊ vſquequo ſic ſubtrahor a dn̄o
ſaluatore meo Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum
dr̄ mihi quotidie vbi ē deus tuus Qn̄ videbo ⁊ apparebo an̄ faciē
dei mei qui letificat me in gaudio cum vultu tuo Vere hec viſio, q̄
deus facie ad faciem videt̄ tercium celum eſt. Et ſi dici p̄t ꝑadyſus
ē centū millium paradyſorum Ubi ex fōte limpidiſſimo, ⁊ ex aqua
viua ſic vita labitur beata Hinc eſt quod ſcribitur Eſaie. lx. Tunc
videbis (ſupple faciem dei) ⁊ affl ues delicijs ⁊ gaudijs ſempiternis
et mirabitur ⁊ dilatabitur cor tuum O q̄ꝫ bonus iſrahel deus his
qui recto ſunt corde qui tot ⁊ tanta gaudia ipſis quaſi gratis vult
ꝯferre. O amice predilecte. Illa libens audis ⁊ ad hec pia gaudia
gaudes Non tamen ignores ꝑ magnos iſta labores Scis acquiri
nec fortuitu reperiri Vn̄ gregoriꝰ in omelia, Delectat mentem mag

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

nitudo premiorū ſed non deterreat certamē laborum Ad magna ex
premia perueniri nō pt niſi p magnos labores Unde paulus egregi
us predicator dicit. Non coronabitur niſi qui legitime certauerit.
Unuſquiſq̄ eīm ꝓpriam mercedem accipiet ſecundum ſuum laborē
Sed pleriq̄ ſunt qui nolentes bene viuere. tamen deſiderant bene
mori Sciunt eīm q̄ precioſa in ɔſpectu domini mors ſanctorum e9
Etiam ɔgno ſcūt q̄ cum dederit dilectis ſuis ſomnum. ecce heredi
tas domini ꝛc̄. Similiter ꝛ ipſi ſciunt q̄ beati qui in dño moriunt
volunt eſſe pticipes cum eis quibus dñs dixit Uos eſtis qui pmā
ſiſtis mecū in tētationibus ꝛ tribulationibus Uolunt regnare cum
chriſto ſed nolunt ſecū pati Talis erat balaā ariolus qui ɔſiderans
caſtra filiorum iſrahel ꝛ intelligens eterne beatitudinis ꝓmiſſionē
eis a domino factam dicebat Moriatur anima mea morte iuſtorum
et fiant. nouiſſima mea horum ſimilia Finem eorum appetēs glo
rioſum ſed labores abhorrebat quibus gloria merebatur O bone
ieſu volumus tibi omnes cōregnare nolumus autem ɔpati ꝛ tecū
laborare Tu elegiſti paupertates ꝛ miſerias nos vero voluptates
ꝛ delicias Tu quod carni aſperius nos autem quod ɔmodoſius.
Unde bernardus Naſcitur dei filius in cuius arbitrio erat quod/
cunq̄ vellet eligere; tempus elegit quod carni eſt moleſtius preſer/
tim paruulo ꝛ pauperis matris filio que vix pannos haberet ad in
uoluendum preſepe ad reclinandum ꝛ cū tanta eſſet neceſſitas nul/
lam audio fieri pellium mentionem. Chriſtus itaq̄ qui non fallit
elegit quod carni moleſtius eſt id igitur melius. id vtilius. ꝛ id po/
tius eſt eligendum Et quiſquis aliud ſuaſerit vel docuerit ab eo tā
q̄ a ſeductore eſt cauendum Ipſe etenī frēs eſt promiſſus olī p Eſa
iam ꝓphetā Paruulus ſciens reprobare malum ꝛ eligere bonum.
Malū igitur voluptas corporis. bonum vero afflictio eiuſdem eſt
ſiquidem ꝛ hāc elegit ꝛ illam reprobauit puer ſapiens v̄bū ſanctū
Hec ōnia bern̄. O dilecte puer tu ab inicio elegiſti afflictiones cor
pales ꝛ patiendo voluiſti intrare glām tibi ꝓpriā ſed nos in delicijs
viuendo volum9 intrare glām alienam. O q̄ ſtulti ſumus ꝛ tardi
corde ad credendū volumus hic gaudere cum ſeculo ꝛ poſtea regna
re cū chriſto. Dñs nudus ingredit; ſeruus ſupfluitate veſtiū auri ꝛ
gēmarum onuſt9 introibit Ille ieiunus. iſte crapula ꝛ luxuria plen9 il
le in cruce p iſto moriens iſte p illo in lecto delicate dormiens. Q ō
dominus non fecit faciet hoc ſuus certe non; nec etiam videt ɔſonū
rationi Audi q̄d loquitur poeta In cruce ſudauit dñs ſuus ne re/
quieſcet. Tolle tuam: tulit ipſe ſuam guſtauit acetum. Fac idem
non maior erit reuerentia ſerui Quam domini Si vis eſſe ſuus
ſecutor, oportet tormenta tormentis ſequi. non itur ad aſtra de/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

licijs Ideo mortem quam ſoluere debes nature ꝑſolue deo moriarꝭ
in illo Rumpe moras igitur impone ſilentia carni Delicias ſuſpē
de tuas ⁊ curras ad arma Prompta manus plāgaſq₃ moras dilata
voluptas Nam ſicut dt Hiero. in epl'a ad iulianum Difficile im⸗
mo impoſſibile eſt. vt ⁊ p̄ntib⁹ quis fruatur bonis ⁊ futuris vt hic
vētrē ⁊ ibi mētem repleat. ⁊ de delicijs ad delicias trāſeat ⁊ in vtro
q₃ ſeculo primus ſit ⁊ in terra ⁊ in celo appareat glorioſus Item dt
idem in alio loco Impoſſibile eſt delicijs affluere ⁊ chriſtum ſequi
natura denegat vt ꝯtraria miſceantur Non poſſumus deo ſeruire ⁊
mammone. aut ego fallor aut ipſi in fine decipientur qui mihi mo⸗
do non credunt. credent cum diuitie ſue tranſierunt in egeſtatē. Di
ues epulabatur quotidie ſplendide; hic indut⁹ purpura ⁊ biſſo ſed
mortuus; quod moyſi noluit credere poſtea in tormētis poſitus ſen⸗
ſit Iſtud etiam innure videtur beatus bernardus in colloquio Si
monis petri ⁊ ieſu vbi taliter inquit Abraham ait diuiti epuloni.
Tu recepiſti bona in vita tua ⁊ lazarus ſimiliter mala. nūc āt h' ꝯſo
latur. tu vero cruciaris Quid dicemus ad hec Si talis eſt finis ⁊
tale iudiciū vbi extrema gaudij luctus occupat Nunquid p̄feren⸗
da ſunt in hoc ſeculo mala bonis quippe nec illa vera bona. ſed iſta
vera potius ſalomonis ſententia Melius eſt ire ad domum luctuſ
q̄ȝ ad domum ꝯuiuij. Ceterum ſi ſic cruciandi ſunt qui in vita ſua
bona receperunt ⁊ habentibus ꝯſolationem p̄ntem ve īpoſitum eſt
ſempiternum quiſnam corꝝ poterit eſſe finis ſi ſcd̄m multitudinem
ꝯſolationum ſuaꝝ dolores app̄henderint animas miſeroꝝ Conſe
quens em̄ videt vt bona oīa ⁊ omnem ſeculi huius recipientis ꝯſo⸗
lationem nihilominus vniuerſum ve ⁊ vniuerſi maneant cruciat⁹
At vero illud eque ⁊ eadem abrahe ſententia ꝯijciendum videtur.
Omnes qui ꝯtrario dicto ſpū vite p̄ntis oīa bona reſpuunt ⁊ ma⸗
la eligūt omnia bona dm̄ ⁊ oēm habituros ꝯſolationem hec omnia
Bernardus vbi ſupra Rennuat ergo ꝯſolari anima tua in hoc mū
do in hac lachrymarum valle in terra laboris ⁊ miſerie Nam ve oī
bus qui hic recipiunt ꝯſolationem ſuam Cōtemne tranſitoria fuge
q₃ delicias ⁊ gaudia mundana Tibi em̄ abſit gl'ari niſi in cruce do
mini noſtri ieſu chriſti Vn̄ petrus bleſenſis ſuꝑ Iob ad regeȝ āglie
ita dt Putaſne aliquis in p̄nti vita gadeat ⁊ in futura ſi tn̄ gaudiū
debeat dici qd̄ turbatur aſſidue ⁊ reſpergitur amaritudine p̄nti ni⸗
mis delicatus es ſi vtramq₃ p̄ſumis vti ſeculo ⁊ frui chriſto p̄ntis
mundi delicias capere ⁊ nihilominus celeſtis gl'e diuitias obtinere
Audi quid dcm̄ ſit illi diuiti in euangelio qui cruciabatur in flāma
⁊ lingue ardētis refrigerium poſtulabat. Fili recordare q2 recepiſti
bona in vita tua ⁊ lazarus ſimiliter mala. hic igit' ꝯſolat'. tu xo cru

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

claris O q̄ꝫ diſſimile p̄miū merito poſſumus reputare inſanos ſan
ctiſſimos reges ac ꝓphetas. apoſtolos. martyres. ꝯfeſſores. teneres
ac delicatas ꝟgines. q̄ oēs ſpretis diuitijs ac ꝯculcatis delicijs hu
ius mūdi ſeipos ꝑ xp̄o tribulatōibꝰ ⁊ morti obtulerūt. ſi gl'iam ⁊ ho
norē quā adepti ſunt ī āguſtia ⁊ dolore potuiſſent in voluptatibꝰ ⁊
delicijs obtinuiſſe. Hec ille petrꝰ bleſeſenſis Uere frater ꝟc q̄cquid
dicatur firmiter hec tene ꝙ celū n̄ aliter ſcādes niſi qđ docuere apl'i
teneas ore moribꝰ ⁊ fide. Et q̄d docuerūt illi: Nōne ſobrie ⁊ iuſte
viuere. hūilitatē ⁊ patiētiā. caritatē ⁊ ꝯſtātiā. ac ceteras ꝟtutes totiſ
viribꝰ obtinere mūdū ⁊ q̄ mūdi ſunt deſpicere. ditias ⁊ delicias fu
gere. pn̄iam agere in tribulatōibꝰ ⁊ miſerijs letari ⁊ gaudere. Tu q̄
q̄ꝫ fac ſilr̄ ⁊ viues. eſto q̄ꝫ forti aīo in oībꝰ laboribꝰ āguſtijs ⁊ p̄cis.
In ꝓꝑio em̄ eſt ꝙ a dn̄o cureris. labora fortiter ſicut bonꝰ miles xp̄i
et ne cogites itra temetipm̄ aliqn̄ ſic dicēs. Multꝰ ⁊ immēſus ē la
bor meꝰ. ego āt ſum minimꝰ ⁊ īfirmus valde nec valeo in h̄ ꝓpoſito fi
nal'r ꝑſeuerare. Audi ꝟba hiero. in ep'la ſic dicētis. Nullus labor
durus. nullū tp̄s longū videri dꝫ q̄ eternitatis gl'a acq̄ritur. Unde
criſoſto. ſup mat. Si q̄s iā laborioſā exiſtimat vitā ſue deſidie ē ac
cuſator. Si em̄ minaces pelagi fluctꝰ nautis. ſi tēpeſtates atq̄ꝫ hy/
ems agricol'/ſi vulnera cedeſq̄ꝫ militibꝰ. ſi grauiſſimi ictꝰ plageq̄ꝫ pu
gilibꝰ leues videtur ⁊ tolerabiles ꝓpter ſpem tp̄aliū ⁊ p̄tereuntium
cōmodoꝝ. multomagis cū celū p̄regatur in p̄miū. nihil ex p̄ntibus
aſperitatibꝫ debeat ſentire. ac maxie labores mitigat in benignum
venire finē. Ne aſpicias ꝙ uia eſt aſꝑa: ſed quo ducit. ⁊ aliā q̄ꝛ lata
eſt. ſed vbi deſinit Certe iā video ꝙ dormiētibꝫ nō ꝓuenit regnuꝫ
dei: nec ocio vel deſidia torpētibꝫ btitudo eternitatis ingeritur. Ut
dicit leo papa in ſermone. ſed ſicut ſcribitur mat. xi. Regnū celorū
vim patitur ⁊ violēti capiūt illđ. Uñ q̄dā. De regno celi nō credit
mēte fideli Inſipiēs ⁊ hebes ſꝫ tu bn̄ credere dēs Chriſto dicēti ra
piūt illđ violēti. Scilicet auſteri ſe caſtigādo ſeueri Mollia ſꝑnen
tes ⁊ carni vim facientes. Itē ſup h̄ đt aliꝰ poeta Aſꝑ erit victꝰ. aſꝑ
labor. aſꝑ amictus. Aſꝑa cūcta tibi ſi vis ſuper ethera ſcribi. Ecce
iā pꝫ maīfeſte ꝙ ſicut ſcribitur Actuū. xiiij. Per multas tribulatio
nes oꝫ nos itrare regnū celoꝝ. O q̄ꝫ bn̄ attēdebat h̄ btūs Augꝰ. ꝙ
nō niſi tormētis itur ad aſtra dei. vn̄ đt. O aīa mea ſi quotidie opꝫ
nos tormēta perferre: ſi ipam iehennā longo tēpore tolerare: vt xp̄ꝫ
in ſua gl'a videre poſſemus ⁊ ſanctis eius ſociari. Nōne ergo mo/
do dignū eſt pati oīe triſte: vt tāti boni tanteq̄ꝫ gl'e participes ha/
beamur. Inſidiētur ergo demones. parēt ſuas tētationes. frangant
corpus ieiunia p̄mant veſtimenta cilicina labores grauent. vigilie
exiccent. inclamet me, iſte inquietet me ille vl' ille. frigus ꝯtrahat

calor adurat.caput doleat/pectus areat.inflect ſtomachus. palleſ/
cat vultus.infirmet homo totus.deficiat in dolore vita mea: ⁊ ani
ma mea in gemitib᷒. Ingrediat putredo in oſſibꝰ meis.ſubter me
ſcateat vt requeſcam in die tribulatōis.⁊ aſcendā ad pplm accinctuz
noſtꝝ. Item Petrus bleſenſis. Fatiſcant mēbra mea vigilijs: exte
nuētur ieiunijs.labore frangātur.liqueſcāt in lachrymis oculi.im/
mo ſi totū cerebꝝ ⁊ medulle corpis in fletū effluāt.non ſunt tamen
condigne paſſiones huius tpis ad futuram glām que reuelabitur
in nobis. O ſi ſciret homo qd ⁊ ipe ⁊ quid deus eēt:mille pati mor
tes crederet eſſe nihil. Ecce q̄ ⁊ q̄ta ſunt hilariter ꝓ deo ſuſtinenda
libenter ergo ſuſtine ⁊ gaudēter patiare: Exemplū accipe in latro/
nibus ⁊ maleficis ad mortē diiudicatis q gauderēt ſi ꝓ abſcidenda
auricula poſſent euadere mortem corporis multomagis gaudere
debes ſi euadere poſſes mortem anime.⁊ acquirere glāz eternalem
Unde eccl'aſtici.vi. Exiguū laboris ecce pnie paruitas ⁊ cito edes
de gn̄ationibus illius videlicet de fructib᷒ gl'e qui generātur ex la/
bore penitentie. ¶ Item Sapiētie.iij. In paucis vexati ecce laboꝝ
exiguitas.in multis bene diſponenur. Ecce magna remuneratio et
premium q̄ exinde ſequunt. Unde beatus effrem Si inquit modi
cus eſt labor inſtitu tionis noſtre fratres chariſſimi ⁊ magna eſt re
quies.parui temporis afflictio.ſed retributio eius.videlicet delicie
paradyſi ⁊ exultatio ⁊ leticia in ſeculum ſeculi permanebunt. Ideo
dicit ſapiens Eccī.vltimo. Uidete oculis veſtris qꝛ modicū labo/
raui.⁊ inueni mihi multam requiem. Et ſic clare patet ꝙ breuis eſt
iſte labor:⁊ p̄mia multa laboꝝ Fac ergo libēter atq; voluntarie im
mortal' futurus ꝓ vita ꝑpetue duratura que gratāter faceret homo
moriturus ꝓ temporali vita ad modicum differēda. Et ergo final'r
concludendo patet aliqualiter ex ſuperius allegatis ꝙ hec nouiſſi/
ma videlicet.mors.iudicium.iehenna ⁊ gloria.omnes qui' ꝯtinuā
et iugem habēt eoꝝ memoriam valde.⁊ multipliciter reuocāt a pec
catis. Sed pauci iſta ponderant ⁊ rariſſime ea cogitant. ſeu ꝯſide
rant.omnes putant diu viuere ⁊ in ſenecta vberi penitere. iudicem
placare.infernum fugere.⁊ ſic celeſtem glām in delicijs viuendo et
ocijs acquirere tandem ⁊ eternal'r poſſidere. Non ſic impij non ſic:
hoc argumentuz non concludit:immo fallit.⁊ illud prout ſatis lu
cide patet per predicta. Et igitur omnes ſeducimini ⁊ niſi peniten/
tiam egeritis ſimul peribitis.⁊ moriemini in peccatis. Unde Ec/
cleſiaſtici.ij. Si penitentiam non egerimus.incidemus in manus
dei: ⁊ non in manus hominum. Sed ꝓch dolor quis penitet. quis
peccata deflet.quis ſubuenit pauperi.quis miſeretur inopi. qs cō/
patitur miſeris. qs cogitat de futuris. Penitus nemo.nā fere tota

generatio praua eſt atq; ꝑuerſa q̄ nō direxit cōꝛ ſuū in bonū. immō potius in malū. Om̄s terrena ſapiũt ꝛ que ſua ſunt querunt. non q̄ ieſu xp̄i Munera diligunt. ꝟtutes fugiũt. ꝛ ſicut iumēta in ſtercoꝛibus: ſic ꝛ ipi in peccatis multiplicib9 miſerabilr̄ ꝯputreſcũt. Coꝛrupti ſunt abominabiles facti ſunt ĩ iniq̄tatib9 ſuis Jam dn̄s de celo ꝓſpexit ſuꝑ filios hoim̄. vt videat ſi eſt intelligens aut requirens bonū. Sed oēs declinauerũt ſil' inutiles facti ſunt nec ē q̄ faciat bonū. vix etiā vſq; ad vnū. Ecce iam impletū eſt tp̄s. iam aduenit mirabit ille mũdi ſtatus. De quo Michee. vij. ita ꝓphetat. Perijt ſcūs de terra ꝛ rectus in hoibus non eſt. Oēs em̄ in ſanguine inſidiant vir fratrem ſuū venatur ad moꝛtem. malū manuum ſuaꝝ dicũt bonū. qui optimus eſt in eis quaſi pſalmus. ꝛ q̄ rcūs quaſi ſpina ꝺ ſepi. Quid pl'a: nolũt ſcire ꝛ intelligere vt bn̄ agāt. nec oculos apire vt clare videant. ſic excecauit eos malicia eoꝝ. O ſtulta malicia. o mala ſtulticia volũtarie vitam fugere. moꝛtē diligere. ſpnere bonū agere malū. deumq; ꝯtemnere. ꝛ demoni obedire. Chariſſime cur ꝓpꝛium caput enſe cecas: cur ſponte cathenas demonis incurris: Cur ſua iuſſa facis: Exurge exurge euigila ꝛ vide. Relinque diabolum. fuge demonem. ne poſtea cū ipis eternalr̄ ꝯtemnaris. Miroꝛ ꝛ ammiroꝛ ꝙ homo q̄ p̄ ceteris eſt creatura rational' in nullo q̄ſi ſequitur iudicium rōis ſpnens ſalubꝛia. affectās noxia. querens ꝛ deſiderans moꝛtifera ꝛ nociua. O deus eterne q̄ cauſa tal' demētie que ratio tāte fatuitatis ꝛ inſanie. Cur aīa moꝛtez tam ꝓno coꝛde req̄rit! Cur ſibi qđ tollit viuere captat hō Vere xp̄e gens abſq; ꝯſilio eſt ꝛ ſine pꝛudētia Ac vtinā ſaperēt ꝛ ītelligerēt ac nouiſſiā ꝓuiderēt

¶ Finiunt quattuoꝛ nouiſſima.

¶ Sequũtur exempla. de gaudijs regni celoꝛum

¶ Exemplum ex libꝛo Apum

¶ Vidi in bꝛabātia mulierē diuitē ꝛ honeſtā poſſeſſam a demonio Quā cū rogāte p̄ſbytero religioſo viſitarē inueimus eā a vexatione demoīs q̄eſcentē ꝛ ſenſate loquentē vt ſanā Tũc occulte nemine aduertēte ꝟſum cātici moyſi in deutero. ſm̄ ꝙ oli a ſcō q̄dā vno audierā tertio repetiui ad ꝓuocādū demonē in obſeſſa Deū qui te genuit dereliq̄ſti. ꝛ oblitus es dn̄i creatoꝛis tui Nec moꝛa mulier pallere cepit labijs atq; vultu ꝛ due vene in collo eius ad groſſiciē pollicis intumeſcere. Tũc ego inquio q̄re peſſime vexare feiam p̄ſumpſiſti Moꝛtuo inq̄t viro ſuo ꝯpaſſa in ſubſidiū illius aīe ꝯtulit q̄cquid boni fecerat in hac vita. ꝛ ex h̄ nacta occaſione vas vacuū mox itraui. Cui ego: mētiris miſer'ie: ex h̄ ei qđ dedit mediāte charitate tumulatū eſt bonum eius. Et ille cum cachinno. Mendax inq̄t ſum nec miꝝ ſi mentioꝛ: Mox ego / Eſt illa tam pulchꝛa ſicut dicitur celeſtis patria, quā perdidiſti Et rn̄dit In infinitū pulchꝛioꝛ quaz

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

dicatur. Et ego. Velles ne redire ad illam patriã ſi poſſes: Et ille
Vellem inquit ꝙ poſſem vſqꝫ in diem iudicij oīa excogitata ſuppli
cia ſuſtinere. Cui dixi. Et ego ꝓmitto tibi in ꝑiculum ſalutis mee
promiſiſſe ſi mendax inueniar illã ꝑditam gl'iam recuꝑare te poſſe
ſi tm̄ hec dixeris: Dn̄e deus meus peccaui ignoſce mihi. Et mox il
le contorto collo exclamauit honorifice. Dn̄e dn̄e. Cumqꝫ hoc ſepi⁹
cum clamore valido ꝑſonaret nec vltra in verbis ꝓcederet Impoſſi
bile em̄ ſciebã illi vt deum ſuũ dn̄m recognoſceret ꝛ ſe fateret peccaſ
ſe atqꝫ ſibi p̄caret ignoſci tandẽ ſubiūxit. Dn̄e deus margarete ſic ei
obſeſſa mulier vocabat deũ recognoſcere dn̄m ſuũ indignat⁹ Tũc
ego ad illum O infeliciſſime oīm creaturaꝝ ſuꝑbia eliſit te: ꝛ de ce
lo depulit te redire inexpiabil' ſuꝑbia non ꝑmittit. nec mora confu/
ſus obmutuit. Et poſt paucos dies nõ tn̄ tũc feiam dereliquit.

Aliud ex dialogo Gregorij

In tudertina vrbe in qua fortunatus vir dei erat epiſcopus
Marcellus q̄dam bone actionis vir cum duabus ſororibus ſuis
habitauit. Qui eueniente moleſtia corporis ip̄o ſocratiſſimo veſpe
raſcente iam ſabbato paſchali defunctus eſt. Cuius corpus cũ lõgi
us eſſet efferendum die eodem ſepeliri non potuit. Cumqꝫ mora eſ
ſet temporis ad explendum debitum ſepulture ſorores eius morte
illius afflcte cucurrerunt flentes ad fortunatum venerabilez ei ma/
gnis vocibus clamare ceperunt. Scimus ꝙ apoſtolorum vitam te
nes: leproſos mundas. cecos illuminas. veni ꝛ reſuſcita mortuum
noſtꝝ. Qui mox vt ꝯgnouit frēm eaꝝ defunctum. flere etiaz cepit
ipſe de morte ipſius rn̄dit dicens. Recedite ꝛ hoc dicere nolite: q̄a
iuſſio oīpotētis dei ē cui ꝯtraire nullus hoīm p̄t. Ill' itaqꝫ diſcedē/
tibus triſtis ex morte illius mãſit ep̄ũs. Subſequenti aũt die dn̄i
co añ exurgentis lucis crepuſculũ vocatis duob; dyaconib; ſuis ꝑ/
rexit ad domũ defuncti acceſſit ad locũ vbi iacebat corpus exanime
ibiqꝫ ſe in orõem dedit. Expleta aũt p̄ce ſurrexit ꝛ iuxta corpus de
functi ſedit. nõ aũt grãdi voce defunctũ ꝑ nomē vocauit dicēs. Fra
ter marcelle veni. Ille aũt ac ſi leniter dormiens ad vicinã vocē (q̄ꝫ/
uis modica fuiſſet) excitatus aꝑuit oculos. atqꝫ ad ep̄m reſpiciens
dixit. O q̄d feciſti. o quid feciſti: Cui ep̄s. Quid feci fili: At ille.
Duo heſterna die venerunt q̄ me eijciētes ex corꝑe in bonũ locum
duxerũt. Hodie aũt vnus miſſus ē nũcius q̄ dixit. Reducite euz
qꝛ fortunatus ep̄s in domũ illius venit Quib; v̄bis expletis mox
ex infirmitate ꝯualuit. ꝛ in hac vita diutius manſit. Nec tn̄ credē/
dum eſt quia locum quem acceperat perdidit: quia dubium non ē
ꝙ interceſſoris ſui precibus potuit poſt mortem melius viuere q̄
ante mortem ſtuduit om̄ipotenti deo placere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

¶ Ex vita ſancti Franciſci

¶ Quidam iuuenis valde nobil' ac delicatus: venit ad ordinē ſan-
cti franciſci qui indutus habitu fratꝝ poſt aliq̄t dies diabolo inſti-
gante cepit habere intāta abominatōe habitū quē gerebat ꝙ videba-
tur ſibi portare ſaccū viliſſimū. Et ꝑpterea horrebat manicas abo
minabatur capiciū ꝛ ipam longitudiem tunice ꝛ eius aſpitatē tan
q̄ꝫ importabilē eſtimabat. Vn̄ factū eſt ꝙ creſcente religionis faſti-
dio deliberauit: penitus reijcere habitum ꝛ redire ad ſeculū. Mgr̄
aūt eius docuerat eū ꝙ qn̄ ante altare ꝯuentus trāſiret in quo ſer-
uabat̄ ſciſſimū xp̄i corpus cū magna reuerentia genibꝫ flexis ꝛ diſ
coopto capite ꝛ cancellatis manibus deuote inclinaret. Accidit aūt
illa nocte q̄ deliberauerat dimittere habitū. ꝛ redire ad ſcl'ꝫ ꝙ opor
tebat eū an̄ altare trāſire vbi ſicut ꝯſueuerat genua flexit. ꝛ ſtatiꝫ fu
it captus in ſpū. ꝛ oñſa ſibi fuit mirabil' viſio. Nā vidit q̄ſi multi-
tudinē īfinitā corā eo ꝑceſſional'r trāſeuntē. oēs ꝟo q̄ in illa ꝑceſſio
ne btā erāt bini incedebāt. Et erāt veſtiti ornatiſſimis ꝛ precioſiſſi
mis diaſperis. Facies aūt coꝝ ꝛ manus ꝛ q̄cq̄d appebat de corpe
ſole ſplēdidius radiabat. ꝛ ibāt cū cantu ꝛ iubilo angeloꝝ ſolēniſſi
me ꝛ dulciſſime decantādo. Inter quos duo nobiliores ceteris ince
debāt tanta claritate velati ꝙ mirandū ſtuporē aſpiciētibꝫ igerebāt
Et quaſi circa finē ꝑceſſionis p̄dicte vidit etiā quēdam tāta gl'a de
coratū. ꝙ videbat̄ q̄ſi nouus miles ab oibꝫ ſingulariter honorari.
Dictus aūt iuuenis hec vidēs mirabat̄ valde. ꝛ neſciebat q̄d hoc eſ
ſet nec interrogare trāſeuntes audebat nec poterat nimia dulcedie
ſtupefactus. Sed cū ꝑceſſio ꝑtranſiſſet ꝛ ipe adhuc vidēs extrēos
reſumens audaciā cucurrit ad illos ꝛ interrogās dixit. O chariſſi
mi rogo vos q̄d dicere placeat qui ſunt iſti tam admirabiles quos
continet hec venerāda ꝑceſſio. Illi ꝟo ꝯuertētes ad eū. ſplendidiſſi-
mas facies dixerūt: Nos ſumus oēs frēs minores. q̄ mō venimus
de paradyſo. Et ille rurſum interrogās. Qui ſunt illi duo q̄ tm̄ excel-
lenter inter alios rutilāt. Rn̄derunt. Illi duo ceteris clariores ſūt
ſanctus Frāciſcus ꝛ frater anthoniꝰ. Ille aūt vltimus tm̄ honora-
tus ē q̄dā ſcūs frater nouiter mortuus. quē qꝛ valēter ꝯtra tētatōes
pugnauit. ꝛ vſqꝫ in finē ꝑſeuerauit in ſcō ꝓpoſito ad gaudia eterni
regni cū gl'a ꝛ triumpho ꝑducimus. nō ſolū com itātibꝫ ſcis: ſed eti
am letantibꝫ angel'. Iſta ꝟo veſtimēta diaſpi q̄ nos tā decora porta
uimus data ſunt nob ꝑpter aſꝑas tunicas q̄s in religione patienter
detulimꝰ ꝛ gl'e claritas quā tu vides data ē nob a deo ꝑpter huiſcꝫ
patiētiā quā fecimꝰ ꝛ ꝑpter ſcām paupꝑtatē ꝛ obediētiā ꝛ caſtitatem
mūdiſſimā quā vſqꝫ in finē hilari mēte ſeruauimꝰ. vn̄ fili nō ſit ti-
bi duꝝ ſaccū religiōis tā fructifeꝝ deportare. qꝛ i ſacco frāciſci amo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

re dñi noſtri ieſu xp̄i mundū ſꝑnendo.carnē mortificando.ꝛ contra diabolū dimicādo viriliter ꝛ habueris nobiſcū ſimili veſte fulgeb. Et his dictis.iuuenis ad ſe rediȷ̈t ꝛ ꝯfortatus ex ip̄a viſione omnē tentatōem abiecit culpā corā gardiano ꝛ aliȷ̈s fratribꝰ recognouit aſꝑitatē pn̄ie.ꝛ indumēti vt diuitias de cetero ꝯcupiuit.ꝛ ſic immutatus in melius in ſancta vita finiuit

Aliud.

Anno dñi.M.cccc.iiȷ̈ Quidā clericus de vendepera cū ſtuderet in ſcholꝰ apud lugdunū vidit in viſione noctis vallem quādam ſub qundam mōte.ſuꝑ quē ciuitas quedā pulcherria ſita erat cuiꝰ aſpectꝰ nimiū delectabat ītuētes ita vt q̄ſq̄s eā viderꝫ:de aſpcū illiꝰ ſaciari nō poſſꝫ.ꝛ oībus modis laborauit quō ad eā ꝑuenire valerꝫ Interea vidit fluuiū quēdam ſub pede mōtis immo circa pedē currentem. Quē dū circuiret q̄rens artē quō eū trāſmearet Vidit ſuꝑ ripā flumis duodecim lauātes in flumine tunicas ſuas. Inter q̄s erat q̄dam veſte cādidiſſima indutus multū aliȷ̈s diſſimilꝰ qui adiuuabit illos in tunicaꝝ ſuarum ablutione qui poſtq̄ȝ iuuerat vnū ibat poſtea adiuuare aliū Tūc clericus qui hoc videbat acceſſit ad illum qui ceteros adiuuabat ꝛ dixit.que gens eſtis vos: Qui ait. Iſti pauꝑes homines ſunt penitētiam agētes ꝛ ſe a peccatis ſuis lauantes.ꝛ ego filius dei ieſus criſtus ſine cuius auxilio:nec iſti nec aliȷ̈ poſſunt benefacere. Ciuitas hec pulchra quā vides paradyſus ē vbi ego maneo.ꝛ quādo quis tunicam ſuā lauerit id eſt penitētiaꝫ peregerit in illam intrabit. Turpē ſatis diu queſiſti viam qua itur ad illam:ſed nulla alia via q̄ȝ iſta ducit ad eā. His dictis clericus a ſomno euigilauit.ꝛ mirari cepit de viſione. Cūq̄ȝ nō multo poſt rediſſet de ſchola in patriā ſuam narrauit ep̄o cabilonēſi viſionē hanc cui familiaris erat. Qua audita epiſcopus ſuaſit ei vt ſeculū relinq̄ret ꝛ religionem intraret.ꝯmendans ei ſuper omnes nouellū illum ordinē ciſtercienſem. Ille venit ciſterciū ꝛ inuenit locū incultum et deſertum.ꝛ fratres inter beſtias ꝯmorantes. Ad portam vero monaſteriȷ̈:que de vimine facta erat pendebat malleus ferreus cuius ſonitu ad portam portarius cōpellabatur ab introire volentibus. Hoc ꝙo ſonitu portariꝰ vocatus veīt ad eū foras ꝛ inclinans ſe ad eū ſalutauit eū. Quē clericꝰ intuēs ꝯgnouit ſtatim ſe eundē vidiſſe inter eos q̄ tuīcas ſuas in flumīe lauabāt. Rogauitq̄ȝ eum vt ad ſe adduceret abbatē Abbas igitꝛ totꝰ ꝯuētꝰ veīt ad euꝫ.ꝛ recognouit clicꝰ oēs ſe vidiſſe tuīcas ſuas in fluīe lauātes. Statiq̄ȝ cecidit ad abbatis pedes rogās eū cū lachrymis vt ſuſciperetur.q̄ ſuſceptꝰ nō multo poſt factuſq̄ȝ eſt prior

Ex ceſario aliud

¶Egrotabat in hêmerodde cenobio ſacerdos Iſebrãdus nomie cu
ſtos eccie plus ꝙ̄ triceſimũ annũ agẽs in ordie ⁊ ad extrẽa perduc-
tus ẽ Media nocte cũ ſuꝑ eũ, miſtroꝝ vigilaret diligẽtia, audierũt
cũ leui ſuſurro ꝟba ſonare. Timẽteſq; ne morti ꝓximꝰ aliena loq̄re
tur ori loquẽtis aure adhibita, intellexerũt ꝟba ſublimiã edificatõ
nis plena de gl'a celeſti ⁊ ienarrabili leticia ſcõꝝ Dignũ ḡ indican-
tes teſtẽ his idoneũ adhiberi nũciauerũt hec abbati. q̄ ⁊ ipi ḡui la-
borabat, ĩfirmitate Vocatꝰ abbas affuit Interi cecinit horologiũ et
occaſione ſũpta ſic fari cepit O ꝙ̄ ſuauẽ noctẽ exegi. ꝙ̄ delcãbili ho
rologio oꝑam dedi. ꝙ̄ dulces ⁊ ſuaues ɔcẽtꝰ audiui choris in celo
pſallẽtiũ iterfui O ꝙ̄ ɔcorditer ⁊ delcãbil'r pſallebãt In nrõ cantu
ſolet eẽ diſſonãtia tediũ laſſitudo. ibi lõge aliter ẽ. In vnã oẽs ɔueĩ
unt melodiã ſuꝑ oẽ qđ delectat dulciorẽ Infatigabiles laudare nõ
ceſſant. ⁊ ꝙ̄to plꝰ laudãt tãto plꝰ creſcit amor laudandi. ⁊ mirabili
atq; ĩeffabili mõ h̄ ɔueĩt. in vſum gratiſſime q̄etis ꝙ nũꝙ̄ vacant
a laude creatoris. Ibi q̄ magis hic hũiliati ſtꝫ mediocribꝫ l'minis
ɔtẽti gl'oſiꝰ exultant abũdantiorẽ recipiẽtes ɔſolatõem faciẽ ſplẽdi
diſſimam ſtatura celſi veſte gl'oſi Cũ his failiariter cõuſatꝰ ſum ⁊ a
mico refcũs colloq̄o Tanta gl'a veſtiũ delectatꝰ ſollicite q̄rebam: ſi
talẽ ego hiturus eẽm. ⁊ dixerũt Qui viuit irrephen ſibil'r talẽ veſtẽ
ſꝑare pt Si ꝟo viciũ latuerit in ɔuerſatõe macula appebit ĩ veſte.
Culpa eñ vite maculam facit ĩ veſte. Immaculatꝰ ḡ merebit hrẽ
veſtẽ: q̄ ſe a macul' ꝟuat ĩmunẽ Et dixi. q̄ ſunt macule: Et ille Mur
muratio, detractio. iuidia. negligẽtia. ⁊ q̄cq̄d ſinceritatẽ cordis ma
culat ⁊ ɔfundit. q̄ t'lia agũt in gl'a veſtis maculam ponũt. Tu ꝟo
ꝑ multis laboribꝫ ⁊ vite hoẽſtate ſilẽz ſortieris veſtẽ His dcis fau
cibꝫ arefactis viribuſq; exhauſtis defecit loq̄ns poſt modicũ ĩſtilla
ta refocillatus aq̄ reſumptoq; ſpũ ad loquẽdũ ſe parans ſpẽz fecit
auditoribus ꝑ ait. Utinam differret me dñs vſq; dũ cõpleto oꝑe
dei dñis noſtris loq̄ poſſem O ꝙ̄ leti nũcij baiulus eſſem. ꝙ̄ leta ꝙ̄
ſtupẽda narrarem q̄ vidi q̄ audiui ⁊ ſenſi. q̄ ꝑata ſunt diligẽtibus
deũ ⁊ in laude eius vigilantibus. Et abbas Frater q̄uo hec vidiſti
Et ille Quater hac nocte raptus ſum añ deũ. pectus meũ apertum ẽ
et aĩa mea educta eſt. ⁊ ſtatim fui inter choros angeloꝝ: ⁊ vidi do-
minam nr̃am in ĩmenſa claritate cũ ſuis ſacris ꝟgibus q̄ ſe mihi ꝓ
miſit in nccitate affuturam ⁊ ſcm̃ michaelẽ cũ ml'to exercitu angelo
rũ preꝑatum in auxiliũ mihi. Nam altari ⁊ memorie ſue honorẽ
ſꝑ ſolebam ẽpendere. ⁊ innũerabilẽz ml'titudinem ſcõꝝ. ⁊ quos an
tea nõ videram ſtatim agnoui. Rurſumq; ſpũ ⁊ viribus deficiens
loqui ceſſauit Compulſus itaq; de ſorbicula pauxillum accepit et
guſtans ait. O ꝙ̄ dulcis eſt dominus guſtantibus. o ꝙ̄ta eſt eius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

ſuauitas eius abūdantia. q̄ꝫ larga ⁊ ideficiēs. ⁊ oiū deliciaꝝ copiis affluēs. q̄ in hac nocte reficere dignus ē. O dulcedo illa dulcedo gra/tiſſima optabil' ⁊ pſtātiſſima. O q̄ꝫ ſingularis q̄ꝫ excellēs ⁊ inefta/bil'. Intꝰ erā in corde vtrūq̄ꝫ teneo. ꝟb āt explicare nō valeo. quam ſentire potui nō poſſum effari rei nimietate victꝰ. Tā felici refectōe paſtꝰ hāc refectōem ſupaddere ſupfluū duco. Hec breue ⁊ modicū nutrimētū pſtat illa in ppetuū reficit ⁊ ſaginat. O q̄ꝫ bti ſunt q̄ illa ſine fine fruituri ſunt. Iubēte abbati vocati ſunt q̄dā nouicij viri q̄ndā i ſclo clari ꝟtute militari iſignes q̄s ita ꝯfortatus ē Vere felices eſtis ⁊ ter q̄terq̄ꝫ bti q̄ de vana vrā ꝯuerſatōne atq̄ꝫ mūdana vaitate p diuinā miam vocati eſtis ptē in cel' cū iuſtis hituri. Conſtat em̄ de ſalute vrā ſi tn̄ pſeuerau eritis. Nā dn̄s dauid indeſinenter p vob p̄ces ad dn̄m fundit. q̄tenꝰ qđ ſalubriter inchoaſtis feliciter ꝯpleatis. Unū āt coꝝ noīe exprimēs de eo dicebat. niſi portas clauſtri igreſſus fuiſſet mortis eterne portas nō euaſiſſet. Aderant ⁊ hoſpites ꝯuertēdi grā de ſedibꝫ ſuis euocati ſꝫ nimio adhuc reꝝ tēporaliū amore detēti rē arduā aggredi dubitabāt. q̄ fiducial'r accedētes ad viꝝ dei mētis fluctuatōem ꝯfeſſi ſunt q̄ videlicet velle adiaceret eis pficere āt bonū nō iuenirēt ſupplicabāt vt orōibꝫ eiꝰ adiuti mererentur in bono ſtabiliri. Et ille Quā diu mēte adheretis ſeculo nō poteſtis pfcē placere deo nec firmari in bono hn̄tes volūtatē fixā in malo. Quapropter recedite ab his q̄ inutil'r amatis. ⁊ nō deerit vob grā ſaluatoris. Si vidiſſetis q̄ ego vidi oēm gl'iam mūdi vilē reputaretis. Deīn multa q̄rebāt. ille đ prē. ille de frē. ille đ ſuo ſtatu futuro. ille de pn̄ti. Sed vir dei ita ſingul'r rn̄ſum tpauit vt ſecretoꝝ reuelator ⁊ ꝯſciaꝝ inſpector eē pbaret. Mox vocāte deo ſcā illa aīa carne ſoluta eſt ad dolores corpis vltra nō reditura: ſed vt credimus immortalitatis luce veſtiēda ⁊ penni gaudiorum ſuauitate reficienda.

¶ Hieronymus ad moniales. Angelicis choris ſcōrūq̄ꝫ ſocietatibꝰ hic ſtudeatis iterēē vt oēs poſtmodū in corpis exitu vob gaudētes et leti tāq̄ꝫ notis occurrāt. Si ſic feceritis nihil vob dulciꝰ. nihil iocūdius q̄ꝫ his iterēē ꝯuiuijs. his pabul' ſatiari. q̄bꝰ ſel' deguſtatis terrena oīa amara reddātur. Experto itaq̄ꝫ ſeni deuote ꝯſulēti credite filie. Scio qđ loq̄r k m̄e. nā vt iſipiētiā loq̄r. Ego homūculꝰ ſic abiectus ſic vilis in dono dn̄i. Adhuc viuens in corpore angelorum ſepe choris interfui de corporeis per hebdomadam nihil ſentiens

¶ Item beatus Auguſtinus de libero arbitrio. dicit. ¶ Tanta eſt pulchritudo iuſticie. Tanta eſt iocunditas lucis eterne. vt etiam ſi non liceret in ea amplius delectari. quam vnius diei hora propter hoc ſolum innumerabiles huius vite dies pleni de/

licijs ⁊ affluentia bonoꝛum tempoꝛalium recte ⁊ merito deſpicere-
tur ¶ Item eterna beatitudo conſiſtit in duobus. ſcȝ in neceſſa-
ria abſentia omnis mali. ⁊ in neceſſaria pꝛeſentia omnis boni. Si
eñ queris quid ibi eſt. aliter non poteſt reſpōderi. niſi quicquid bo-
ni eſt ibi eſt quid mali eſt ibi non eſt ¶ Auguſtinus. in de conflictu
viciorum. Recedat amoꝛ pꝛeſentis ſeculi. in quo nullus ita naſcat
vt non moꝛiatur. ⁊ ſuccedat amoꝛ futuri ſeculi in quo omnes viui-
ficantur vt deinceps non moꝛiantur. Ubi nec aduerſitas turbat.
nulla neceſſitas anguſtat. nulla moleſtia requietat. ſed perennis le-
ticia ibi regnat ¶ Item Hieronymus Si xp̄m dominum ⁊ regem
cui eſt nomen ſuper omne nomen opoꝛtuit pati ⁊ ita intrare in glo-
riam ſuam. quā iaȝ fiduciam habemus nos intrare ſine laboꝛe glo-
riam alienam. O q̄ȝ ſtulti ſumus ⁊ tardi coꝛde ad credendum Uo-
lumus hic gaudere cum ſeculo ⁊ poſtea regnare cum chꝛiſto. diffici-
le eſt immo impoſſibile vt ⁊ pꝛeſentibus quis fruatur bonis ⁊ fu-
turis nec hic ventrem ⁊ ibi mentem repleat vt de delicijs ad deli-
cias trāſeat vt ī vtroqȝ ſeculo pꝛimus ſit vt in terra ⁊ in ſeculo appa-
reat gloꝛioſus. Impoſſibile eſt delicijs affluere ⁊ chꝛiſtum ſequi. na-
tura denegat. vt contraria miſceantur. Non eñ poſſumus deo ſer-
uire ⁊ mammone. O quanta erit in celo leticia quando non ſolum
in anima: ſed etiam in coꝛpoꝛe fuerit gloꝛiandum. Nam intus et
extra ſubtus ⁊ ſupꝛa: immo circumquaqȝ mirabiliter iuſtus gau-
debit. Intus de puritate conſcientie. extra de coꝛpoꝛis gloꝛificatio-
ne. ſubtus de celi ⁊ aliarum creaturarum pulchꝛitudine. ſupꝛa de
dei viſione. ⁊ circumcirca de angeloꝛum ⁊ omnium ſanctoꝛum io-
cunda ⁊ delectabili aſſociatione. ¶ O ciuitas celeſtis. manſio ſecu-
ra. patria totum continens quod delectat. Merces ſanctoꝛum taȝ
magna eſt ꝙ non poteſt menſurari. tam copioſa ꝙ non poteſt finiri
tam multa ꝙ non poteſt numerari. tam pꝛecioſa ꝙ nō poteſt eſtima-
ri. ¶ Petrus bleſenſis ad regem Anglie ſuper Iob. Putas ne
ꝙ aliquis in pꝛeſenti vita gaudeat ⁊ in futura: Sed tamen gaudi-
um debeat dici quod turbatur aſſidue ⁊ reſpergitur amaritudine p̄-
ſenti nimis delicatus es / ſi vtrunqȝ pꝛeſumis vti ſeculo ⁊ frui chꝛi-
ſto pꝛeſentis mundi delicias capere ⁊ nihilominus celeſtis gloꝛie
diuitias optinere. Audi quod dictum ſit illi diuiti in euangelio
Fili recoꝛdare quia recepiſti bona in vita tua. Merito poſſemus re-
ges ſanctiſſimos reputare inſanos ⁊ pꝛophetas apoſtoloꝝ marty-
res confeſſoꝛes. teneras ac delicatas virgines omnes qui ſpꝛetis di-
uitijs ⁊ conculcatis delicijs huius mundi ſeipſos pꝛo chꝛiſto tribu-
lationi ⁊ moꝛti obtulerunt ſi gloꝛiam quam adepti ſunt in āguſtia
et doloꝛe potuiſſent in voluptatibꝰ ⁊ delicijs obtinere. Hieronymꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

¶ Quotienſcunqȝ te vana ſeculi delectat ambitio: quotiens in mūdo aliquid videris glorioſum ad paradyſum mente tranſgredere et eſſe incipe quod futurus es ¶ Idem. Omne opus leuius fieri ſolet cum eius precium excogitatur ⁊ ſpes premij ſolacium fit laboris. Et nullus labor durus. nullnm tempus longuz videri debet quo eternitatis gloria acquiritur.

Ex mare ... ſummum perfectionis ... ex ... Dei.

¶ Finiunt exempla de gaudijs regni celorum. Et aliorum trium nouiſſimoruz. Impreſſa Dauentrie. per me Iacobum de Breda. Anno dñi M. cccc. xciiij. ſexta menſis Decembris

Ocium est sentina omnium tentationum et cogitationum tum inutilium tum etiam malarum denique summa est nequitie malitia.

Sermo ... S. Ulrici Episcopi

Ocium ... ex ipsa immoderata ab ... nam animam enervat. ... quoque ... in tempestatibus ... adhibentur

Quemadmodum ...

[redacted]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
171 G 37